

revista economică

26 27VI
1975

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE
Institutul Central de Cercetări Economice

Biblioteca Jud. Huned. Deva
S-LA CERELE

**CEREALE -
locul principal
în producția vegetală**

CONSTANȚA

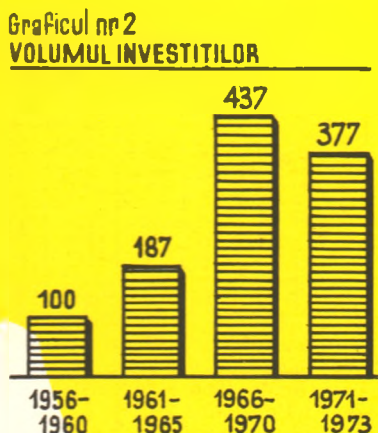
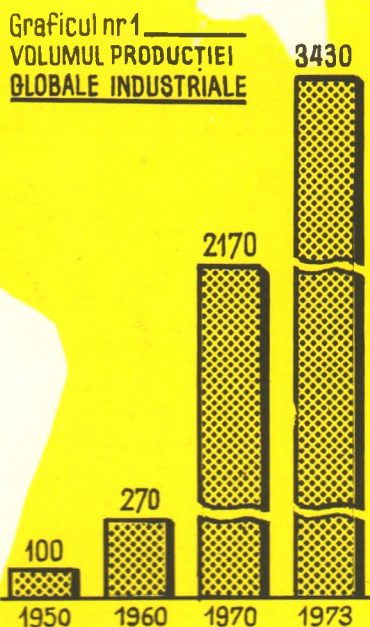
ÎN CONDIȚIILE progresului rapid al întregii societăți românești postbelice, județul Constanța a cunoscut un ritm înalt de dezvoltare, transformări profunde în structura economico-socială. Beneficiind din plin de roadele politicii partidului de ridicare a tuturor zonelor țării și punând în valoare condițiile locale specifice, favorabile pentru o activitate economică multilaterală, Constanța și-a dezvoltat în mod armonios industria și agricultura, și-a consolidat rolul de prim ordin în transportul maritim al țării și a devenit o puternică bază a turismului intern și internațional.

Creșterea și diversificarea economiei județului a necesitat însemnate eforturi materiale și financiare. În perioada 1951—1973 aici au fost investite, în total, aproape 45 miliarde lei, Constanța situându-se pe unul din primele locuri între județele țării din acest punct de vedere (în anii 1961—1973 chiar pe primul loc). Repartiția acestor investiții pe ramuri s-a făcut în strânsă concordanță cu cerințele impuse de particularitățile pe care le oferă așezarea geografică și condițiile pedoclimatice. Astfel, în ultimele două cincinale pe primul loc se situează agricultura, urmată de transporturi, industrie și circulația mărfurilor. O asemenea repartiție a investițiilor a urmărit, odată cu dezvoltarea industriei, și susținerea vastului program de irigații, de dezvoltare a portului maritim, cum și a bazei hoteliere pe întregul litoral românesc.

Potențialul industriei a crescut în anii socialismului prin construirea unor importante obiective, între care centralele electrice de la Ovidiu și Palas, întreprinderea de superfosfați și acid sulfuric Năvodari, întreprinderea mecanică de utilaje și Combinatul de lianți și azbociment Medgidia, Fabrica de celuloză și hirtie Palas, întreprinderea de prefabricate, întreprinderea integrată de lână, Fabrica de lapte praf din Constanța etc. O puternică dezvoltare cunoaște în ultimii ani Șantierul de construcții navale Constanța, destinat să producă nave de mare capacitate; de curând aici a fost lansat la apă mineralierul de 55 000 tone, urmînd ca în perioada următoare să se realizeze nave și mai mari, între care petrolierul de 150 000 tone.

Ritmul creșterii producției industriale s-a situat peste media pe țară (15,3% în perioada 1951—1973), ceea

ce a făcut ca și ponderea județului în producția globală industrială să sporească de la 1,9% în 1965, la 23% în 1973. Volumul producției industriale a județului realizat în 1973 depășea de circa 26 ori nivelul anului 1950, de 6,4 ori pe cel al anului 1960 și cu 56% nivelul anului 1970. Ponderea cea mai mare în producția industrială revine industriei alimentare, urmată de construcția de mașini, chimie, textilă. În prezent în județ se produce circa 15% din producția de îngră-

șăminte a țării, circa 9% din cea de țesături de lână, circa 8% din cea de brînzeturi, importante cantități de materiale de construcții etc.

Agricultura județului se dezvoltă pe linia unei puternice intensificări a producției, prin extinderea și consolidarea bazei sale tehnico-materiale. Unitățile agricole dispuneau în 1973 de aproape 6500 tractoare (revenind 77 ha la un tractor) și au folosit o cantitate de 160 000 tone îngrășăminte chimice; o rețea

intensă de canale brăzdează teritoriul județului, ceea ce a făcut ca încă în 1973 suprafața agricolă amenajată pentru irigații să depășească 192 000 ha, Constanța ocupînd locul doi pe țară. Toate acestea au făcut posibilă creșterea simțitoare a producțiilor realizate la ha (în 1973 față de 1960): la grîu de peste două ori, la porumb de aproape două ori, la floarea soarelui cu circa 50%, la sfecla de zahăr cu 40% etc. Volumul producției globale agricole a crescut în perioada menționată de 2,4 ori.

Importanța economică a județului este amplificată de faptul că prin Constanța se realizează, practic, întregul transport maritim al țării și circa 40% din valuta realizată în România din turism; stațiunile balneo-climaterice de pe litoral au atras anul trecut circa 2,5 milioane de turiști din țară și străinătate.

Ca un corolar al intensei dezvoltări economice s-au îmbunătățit necontenit condițiile de viață și de muncă ale populației: au crescut veniturile oamenilor muncii — retribuiția medie lunară a personalului era în 1973 cu 42% mai mare față de 1965; s-au ameliorat condițiile de locuit — în perioada 1961—1973 au fost construite 59 000 locuințe; volumul vânzării de mărfuri s-a dublat în 1973 față de 1965; în același timp, s-a extins baza materială a culturii, învățămîntului și asistenței sociale, s-a îmbunătățit dotarea tehnico-edilitară a localităților.

Județul Constanța va cunoaște o nouă înflorire în anii viitorului cincinal. Potrivit prevederilor, volumul producției industriale se va dubla în 1980 față de 1975, iar al producției agricole va crește cu 20%. Vor fi construite o serie de noi obiective industriale, agrozootehnice și social-culturale, între care întreprinderi de produse cosmetice, de confecții, de conserve, de prefabricate etc., o fabrică de nutrețuri combinate, școli, grădinițe și creșe, aproape 30 000 de apartamente etc. Totodată, se va produce în continuare o deplasare a populației ocupate, ponderea celei din industrie și alte activități neagricole ridicîndu-se la aproape 80% la sfîrșitul cincinalului față de 67% în 1975. Odată cu întreaga economie națională, Constanța se înscrie astfel cu hotărîre pe drumul progresului și civilizației socialiste.

OBIECTIVELE CREȘTERII ECONOMIEI NAȚIONALE ÎN CONTEXTUL DEMOGRAFIC POTENȚIAL

APLICAREA prevederilor Programului Partidului Comunist Român și Directivelor Congresului al XI-lea în domeniul politicii demografice și de folosire a forței de muncă reclamă înlăptuirea unui complex de măsuri ale căror obiective principale le constituie „...asigurarea unui spor demografic normal, realizarea unei proporții juste de vîrstă a populației, menținerii tinereții poporului nostru”¹⁾. În acest context, una din problemele majore ale procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate o constituie integrarea strategiei dezvoltării demografice în conceperea unitară a progresului economico-social pînă în anul 1990 și în unele domenii pînă în anul 2000, în concordanță cu obiectivele stabilite de Programul partidului.

În acest scop un rol important revine cercetării relațiilor de sistem dintre dezvoltarea demografică, dezvoltarea economică și dezvoltarea socială. În cadrul acestor relații rolul principal

revine legăturii dintre obiectivele politicii demografice și cele ale creșterii economice prin prisma prevederilor Programului partidului de asigurare a unui raport corespunzător între fondul de consum și fondul de dezvoltare, în vederea creșterii în ritm înalt a întregii economii și sporirii continue a bunăstării materiale și spirituale a oamenilor muncii la nivelul civilizației moderne.

Finalitatea studiilor pe această linie își găsește un suport operațional, teoretic și practic, în cercetarea prospectivă a interdependenței dintre creșterea economică și evoluția demografică, în elaborarea unor prognoze pe termen mediu și lung.

Analiza aprofundată a interacțiunii: factorul demografic — creșterea economică; investiții demografice — investiții economice, prin prisma parametrilor demografici potențiale, oferă posibilitatea formulării unor concluzii necesare definirii direcțiilor în care se va acționa pentru atingerea obiectivelor stabilite prin Programul partidului.

Abordare conceptuală

CORELAREA problemelor creșterii economice și implicit ale modelelor acesteia — în cadrul cărora modelarea corelației dintre acumularea și consumul are o mare importanță — impune ca o necesitate obiectivă precizarea indicatorilor demografici de care se ține seama în următoarele două accepțiuni:

1) populația ca variabilă a modelului, folosindu-se indicatorii **populația totală** și **populația activă** (în special populația ocupată și forța de muncă);

2) populația ca limită a orizontului de planificare, folosindu-se indicatorii **potențialului de viață mediu**. Este de remarcă în acest sens faptul că, utilitatea indicatorilor demografici potențiale este recunoscută de o serie de economiști reputați din țara noastră*.

În această accepție se pornește de la următoarele considerente:

1. În calculele de optimizare ale creșterii economice este util să se opereze cu orizonturi de timp finite.

2. În stabilirea lungimii intervalului de timp al orizontului optim este necesar să se țină seama de două grupe de criterii în plan unitar de intercondiționare și eliminare a elementelor contradictorii.

a) **Criteriile economice** constau în luarea în considerare a ciclului economic în care are loc reînnoirea fondurilor fixe, perioada în cadrul căreia acumularea se materializează în noi obiective de mare importanță economic-națională, adică durata medie de funcționare economică, perioada în care consumul pe locuitor atinge nivelele optime anteproiectate, respectiv procesul de reproducție a condițiilor materiale ale activității economic-sociale și de creare a unui nou nivel al cheltuielilor sociale necesare reproducției largite în noile dimensiuni, ciclul de construcție și de atingere a parametrilor proiectați la noile investiții.

b) **Criteriile sociale** se bazează pe acțiunea factorului demografic, pe opțiunea diferitelor grupe ale populației în funcție de vîrstă, categoria socială, interesele generațiilor față de rezultatele acțiunilor lor, durata pregătirii medii și superioare de specialitate a forței de muncă, coordonatele calitative ale nivelului de trai.

În acest cadru **potențialul de viață mediu**, definit prin numărul de ani pe care, în medie, îi are de trăit o persoană, indicator sintetic de mare eficiență în comparațiile demografice în timp și spațiu — face parte dintr-un complex mai larg de

indicatori ai demografiei potențiale** care are menirea de a furniza: **date** necesare corelării ciclului economic cu cel demografic, **modalități** de reglare a dezvoltării economice în raport cu latura socială a fenomenelor, **elemente** pentru calculele de optimizare a dezvoltării economico-sociale.

Evoluția populației și a potențialului mediu de viață

UNELE concluzii cu implicații practice sînt oferite de calculul indicatorilor potențialului de viață la nivelul Municipiului București. Deși în Municipiul București, în ultimele 2 decenii s-au manifestat aceleași tendințe demografice caracteristice întregii țări, totuși ritmul amplitudinea și intensitatea lor au înregistrat în unele perioade accente mai pronunțate, vădind unele tranziții demografice influențate în egală măsură, atât de comportamentul demografic, amplificarea migrației populației rurale, cit și de factori cum ar fi: creșterea duratei medii a vieții, a proporției populației active etc.

Așa de pildă, scăderea accentuată a natalității în perioada 1956—1966 de la 15,7‰⁰⁰ în 1956 la 7,3‰⁰⁰ în 1966 — unul din nivelele cele mai scăzute în ultimii ani, a

Taboul nr.1. Potențialul mediu de viață

Anul	- în ani -				
	Grupa de vîrstă	0-14	15-59	60 și peste	Total
1956		70,0	40,2	12,0	43,3
1966		65,1	38,3	11,6	39,5
1971		66,6	38,2	11,7	39,0

determinat o scădere accentuată a potențialului de viață la grupa de vîrstă 0—4 ani. Dacă în 1956 această grupă de vîrstă avea un potențial total de viață de 6,8 milioane ani, în 1966 a înregistrat nivelul de numai 4,2 milioane ani.

Ca urmare a măsurilor de stimulare a natalității bazate pe programe complexe de alocații și dotări sociale, în 1967 s-a înregistrat un salt al natalității estimat la 23,9‰⁰⁰, ceea ce a făcut posibilă creșterea potențialului de viață în 1971 comparativ cu anul 1966 de peste 2 ori, de la 4,2 milioane ani-viață în 1966 la 8,7 milioane ani-viață în 1967.

Semnificativă este creșterea potențialului individual de viață la toate vîrstele, tendință manifestată cu mai mare evidență la vîrstele marginale: tineri și vîrstnici.

Reportînd potențialul de viață la numărul populației, deci stabilind potențialul mediu de viață în Municipiul București pe total și la grupele de vîrstă, rezultatele calculelor oferă o serie de elemente semnificative care prezintă o imagine mai diversificată, mult diferită, care ilustrează o serie de modificări ce dau prilejul unor reflecții asupra măsurilor ce se impun pe linia programelor de interconexiune a fenomenelor economice cu cele demografice.

Scăderea natalității, modificările intervenite în evoluția structurii pe vîrste a populației au avut ca efect micșorarea potențialului mediu de viață, în special la grupa de vîrstă 0—14 ani. O stabilitate mai mare a evoluției se constată la grupa de vîrstă 60 și peste, unde o contribuție mare a avut și creșterea speranței medii de viață. Totodată fenomenul în sine reflectă manifestarea procesului de îmbătrînire demografică mai accentuată în Municipiul București, ca efect propagat al fenomenelor de natalitate scăzută din anii 1957—1966 și respectiv al influenței migrației.

1. Premisele de la care se poate porni ar fi următoarele: indicatorul potențialului mediu de viață, în municipiul București, care în 1973 era de 40 ani, este în intervalul mediu care stă la baza prognozelor, cu privire la asigurarea cu forța de muncă calificată (al cărui nivel minim de studii îl constituie liceul de specialitate), respectiv asigurarea unui nivel optim al prestațiilor sociale (locuință, mediu ambient, ocrotirea sănătății etc.) și care ar putea să se facă pe un interval corespunzător acestui indicator (40 de ani).

2. La creșterea potențialului mediu de viață contribuie sporirea natalității, în timp ce asupra scăderii potențialului mediu influențează creșterea mortalității și înaintarea în vîrstă (îmbătrînirea).

¹⁾ Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică, 1975 : p. 92.

* Emilian Dobrescu, Corelația dintre acumulare și consum. Ed. politică, București, 1971. p. 78—79.

** „Demografia potențială — ramură a demografiei în care numărul populației este înlocuit cu potențialul de viață al acesteia, adică cu numărul anilor pe care această populație îi are de trăit” contribuind la „...sesizarea modificărilor intervenite într-o populație în cursul unei perioade, chiar atunci cînd numărul acestei populații rămîne același...” (Dicționarul statistic economic sub redacția Dr. Constantin Ionescu, E.D.D.C.S. București, 1969, p. 394).

Transpunere în planul forței de muncă

O ANALIZĂ retrospectivă a acestor relații prilejuiește unele concluzii practice utile, pornind de la următoarele date privind municipiul București. În perioada 1970—1974 nu s-a manifestat fenomenul excedentului temporar dinamic de forță de muncă condiționat de sporul natural, ci o distragere din circuitul economic a forțelor de muncă potențiale. În aceste condiții sursele de acoperire la care s-a recurs au fost atragerea populației neocupate și migrația.

Un rezultat pozitiv al creșterii economiei îl constituie concentrarea forței de muncă spre ramurile hotărâtoare și în special industria prelucrătoare.

Creșterea ponderii populației active în industria municipiului București (de la 36,5% în 1956 la 40,4% în 1966 (pe total) și de la 37,2% la 41,1% populația masculină și respectiv de la 35,1% la 39,5% populația feminină) va contribui la îmbunătățirea structurii forței de muncă pe ramuri, ceea ce implicit va crea premisele sporirii producției pe un locuitor. Totodată s-au înregistrat indici de activitate ridicată atât la populația masculină, cât și la cea feminină. Cei mai ridicați (97,4—98,6%) fiind la grupele de vârstă 30—34 și 35—39 ani pentru populația masculină și 76,4%—77,7% la grupele de vârstă 25—29 și 30—34 ani la populația feminină. În același timp a scăzut însă numărul populației active la grupele de vârstă 14—19 și 20—24 ani, ca urmare a creșterii gradului de instruire a populației, ceea ce asigură pentru perioadele imediat următoare condiții superioare de reproducție calitativă a forței de muncă.

Semnificația economico-socială a indicatorilor demografiei potențiale constă în aceea că pot contribui la realizarea convergenței dintre limita demografică și cea socialmente acceptabilă în calcularea duratei de optimizare. În acest scop se scoot în evidență prin calculele corespunzătoare mai multe tipuri de intervale de timp care să folosească organelor de decizie pentru o diversitate de situații în cadrul cărora incidența dintre evoluția fenomenelor demografice și cele economico-sociale va servi între altele și la armonizarea intereselor prezente și viitoare ale societății.

Indicele de participare a populației la ciclurile economice în dinamică, care se calculează ca raport între potențialul mediu de viață și durata în ani a ciclului economic este estimat de specialiști la 10 ani.

Populația Municipiului București, va participa deci în medie la 4 cicluri economice. Creșterea numărului acestor cicluri este dată de doi factori cu acțiune contrară: **creșterea** potențialului mediu de viață, **diminuarea** duratei ciclului economic ca urmare a influenței progresului tehnic și revoluției tehnico-științifice contemporane.

În același timp în Municipiul București, indicele succesiunii generațiilor, în condițiile potențialului mediu de viață de 40 ani, este 2, iar indicele de participare la activitatea social utilă este de 1,8—2. Cu cât primul este mai mic decât al doilea cu atât rezultă că anumite contingente ale populației se mențin în cadrul activității sociale o perioadă mai mare de timp, respectiv în ramurile cu condiții grele de muncă, deci în cele cu o durată legală mai mică de pensionare unde lucrează efectiv o proporție mai mare de tineri (în etapa dată).

În perioada 1966—1974 numărul total al populației municipiului București a crescut cu 14,1% în timp ce numărul populației în vârstă de muncă cu 12%. De remarcat că populația ocupată a crescut în aceeași perioadă cu 28,8%. De altfel ponderea populației ocupate în totalul populației în municipiul București este mult

superioară mediei pe țară 58,6% față de 48,0% (în anul 1974).

În timp ce ponderea populației ocupate în totalul populației a manifestat o continuă creștere — ceea ce constituie o latură pozitivă pe linia utilizării resurselor de muncă în municipiul București — ponderea populației în vârstă de muncă în totalul populației manifestă o tendință de descreștere de la 68,7% în 1956, la 65,8% în 1966 și 63,6% în 1972.

Aceste modificări ale raportului dintre populația în vârstă de muncă și populația totală este rezultatul procesului îmbătrânirii demografice instalat în perioada 1961—1966 ca urmare a scăderii natalității. Cohortele de populație tinăra care au intrat în această perioadă în cadrul populației în vârstă de muncă sînt mai reduse ca nivel absolut decît cele care au ieșit din cadrul acesteia. De menționat că sporul natural (în date absolute) scade de la 4 399 persoane în 1960 (în 1956 fiind de 10 863 persoane) la 461 în 1965 și apoi 289 persoane în 1966 ca apoi să crească în 1967 la 22 883 persoane. În continuare sporul natural manifestă din nou o descreștere care se accentuează din anul 1971. Această tendință a evoluției sporului natural are o influență nefavorabilă asupra creșterii numărului populației active, cu consecințe asupra raportului dintre populația activă și inactivă.

Convergențele demo-economice

PE BAZA unor calcule de prognoză a populației active și inactivă în perioada 1966—2000 rezultă descreșterea continuă a ponderii populației active. În timp ce în 1966 ponderea populației active era de 52,7%, iar ponderea populației inactivă de 47,3%, se estimează că aceste ponderi în 1975 vor fi de 51,3% la populația activă și 48,7% la populația inactivă, respectiv în 1980 vor atinge: 50,3% și 49,7%, în 1990 — 46,5% și 53,5%, iar în anul 2000 va fi de 48,6% respectiv 51,4%.

Pe fondul acestei descreșteri a ponderii populației active în totalul populației, numărul absolut al populației active va crește în 1975 față de 1966 cu 11,8% pe total, cu 12,8% la populația masculină și 10,4% la cea feminină. Creșterile care se estimează pentru anul 2000 potrivit programelor întreprinse vor fi de 28,8% pe total, 31,5% la populația masculină și 25,3% la cea feminină.

Căile prin care se vor acoperi nevoile de forță de muncă ce vor apărea datorită evoluției fenomenelor menționate vor consta pe de o parte în utilizarea completă a resurselor proprii ale municipiului București prin atragerea mai largă a părții inactivă a populației feminine în vârstă aptă de muncă, în sporul de productivitate a muncii și mai puțin pe baza creșterii sporului din imigrație.

Există toate premisele asigurării unei creșteri sistematice a productivității muncii. Rezultatele obținute pînă în prezent sînt o garanție a realizării acestor ipoteze. De subliniat faptul că în perioada 1961—1970 s-a realizat un ritm mediu anual de creștere a productivității muncii în industria socialistă a municipiului București de 8,2% — în unele ramuri înregistrînd în aceeași perioadă ritmuri cu mult peste medie: 14,7% în industria energiei electrice, 12,6% în industria chimică și 9,8% în construcțiile de mașini și prelucrarea metalelor, deci în ramurile cheie ale industriei Capitalei.

Principalele probleme demografice cu care se confruntă dezvoltarea economică a municipiului București rezidă în modificările intervenite pe linia reducerii intensității unor indici demografici, în schimbările petrecute în comportamentul demografic, atît sub influența modernizării (industrializare, urbanizare etc.), cît și al migrației (cu efectele sale pozitive dar și cu corolare negative determinate de trecerea de la un comportament demografic

la altul de proporție ridicată în unele perioade a persoanelor în vîrstă înaintată imigrate, de aglomerarea pînă la un moment dat a Capitalei etc.).

Fenomene ca prelungirea duratei de școlarizare generală, extinderea învățămîntului superior, aplicarea formelor de calificare la locul de producție se manifestă cu putere în cadrul municipiului București. Acestea, precum și îmbătrînirea demografică, constituie probleme nefective care se ridică și, cărora li se cercetă soluții în perspectivă.

În cadrul politicii de sporire a natalității se întreprind măsuri destinate asigurării condițiilor necesare de stimulare a natalității și a sprijinirii familiilor. Volumul alocației de stat pentru copii de care a beneficiat populația municipiului București în 1974 este de 2,8 ori mai mare decît în 1960 și respectiv 2,3 ori față de 1965, a crescut numărul de locuri în creșe în 1974 de 2,8 ori față de 1960, iar cel al locurilor în grădinițe de aproape 2 ori. Numai în anul 1974 a crescut numărul de locuri în creșe cu 5 580 și aproape 1 000 locuri în grădinițe. Aceste măsuri înscriindu-se pe linia opțiunilor politicii de armonizare a intereselor sociale prezente ale populației cu creșterea economiei în viitor. A sporit numărul micro-caselor de comenzi în marile întreprinderi industriale ceea ce favorizează reducerea duratei timpului afectat de femeie aprovizionării cu mărfuri.

Echilibrarea structurii forței de muncă, prin asigurarea unui raport optim între cadrele cu pregătire medie și cele cu pregătire superioară, în funcție de specificul ramurii de activitate, va duce la creșterea „randamentului social” prin creșterea numărului persoanelor la care se înregistrează o mărime a duratei de devansare a limitei minime de participare la activitatea social utilă. Analizele trebuie completate cu calcule de optimizare prin luarea în considerare a natalității pe vîrstă, numărului populației care a ajuns vîrstă de pensionare, sexul și ramura de activitate (condițiile de muncă).

În ceea ce privește „activizarea” socială a fenomenului îmbătrînirii demografice”, prin utilizarea persoanelor în vîrstă înaintată, apare necesitatea creării unor instituții (cluburi, biblioteci, săli de conferințe etc.) în noile cartiere de blocuri, unde să fie folosiți pensionarii ca organizatori. Apare necesară, de asemenea și găsirea de noi posibilități materiale și legislative de atragere în activități utile a celor ce ies din cadrul forței de muncă potențiale dar au resurse pe care pot și doresc să le pună la dispoziția societății.

Datele privind Capitala indică o perioadă medie de 16 ani aferentă duratei potențiale de utilizare, diferențiată, a persoanelor care au părăsit activitatea social-productivă nemijlocită. Dar cum, potrivit prognozelor medicale și demografice, durata medie de viață va crește către anul 1990 pînă la 80—82 de ani, fenomenul în sine va căpăta noi valențe și implicații de ordin social-economic, cărora li se cercetă soluții eficiente.

În ansamblu, relevarea corelațiilor demo-economice prin utilizarea indicatorilor demografiei potențiale, constituie un capitol al cercetărilor aplicative și fundamentale deosebit de important, care se află de abia la începuturile sale și este merit să ducă la o analiză mai profundă a fenomenelor demo-economice pe plan național, să le releve specificitatea și să conducă la decizii și acțiuni corespunzătoare în cadrul planului național unic al țării noastre.

Nicolae RISTEA
Corneliu TĂNASE

Direcția municipală de statistică —
 București

CHELTUIELILE NEECONOMICOASE

— CAUZE ȘI POSIBILITĂȚI DE LICHIDARE —

CREȘTEREA EFICIENȚEI în întreaga activitate economică și în fiecare unitate în parte constituie o sarcină primordială pentru dezvoltarea economiei noastre naționale în ritmurile stabilite. Atingerea acestui obiectiv necesită îndeplinirea unor măsuri complexe, desfășurarea unor ample acțiuni pentru economisirea resurselor materiale și bănești, creșterea productivității muncii, folosirea integrală a potențialului economic. În acest scop, conducerea de partid și de stat a trasat sarcini clare, precis conturate la nivelul ministerelor, pentru a se asigura îndeplinirea și depășirea indicatorilor din planul economic în condițiile încadrării în nivelul planificat al cheltuielilor materiale, lichidarea imobilizărilor în stocuri de producție și de utilaje, evitarea tuturor cheltuielilor neeconomice.

Pentru a impulsiona traducerea în viață a acestor sarcini, Revista economică a inițiat, cu sprijinul Sucursalei județene Argeș a Băncii Naționale, o analiză pe tema cheltuielilor neeconomice în 16 unități din județ, ale cărei concluzii le publicăm în rindurile de mai jos.

Influențe în prețul de cost și rentabilitate

ANALIZA SITUAȚIEI existente în întreprinderi demonstrează că acolo unde s-a acționat în spiritul sarcinilor trasate de partid pe linia folosirii cu eficiență a fondurilor, unde s-a organizat și se exercită sistematic controlul preventiv, volumul cheltuielilor neeconomice este neînsemnat. Este cazul unor unități puternice, cum ar fi Combinatul pentru prelucrarea lemnului Pitești, Trustul petrolului, Întreprinderea forestieră de exploatare și transport Pitești, Întreprinderea de rețele electrice Pitești, Întreprinderea de asistență tehnică și service-auto Pitești, Întreprinderea de transporturi auto și altele. În aceste unități economice s-a acordat o atenție deosebită realizării sarcinilor economice în condițiile îndeplinirii indicatorilor financiari, prin măsuri tehnico-organizatorice, detaliate pe fiecare sector și compartiment de muncă, vizând aprovizionarea ritmică și rațională cu materii prime și materiale, desfășurarea procesului de producție cu eficiență sporită, sub aspectul calității și costurilor de fabricație, asigurarea desfășurării producției realizate potrivit contractelor economice încheiate.

Rezultatele bune obținute de către majoritatea întreprinderilor în utilizarea fondurilor sînt diminuate însă, pe ansamblul județului, de neajunsuri care mai persistă la alte întreprinderi în ceea ce privește funcționarea normală a ciclului aprovizionare-producție-desfacere, fapt ce a determinat întreruperi în circuitul valorilor materiale și bănești. Existența unor astfel de neajunsuri a dus la apariția unui volum însemnat de cheltuieli neeconomice, care în primele cinci luni ale anului au manifestat o tendință de creștere (vezi tabelul nr. 1).

Fără îndoială, răspunderea factorilor interesați din întreprinderi pentru lichidarea cheltuielilor neeconomice a crescut în ultimul timp; totuși, faptul că existența acestor cheltuieli se perpetuează și că în unele cazuri ele au chiar o tendință de creștere se explică, de obicei, prin neadoptarea din timp a tuturor măsurilor necesare preîntîmpinării lor, nelichidării lipsurilor din activitatea unităților, generatoare de astfel de cheltuieli.

La cele 7 întreprinderi cuprinse în ta-

belul nr. 1 analiza a reliefat faptul că nu s-au luat măsurile cele mai corespunzătoare pentru prevenirea cheltuielilor neeconomice, pentru închiderea tuturor canalelor de risipă a fondurilor statului. Existența unui volum însemnat de cheltuieli neeconomice reprezintă un tribut plătit de către întreprinderile în cauză slabei organizări și conducerii pe linie economică și financiară.

Creșterea eficienței este condiționată, printre alte măsuri economico-organizatorice, și de reducerea cheltuielilor neeconomice, care influențează negativ rezultatele obținute în producție, diminuând

Tabelul nr.1
Creșterea cheltuielilor neeconomice
în % față de 31 XII 1974

Unitatea	1975				
	31. I	28. II	31. III	30. IV	31. V
"Electro-Argeș"	6,5	13,3	30,8	33,1	50,2
"Combinatul petrochimic" Pitești	7,0	15,0	45,0	45,0	53,0
"Argesana"	0,2	0,3	1,9	4,3	4,3
Întreprinderea de construcții Curtea de Argeș	1,6	2,6	18,0	19,7	20,9
Întreprinderea de încălzire Pitești	0,1	0,1	12,2	13,2	16,3
I.C.R.T.I.-Pitești	26,0	27,0	54,0	56,0	79,0
I.C.R.A.-Pitești	2,0	5,0	14,0	18,0	20,0

rentabilitatea întreprinderilor economice. Avînd în vedere cantumul lor, care — în unele cazuri — este de ordinul sutelor de mii, pentru prevenirea și lichidarea lor se impune o analiză a structurii acestora. Din tabelul nr. 2 rezultă că ponderea în structura cheltuielilor neeconomice o dețin dobinzile penalizatoare pentru creditele restante, amenzile și penalizările.

Dobinda — mijloc de influențare a activității întreprinderilor

EXISTENȚA unui volum însemnat de credite restante duce implicit și la o pondere ridicată a dobinzilor plătite pentru ele în totalul cheltuielilor neeconomice. Dobinzile plătite pentru creditele restante se datoresc imobilizărilor în stocuri supranormative fără mișcare, de prisos, produse refuzate, debite nelichidate la timp etc.

Combinatul petrochimic Pitești — în perioada I.I.—30.IV.1975 — a înregistrat un volum important de cheltuieli neeconomice, care au condus la o depășire a nivelului de cheltuieli cu 22,5 lei/1000 lei producție marfă, din care peste 50% dobinzi pentru împrumuturi restante aferente utilajelor nemontate în termen etc. Luînd în considerare cauzele generatoare ale acestor cheltuieli neeconomice se impune urgentarea termenelor de punere în funcțiune a instalațiilor restante și asigurarea finisării lucrărilor de construcții-montaj. De asemenea, este necesar să se asigure continuitatea în funcționarea instalațiilor — prin realizarea unor revizii de calitate, — asigurarea utilităților la parametrii necesari proceselor tehnologice, precum și evitarea poluării prin reducerea conținutului de poluanți, prin exploatarea normală a stațiilor de preepurare și întreținerea corespunzătoare a acestora.

La întreprinderea „Electro-Argeș” una din cauzele principale care au generat cheltuieli neeconomice o reprezintă penalizările pentru plata cu întârziere a unor obligații față de furnizori datorită lipsei capacității de plată determinată de imobilizarea fondurilor în stocuri supranormative de valori materiale, debitori etc. La rîndul lor stocurile provin din producția neterminată (comenzi cu ciclul depășit), dar și din s.d.v.-uri pentru produse noi a căror asimilare și omologare este întârziată. În același timp, întreprinderea nu are contractată în totalitate desfacerea producției și, de asemenea, nu are nominalizată producția obținută prin autoutilare și din colaborări. Volumul penalizărilor pentru plata cu întârziere a unor obligații în anul 1974 reprezintă 23,5% din volumul total al cheltuielilor neeconomice. Cumulat pe perioada I.I.—30.IV.1975 situația în structură a cheltuielilor neeconomice prezintă o evoluție descrescîndă la articolele privind reburile și dobinzile la împrumuturile restante, în timp ce penalizările de întârziere conform H.C.M. nr. 366/1970 sînt în creștere cu 10,5%. În trimestrul I. a.c. influența cheltuielilor neeconomice a reprezentat 45 lei/1000 lei producție marfă, reducînd cu 4,5% rentabilitatea planificată.

Aportul substanțial al controlului

PRIN LEGI și norme de aplicare a acestora s-a subliniat importanța ce trebuie acordată modului de organizare și exercitare a controlului financiar și îndeosebi a controlului financiar preventiv. Așa cum a rezultat din analiză, conducerile unor unități au luat toate măsurile pentru a asigura realizarea, în cel mai bune condiții, a acestor obligații. De exemplu, la Întreprinderea mecanică Muscel prevenirea cheltuielilor neeconomice a stat în permanență în atenția compartimentului financiar-contabil, cu prilejul acordării vizei de control financiar preventiv pentru aprovizionarea cu materii prime și materiale, decontarea cheltuielilor de transport etc., reușindu-se să se imprime un înalt spirit de răspundere în gospodărirea patrimoniului unității. Efectul măsurilor luate, al acțiunilor întreprinse se

concretizează și în reducerea, în primele cinci luni ale anului, cu 54% a cheltuielilor neeconomicoase față de perioada corespunzătoare a anului 1974.

La alte întreprinderi însă, ca de exemplu la „Electro-Argeș”, controlul preventiv și controlul ierarhic operativ curent în anul 1974 și trimestrul I. a.c. nu s-au ridicat la nivelul exigențelor și cerințelor prevăzute în actele normative în vigoare, contribuția acestora la prevenirea cheltuielilor neeconomicoase fiind destul de redusă. În același mod se poate vorbi și despre controlul financiar intern care, practic, până în prezent, nici nu a existat; în același timp, în verificările de fond efectuate, controlul financiar al organului tutelar s-a axat, cu prioritate, mai mult pe probleme de gestiuni de valori materiale și bănești și mai puțin pe analiza cauzelor cheltuielilor neeconomicoase și a prevenirii lor. De aceea, o măsură care se impune a fi luată este creșterea exigenței controlului și deosebi a celui preventiv, în toate domeniile de activitate generatoare de cheltuieli neeconomicoase. La nivelul întreprinderilor, pentru reducerea acestor cheltuieli, unii specialiști au propus ca în viitor cheltuielile neeconomicoase înregistrate să diminueze corespunzător fondul de gratificații anual al întreprinderilor.

Tabelul nr. 2

Structura cheltuielilor neeconomicoase la 31.V.1975

	Total=100			
	Rebuturi	Do- binzi pentru imprumuturi res-tante	Amenzi și penalizări	Alte cheltuieli
Combinatul petrochimic „Argeșana”	-	40,0	19,0	41,0
Întreprinderea de confecții Curtea de Argeș	15,2	12,8	49,8	16,2
Întreprinderea de încălzire Pitești	11,9	44,3	9,1	34,7
I.C.R.A.T.I.	-	53,0	-	47,0
I.C.R.A.A.-Pitești	-	28,0	1,0	71,0

Accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante

DIN analiza cauzelor care determină apariția și nivelul creditelor restante a reieșit că cele mai importante sînt următoarele:

- **Neutilizarea în producție a unor materii prime și materiale**, aprovizionate de unele întreprinderi în mod nerațional sau peste necesar, care stau în depozite și magazii, de regulă, de mai bine de un an. Asemenea situații s-au întîlnit la Baza de aprovizionare tehnico-materială Colibași, Baza județeană de aprovizionare tehnico-materială Pitești, Combinatul petrochimic Pitești etc.

- **Stocuri de produse finite și mărfuri fără desfacere asigurată:**

- **Documente neincasate în termen, debitori, refuzuri la plată a mărfurilor existente la Întreprinderea „Electroargeș”,** Întreprinderea de stofă „Argeșana”, Întreprinderea județeană de industrie locală.

- **Goluri și pierderi de mijloace circulante** înregistrate de Combinatul petrochimic Pitești, Combinatul pentru lăniță Cîmpulung, Întreprinderea minieră Cîmpulung, Întreprinderea de porțelan menaj Curtea de Argeș etc.

Reliefînd cauzele care au generat apariția cheltuielilor neeconomicoase, și deosebi a creditelor restante, se desprind cîteva direcții în care trebuie să acționeze conducerea unităților economice și cadrele cu muncă de răspundere pe linie financiar-contabilă și de control financiar în vederea luării unor măsuri care să ridice pe o nouă treaptă contribuția acestora la gospodărirea judicioasă a mijloacelor ma-

teriale și financiare, la întărirea disciplinei și ordinii în administrarea patrimoniului.

1 Asigurarea unei evidențe stricte, care să permită cunoașterea în orice moment a elementelor patrimoniale și a modului cum sînt gospodărite resursele materiale și bănești. În același timp, este necesară orientarea permanentă a muncii organelor de control financiar și deosebi a celor de control preventiv în vederea eliminării tuturor formelor de risipă a fondurilor, de cheltuire neeconomicoasă, fără simț de răspundere a fiecărui leu, domeniu în care se manifestă încă serioase neajunsuri.

2 O atenție deosebită este necesar să se acorde verificării cheltuielilor neeconomicoase, analizîndu-se fiecare categorie în parte, pentru a se cunoaște temeinic cauzele care le-au determinat și a se adopta măsuri care să asigure prevenirea unor asemenea cheltuieli care grevează costurile de producție.

3 Organele de control financiar, cadrele tehnice și șefii compartimentelor de specialitate să urmărească modul cum se desfășoară aprovizionarea tehnico-materială, dacă aceasta se face în mod ritmic și în limitele normelor de stoc, dacă se respectă disciplina contractuală în vederea prevenirii formării stocurilor peste necesar și imobilizării fondurilor.

Pentru reducerea în viitor a cheltuielilor neeconomicoase se impune respectarea graficelor de lichidare a stocurilor supranormative, intervenții active, concentrate ale tuturor factorilor de răspundere pentru gospodărirea judicioasă a mijloacelor materiale, pentru ritmicitatea producției și a desfacerii, pentru asigurarea cu contracte în vederea desfacerii produselor.

4 Aparatul de inspecție bancară să exercite cu preponderență controlul înainte de punerea la dispoziție a fondurilor, prin examinarea temeinică a conținutului economic al fiecărui document de plată, în vederea prevenirii angajării unor fonduri fără justificare economică, combatîndu-se risipa și actele de slabă gospodărire.

Întreaga analiză a situației economice a întreprinderilor reliefează rolul deosebit care revine conducerilor acestora în prevenirea unor deficiențe în organizarea și desfășurarea procesului de producție, în utilizarea cu înaltă eficiență a fondurilor materiale și bănești. În legătură cu aceasta se impune, la toate nivelurile, aplicarea în continuare a unor măsuri de perfecționare a metodelor privind organizarea și conducerea producției, întărirea controlului preventiv și a celui de calitate. În același timp, organele bancare ar trebui să sprijine mai eficient factorii de răspundere din unități în desfășurarea activității lor, în așa fel încît să se prevină și să se lichideze cheltuielile neeconomicoase, stocurile supranormative și implicit creditele restante.

NE-AM REFERIT numai la o parte din problemele pe care le ridică gospodărirea mijloacelor materiale și bănești. Indiferent însă de natura abaterilor de la gestionarea corespunzătoare a fondurilor încredințate, fiecare dintre acestea aduce pagube mai mari sau mai mici. Interesele dezvoltării noastre economice impun sporirea exigențelor pe toate planurile, pentru ca fiecare leu să fie folosit util, cu grija pe care o cere obiectivul major de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, în atingerea căruia este interesat deopotrivă fiecare colectiv de muncă, fiecare lucrător.

**Maria IONIȚĂ
Nicolae HIRIZĂN**
Pitești

Cîrcina! — înainte de termen! DIN CRONICA ÎNTRECERII

PRODUCȚII SUPLIMENTARE

- La **Exploatarea minieră Leșu Ursu** a fost atins angajamentul asumat la începutul anului 1975: realizarea unei producții de cel puțin 950 tone minereu pe lună în circa 65 la sută din abataje. Rezultatele obținute au fost favorizate de asigurarea din timp a rezervelor de minereu, creșterea capacității abatajelor, precum și extinderea tehnologiilor moderne de exploatare. Aceste măsuri precum și altele vizează generalizarea pînă la finele anului a acestor metode pînă la 75 la sută din abataje.

- Colectivul de furnaliști din cadrul **Combinatului siderurgic din Reșița** a atins producția înscrisă în angajamentul asumat în chemarea la întrecere adresată tuturor siderurgistilor țării. De la începutul anului și pînă acum aici au fost elaborate în plus, în medie pe zi, aproape 75 tone de fontă. În același timp, oțelarii au realizat suplimentar peste 17 000 tone oțel — cantitate care, de asemenea, depășește angajamentul pe întregul an, iar laminatorii — mai mult de 23 000 tone laminate finite pline.

- Un succes demn de remarcat este cel al colectivului **Întreprinderii de osii și boghiuri din Balș**, care de curînd a realizat cel de-al 20 000-lea boghiu produs în decursul celor aproape 4 ani și jumătate de cînd această importantă unitate industrială a intrat în funcțiune. Cu boghiurile livrate au putut fi echipate 10 000 vagoane. Specialiștii unității acordă totodată o deosebită atenție diversificării producției. Încă în această lună, celor 3 tipuri de boghiuri aflate în fabricația de serie li se va adăuga un nou tip de boghiu turnat.

PRODUSE NOI

- La întreprinderea „**Republica**” din Capitală, au fost asimilate de curînd noi tipuri de țevi cu caracteristici tehnice îmbunătățite, solicitate de cele mai diverse sectoare ale economiei naționale. Preocuparea permanentă de a îmbogăți nomenclatorul de fabricație cu sortimente se materializează în această perioadă prin fabricarea pe scară industrială a țevilor cu diametre mari sudate elicoidale și diversificarea altor grupe de laminate. Aplicarea acestui amplu program de inovare și modernizare a producției va conduce la economisirea, pînă la sfîrșitul acestui an, a peste 243 milioane lei valută, prin eliminarea importului unor produse tubulare speciale.

- La întreprinderea „**Electroputere**” din Craiova a fost terminată construcția autotransformatorului de 200 M.v.a., produs ale cărui caracteristici tehnico-economice au fost substanțial îmbunătățite prin re proiectare. Prin comparație cu agegătele de acest fel fabricate pînă acum, noul autotransformator are, la aceeași putere, consumuri de materiale mai mici, nivelul de pierderi în exploatare redus cu 5 la sută, o tehnologie de execuție mai simplă, ceea ce permite ca timpul de execuție să fie mai mic și să se lucreze cu un grad mai mare de siguranță în exploatare.

UTILIZAREA RESURSELOR ENERGETICE SECUNDARE

- Unele studii întocmite în județul Bacău evidențiază existența unor resurse energetice secundare însumînd peste 60 000 tone combustibil convențional anual, din care este folosit în procesul productiv numai o treime. Urmărînd recuperarea acestor surse, au fost definitivare și aplicate în producție măsuri de înlăturare a risipei, pe baza cărora Rafinăria din Dărmănești, Combinatul de celuloză și hîrtie „**Letea**” din Bacău, Întreprinderea de postav din Buhuși, Trustul petrolului din Moinesti, Întreprinderea electrocentrale și Combinatul petrochimic Borzești au economisit peste 20 000 tone combustibil. O remarcă specială se cuvine petroliștilor din bazinul Moldovei, care au reușit să utilizeze peste 95 la sută din gazele de sondă și de rafinare.

De la realizări la cerințe, o activitate complexă de perfecționare

MBUNĂTĂȚIREA continuă a activității de investiții-construcții este o cerință impusă de necesitatea utilizării cât mai eficiente a importanțelor fonduri alocate de stat pentru dezvoltarea economiei naționale. Conceput ca o contribuție la desfășurarea în bune condiții a procesului investițional, obiectul articolului de față îl reprezintă un studiu privind conducerea și organizarea activității de investiții-construcții în 14 întreprinderi, institute de cercetări și proiectări și centrale din mai multe ramuri industriale, precum și la nivelul a două ministere (Ministerul Industriei Chimice și Ministerul Industriei Ușoare). În etapa finală a cercetării, în vederea testării unora din concluziile preliminare, precum și a obținerii unor informații suplimentare, s-a efectuat o anchetă în 47 de unități industriale — 13 centrale și 34 de întreprinderi — din 4 principale ramuri de producție.

atribuții oarecum asemănătoare în domeniile amintite atât pentru conducerea centralei cât și pentru cea a întreprinderii. Tot atât de adevărat este însă și faptul că îndeosebi pentru centralele industriale, a-pare necesară o mai fermă preluare a atribuțiilor largi pe care le conținea legislația în vigoare, dat fiind că mai există încă exemple în care din acest punct de vedere rezolvarea unora dintre cele mai complexe și dificile probleme rămâne încă în sarcina întreprinderii. Considerăm că în această direcție centralele industriale mai au încă multe de făcut.

Tabelul nr.1

Ierarhizarea cailor de perfecționare a activității de investiții-construcții

Nr. crt.	Gruparea pe ministere a unităților industriale investigate	Unități industriale investigate, din care:			
		Unități ale	Unități ale	Unități ale	Unități ale
	Cai de perfecționare a activității de investiții-construcții	TOTAL	Ministerului Ind. Ușoare	Ministerului Industriei Chimice	Ministerului Industriei Ușoare
		1	2	3	4
1.	Amplificarea competențelor acordate unităților în ceea ce privește stabilirea planului de investiții	1	1	3	1
2.	Creșterea efectivului compartimentelor de investiții	2	4	1	3
	Înlăturarea suprasolicitării specialiștilor din compartimentele de investiții pentru întocmirea unor studii informaționale	3	6	2	2
4.	Acordarea unei sprijin mai substanțial unității de către forurile superioare	4	5	4	4
5.	Corelarea mai bună a veniturilor realizate de specialiștii care își desfășoară activitatea în domeniul investițiilor-construcțiilor, cu eficiența soluțiilor constructive și funcționale elaborate și aplicate	5	2	5	5
6.	Înlăturarea prevederilor contradictorii existente în unele acte normative referitoare la promovarea specialiștilor	6	3	6	8
7.	Creșterea inițiativei și receptivității cadrelor de conducere și specialiștilor din unitățile industriale în abordarea și soluționarea de noi probleme	7	5	7	6
8.	Creșterea receptivității specialiștilor cu funcții de execuție la elementele noi ale activității de investiții	8	5	8	9
9.	ridicarea nivelului de pregătire și specialiștilor din domeniul activităților de investiții-construcții	9	7	10	7
10.	Corelarea mai adecvată a calificării specialiștilor în raport cu complexitatea sarcinilor de investiții-construcții efectiv atribuite	10	6	9	10
11.	Îmbunătățirea disciplinei de muncă a specialiștilor compartimentelor de investiții	11	8	11	11

rigile superioare — centrală, minister, organe economice de sinteză — cât și cu unitățile de specialitate care concurează la realizarea investițiilor — proiectanți, constructori și furnizori de utilaje.

În mod concret, pentru realizarea unui obiectiv de investiții își exercită atribuții în mod nemijlocit două grupe de mecanisme economico-organizatorice: sistemul compartimentelor specializate în investiții-construcții din cadrul industriei (întreprindere, centrală) în calitate de beneficiar și sistemul unităților specializate pe profile care cooperează la realizarea obiectivelor de investiții (de proiectare, construcții și furnizoare de utilaje tehnologice, dependente, în general, de centrale ale aceluiași minister sau chiar de alte ministere și care pun indirect în lumină influența deciziei organelor economice de sinteză asupra activității de investiții din industrie.

În acest cadru, considerăm utilă abordarea unor elemente referitoare la modul de conlucrare a compartimentelor de specialitate de la diferite organe în procesul de realizare a investițiilor. În cercetările întreprinse pe această temă am încercat să clarificăm unele aspecte privind delimitarea atribuțiilor și responsabilităților unităților industriale — întreprindere, centrală — în domeniul planificării, pregătirii și executării investițiilor.

A fost pus în lumină faptul că actuala delimitare a atribuțiilor între întreprindere și centrală, înscrisă în actele normative, poate să fie în continuare perfecționată.

1 În această direcție, se poate întrevedea pentru viitor ca necesară o mai puternică intrare efectivă a întreprinderilor și centralelor în atribuțiile prevăzute în actele normative în vigoare. Pentru aceasta este necesar ca unităților economice respective să li se confere și atribuții și responsabilități mai bine delimitate în special în domeniile planificării, organizării și realizării investițiilor. Scopul delimitării mai riguroase a răspunderilor îl constituie evitarea unor suprapuneri generatoare de târăgănări în realizarea sarcinilor concrete ce le revin acestor verigi de conducere a industriei. În unele acte normative care reglementează acest domeniu se observă în anumite cazuri

Factori de influență

ANALIZA noastră a evidențiat de la început faptul că activitatea desfășurată în domeniul investițiilor-construcțiilor este influențată de factori care depind atât de întreprinderea și de centrala beneficiară de investiții, cât și de factori externi. Pornind de la această constatare, în tabelul nr. 1 sunt prezentate căile pe care analiza întreprinsă le-a evidențiat ca esențiale pentru perfecționarea în continuare a activităților de investiții-construcții.

Se cere precizat că, în marea lor majoritate, unitățile ministerelor investigate situează pe primele 5 locuri aceleași căi de perfecționare. Astfel, pe locul întâi apare necesitatea ca planul de investiții al unității (centrală, întreprindere) să fie întocmit și adoptat la nivel de centrală beneficiară, pe baza cifrelor de control de la minister. În acest fel, ar putea fi evitate, în mai mare măsură, unele situații în care aceste planuri sînt definitive doar la un nivel ierarhic superior. De asemenea, apare necesar să se asigure întreprinderii o mai mare posibilitate de acțiune în asigurarea bazei materiale a investiției, beneficiarul putînd el însuși — deoarece cunoaște mai în profunzime necesitățile de utilaje tehnologice pentru noile capacități de producție — să stabilească listele cu necesarul real pe caracteristici și tipodimensiuni constructive și funcționale, care să fie în mai mică măsură modificate ulterior la alte nivele ierarhice.

Cu toate rezervele care se pot formula cu privire la reprezentativitatea eșantionului supus cercetării, datele tabelului nr. 1 furnizează totuși elemente de pornire pentru stabilirea direcțiilor de perfecționare a activității de investiții-construcții, atât pe linia mobilizării factorilor tehnici, social-economici și organizatorici dependenți de întreprinderea și de centrala industrială beneficiară, cât și pe linia antrenării mai puternice a unor factori independenți de întreprindere, care rămî-ne veriga economică cu cele mai multe responsabilități în organizarea și realizarea investițiilor.

Evaluări

DESFĂȘURAREA unei activități de investiții eficiente depinde de într-o măsură apreciabilă și de modul de desfășurare a relațiilor întreprinderii beneficiare cu ve-

Tabelul nr. 2

clari ale specialiștilor din întreprinderile centrale analizate în legătură cu unele probleme de organizare și asigurare a bazei materiale a investițiilor

	- în % -		
	Total răspun-suri afirme-tive (înre-prinderi + centrale)	Răspun-suri afirme-tive ale între-prinde-rilor	Răspun-suri afirme-tive ale între-prinde-rilor
de investiții și unității întocmit și adoptat la nivel centrală, pe baza unor de control primite de la ter	55,3	61,5	52,9
de valutar al unității să proprie și încadrarea în li-e sale să se facă de către	78,7	69,2	82,4
area unei independențe și întreprinderii în asie-a bazei materiale a inves-ti (utilaje tehnologice)	72,0	61,5	76,4
lines durstei totale de zăra a unui obiectiv de tiiți, începînd cu temo de ctare și terminînd cu re-a și intrarea în funcțiune stuja să reprezinte un ut?) al:			
ntreprinderii beneficiara investitie	75,0	60,0	80,0
ntralei beneficiare	34,4	62,5	25,0
ministerului tutelar	27,3	12,5	32,0
tor organe economice de teneză	10,0	14,3	8,7

din unitățile investigate au apreciat că această stri- ar trebui să fie exercitată de 2 din organele menționate

2 În vederea delimitării mai precise a rolului întreprinderii și centralei industriale în exercitarea diferitelor atribuții legale privind planificarea, organizarea și realizarea investițiilor, ar trebui avute în vedere și următoarele aspecte:

● recunoașterea deplină, în fapt, a rolului principal al centralei industriale în procesul elaborării planului de investiții al întreprinderii, în analiza și aprobarea acestuia; în acest context, întreprinderea constituie unul din organele de execuție ale centralei în cadrul etapelor procesului de planificare a investițiilor. Între altele, la stabilirea coordonatelor dezvoltării de perspectivă a întreprinderilor componente sau a centralei, în ansamblul său, consiliul oamenilor muncii al centralei este necesar să aibă în permanentă în vedere că la investiții trebuie să se recurgă numai după ce au fost epuizate toate celelalte posibilități de sporire sau modernizare a producției;

● după ce o anumită decizie în domeniul politicii de investiții a întreprinderii a fost luată, rolurile centralei și întreprinderii se modifică. De aici înainte, întreprinderea trebuie să răspundă de îndeplinirea celorlalte activități de bază din domeniul investițiilor și construcțiilor industriale, cum ar fi: întocmirea temelor de proiectare; elaborarea documentațiilor tehnico-economice; obținerea acordurilor, avizelor și aprobărilor necesare; încheierea contractelor de execuție; stabilirea amplasamentelor și obținerea aprobărilor de expropriere; contractarea și achiziționarea utilajelor; urmărirea realizării și raportării planului de investiții; realizarea lucrărilor de investiții și recepția acestora. Din cele de mai sus rezultă că întreprinderilor le revine, în fapt, rolul principal în derularea operațiilor privind organizarea și realizarea investițiilor, până la intrarea obiectivului în funcțiune și realizarea parametrilor tehnico-economici proiectați. Prin încheierea contractelor de execuție de către întreprindere, obligațiile cad în sarcina acesteia, iar centrala, prin atribuțiile sale, trebuie să sprijine între-

prinderile și celelalte unități componente pentru buna derulare a contractelor, până la definitivarea acestora.

3 Dacă ne-am referi la unele din domeniile în care întreprinderile solicită un ajutor mai mare din partea centralelor, ar trebui avute în vedere operațiuni legate de:

- consultarea cu prilejul stabilirii amplasamentelor obiectivelor noi;
  - obținerea aprobărilor de expropriere;
  - obținerea acordurilor, avizelor și aprobărilor necesare pentru derularea întregului proces investițional;
  - contractarea și achiziționarea utilajelor din țară și import pentru lucrările de investiții.
- Ar mai trebui poate adăugat că este bine ca întreprinderea să poarte răspunderea realizării investițiilor, dar să i se creeze mai operativ și condiții pentru îndeplinirea sarcinilor, dintre care se remarcă: reducerea volumului de lucrări informaționale cu un pronunțat caracter formal, micșorarea filierei de avizare a documentațiilor de investiții ș.a. De relevat că această orientare vine în întâmpinarea propunerilor multor întreprinderi industriale, între care „Autobuzul”, „23 August” și „Semănătoarea” din București, „Tehnometal” din Timișoara, Combinatul de fibre sintetice din Iași, care au realizat programe importante de investiții.

Pregătirea investițiilor mai bine... pregătită

ÎN TOATE analizele care se întreprind cu privire la activitățile de investiții-construcții din industrie, este indicat să se aibă în vedere specificul acestora, faptul că, în general, sînt caracteristice producțiile-unice, care incumbă pregătiri minuoase din partea tuturor factorilor care conlucrează la realizarea obiectivelor încă din faza de pregătire a investițiilor: beneficiar, proiectant, constructor și furnizor de utilaje.

1 Analizînd aspectele privind planificarea și pregătirea în timp pentru un obiectiv important de investiții din industria chimică, rezultă că, în medie, pentru o bună organizare a execuției obiectivului prevăzut să înceapă în anul 1975, de pildă, pregătirile trebuie să se înceapă încă de la mijlocul anului 1972. Fără îndoială, asemenea necesități sînt în general cunoscute, fiind respectate pe numeroase șantiere. Esențial însă este ca la toate obiectivele noi asemenea experiențe bune să fie generalizate în așa fel încît să fie înlăturate unele situații în care în prezent (la capacități aparținînd Ministerului Industriei Metalurgice, Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini Grele sau Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții), datorită nerespectării întocmai a activităților din perioada de pregătire a investițiilor au fost afectate atît termenele de punere în funcțiune, cît și atingerea parametrilor de eficiență scontată.

Este necesar să arătăm că, întrucît realizarea unor obiective de investiții complexe — cum sînt multe din cele care în prezent se realizează în industria noastră — necesită mijloace tehnice moderne, se impune ca industria construcțiilor de mașini să planifice și să înlătuiască din timp pregătiri corespunzătoare, în special pe linia elaborării de tehnologii și realizării de instalații speciale. Este de înțeles că aceste pregătiri trebuie avute în vedere la stabilirea sarcinilor acestei ramuri în

ANALIZELE au relevat că pe linia perfecționării în continuare a actelor normative care reglementează planificarea, organizarea și realizarea investițiilor, ar mai putea fi avute în vedere următoarele elemente:

● în etapa actuală, întreprinderile și centralele au, în general, competențe largi pentru aprobarea documentațiilor, fără a avea în aceeași măsură și competențe de atribuire a mijloacelor materiale. În consecință, ar fi necesar ca competențele de aprobare a documentațiilor să fie corelate și cu competențele privind asigurarea de utilaje tehnologice și capacități de execuție;

● se impune asigurarea unei anumite elasticități a planului de investiții, pentru a se utiliza mai judicios fondurile acordate, și o mărire a competenței centralei industriale, căreia să i se dea dreptul de a efectua redistribuirii între planurile unităților sale — cu acordul constructorilor și băncilor finanțatoare — atunci cînd se încadrează în fondurile planificate pe centrală, fără a mai trece prin filiera minister — Centrala Băncii de Investiții. În acest mod centralei i s-ar asigura posibilitatea de a transfera anumite sume de pe un obiectiv economic pentru care nu are condiții de realizare într-un semestru, pe un alt obiectiv al său, la care există asemenea condiții;

● contractarea lucrărilor de construcții-montaj ar fi indicat să se facă odată cu nominalizarea constructorilor și introducerea în plan a lucrărilor de către ministrul beneficiar, prin înscrierea lucrărilor și în planul constructorului, corelat valoric cu planul de investiții al întreprinderii beneficiare, indiferent de felul investiției.

planurile cincinale de dezvoltare economică.

Este necesar deci ca centrala să joace un rol tot mai mare în domeniul planificării și pregătirii investițiilor.

În lumina celor arătate, apreciem că se impune ca centrala să intensifice activitatea de prognoză și de stabilire a strategiilor, în așa fel încît producția noilor obiective să răspundă cerințelor de perspectivă ale beneficiarilor interni și externi. Aceasta este necesar să se realizeze printr-o mai rațională distribuție a investițiilor între întreprinderile componente, prin pregătirea în perspectivă a forței de muncă necesare etc. Totodată, avem în vedere și creșterea rolului important al ministrului în stabilirea strategiei de dezvoltare a ramurii și cel al întreprinderii în calitate de verigă de bază care răspunde de organizarea și derularea practică a procesului investițional.

2 Problema cheie a conlucrării fructuoase dintre întreprindere, centrală, minister și alte organe economice de sinteză o constituie crearea tuturor condițiilor materiale necesare pentru îndeplinirea planului de investiții la nivelul stabilit. În legătură cu aceasta se ridică cerința ca orice modificare a planului la eşaloanele superioare să fie însoțită în același timp și în măsura cuvenită de grija permanentă pe linia asigurării încheierii de contracte corespunzătoare cu proiectantul, constructorul și furnizorul de utilaje, și a realizării lor.

În esență, cercetările întreprinse au pus în lumină faptul că în viitor se impune realizarea unei corelații mai strînse între mărimea și structura planului de investiții și capacitatea de proiectare, execuție și asigurarea de utilaje.

Abordînd unele din problemele de fond ale acestui domeniu — și anume pe cele

privind atribuțiile în domeniul planificării și asigurării bazei materiale a investițiilor și încercând să reflectăm necesitățile reale ale întreprinderilor și centralelor investigate — am ajuns la rezultatele înscrise în tabelul nr. 2. Ar merita să fie arătat că, pentru toate categoriile de probleme înscrise în acest tabel, opțiunile întreprinderilor, cit și cele ale centralelor, se orientează în aceeași direcții, și anume :

— creșterea rolului centralei în întocmirea și adoptarea planului pe baza unor cifre de control primite de la minister ;

— asigurarea bazei materiale a investiției (în special, utilaje) să se realizeze pe bază de repartiții de către ministerele furnizoare de utilaje sau de către un organ superior, cum este MATMCGFF, având în vedere și o eventuală restrângere a ariei utilajelor supuse repartiției ;

— stabilirea duratei totale de realizare a unui obiectiv de investiții, începând cu tema de proiectare și terminând cu recepția și intrarea în funcțiune a acestuia, ar fi indicat să reprezinte un atribut al întreprinderii beneficiare de investiții.

3 O cale importantă a pregătirii — dar și a realizării investițiilor — o reprezintă perfecționarea conlucrării unităților industriale beneficiare de investiții cu organizațiile specializate de proiectare, construcții și montaj, în așa fel ca obiectivul industrial să poată fi predat „la cheie”. De altfel, aproape 3/4 din totalul unităților industriale investigate apreciază în mod pozitiv organizarea activității de investiții-construcții în așa fel încât beneficiarul să poată primi obiectivul economic „la cheie”. Această modalitate este de altfel prevăzută în reglementările existente în acest domeniu, însă experimentarea și în special extinderea sa nu au căpătat amploarea justificată de avantajele certe pe care le asigură.

Se poate aprecia, de asemenea, că, prin promovarea unei asemenea modalități de execuție a obiectivelor de investiții, ar apărea, pe lângă avantajele evidente cunoscute, și altele, dintre care amintim : înlăturarea disputei constructor-proiectant, care de obicei se termină cu creșterea valorii investiției ; corelarea mai bună a soluțiilor de proiectare cu materialele existente în circuitul economic ; reducerea numărului factorilor responsabili care concurează la realizarea investițiilor (cu influențe favorabile asupra tuturor elementelor menționate mai sus) ; simplificarea metodologiei de asigurare a documentațiilor de execuție și scurtarea timpului dintre întocmirea și predarea acestora pe șantiere ; reducerea volumului de muncă a organelor tehnice ale băncilor finanțatoare, prin evitarea litigiilor care pot apărea între beneficiari-proiectanți-executanți și bănci în ceea ce privește documentația de execuție ; eliminarea rolului intermediar al beneficiarului între constructor și proiectant în tot timpul execuției, care s-ar concretiza într-o operativitate mai mare și în posibilitatea reducerii personalului tehnic, economic, de alte specialități și administrativ din compartimentele de investiții de la toate nivelele.

Promovarea modalităților de organizare a procesului de investiție, în așa fel încât beneficiarul să poată obține obiectivul de investiții „la cheie”, se referă la construirea de obiective noi, neincluzându-se lămuririle și modernizările unor obiective economice existente, care se realizează în condiții mai bune în sistemul actual de lucru, în regie proprie sau în antrepriză. În ramurile industriale cărora le sînt caracteristice procese de aparatură (industria chimică, a medicamentelor etc.), după arătarea specialiștilor consultați, acest sistem nu ar trebui introdus.

În concluzie, pentru perioada următoare, luînd în considerație și dificultățile semnalate de unii specialiști în extinderea acestei modalități de conlucrare, s-ar impune ca, în situații justificate, și anume atunci cînd : se execută obiective noi ; obiectivul nou poate fi acoperit de capacitatea de proiectare și execuție a unui antreprenor general puternic ; este cunoscut că nu se întrevăd salturi spectaculoase în domeniul perfecționării tehnologiilor în subramura industrială în cauză, să se treacă cu mai multă fermitate la contractarea cu un antreprenor general, care să predea lucrarea „la cheie” unității industriale beneficiare.

Propunem ca într-o primă etapă să se creeze condițiile necesare introducerii cu caracter experimental a acestui sistem în două ramuri industriale, eventual în industria construcțiilor de mașini grele și în industria ușoară. Este necesar ca durata experimentării să includă un ciclu complet al procesului de investiții, care poate fi, în medie, de 2—3 ani.

Direcții de acțiune necesare și posibile

ȚINÎNDU-SE seama de cerințele perfecționării structurale și funcționale ale acestei activități, este necesar să se îmbunătățească în permanentă și cadrul său legislativ, concomitent cu modul în care acesta este utilizat. Pe această linie, din cercetările noastre, confirmate și de ancheta efectuată, a rezultat că direcțiile cele mai importante de perfecționare a actelor normative care reglementează activitatea de investiții și a modului de utilizare a acestora sînt, în esență, următoarele :

— simplificarea dărilor de seamă, limitarea conținutului acestora la elementele strict necesare pentru control și luarea de decizii ;

— renunțarea pe cît posibil la solicitările frecvente de întocmire de către întreprinderi a unor situații complicate solicitate de centrală (cum ar fi, de exemplu, cele privind utilajele) ;

— adoptarea unui act normativ unitar, care să integreze în mod organic toate prevederile legale în domeniul investițiilor-construcțiilor, care să asigure și delimitările corespunzătoare de atribuții între întreprindere-centrală-minister. Această s-ar impune întrucît o serie de acte normative*) nu sînt corelate în măsură suficientă pentru a asigura o conlucrare pe deplin corespunzătoare între toți factorii care concurează la realizarea obiectivelor de investiții ; s-ar impune, de asemenea, punerea de acord a prevederilor art. 75, al. 5, din Legea cu privire la Dezvoltarea economico-socială planificată a României cu dispozițiile privind încheierea contractelor pentru utilaje din țară și din import ;

— adoptarea unui act normativ prin care să se certifice mai judicios relația dintre beneficiar și constructor și să li se delimiteze precis sarcinile, pentru întărirea răspunderii fiecăruia în derularea contractului de execuție ;

— reeditarea indicatoarelor și cataloagelor de prețuri, pentru a ține seama de realitățile de astăzi din economie.

Cercetările întreprinse au relevat și alte modalități de perfecționare a activității de investiții-construcții. Astfel, de exemplu, ar fi indicată completarea nor-

● **APLICAREA** în practică a modalității de realizare a investițiilor „la cheie” de către antreprenor general prezintă, în principal, următoarele avantaje :

— calitatea mai bună a lucrărilor de proiectare, construcții și montaj ;

— durata mai mică de realizare a obiectivului de investiții ;

— condiții mai bune pentru asigurarea realizării nivelului proiectat al principalelor indicatori tehnico-economici ;

— degajarea cadrelor de conducere ale întreprinderii industriale beneficiare de investiții de o serie de probleme organizatorice și de altele specifice construcțiilor, pentru a se putea consacra cu totul problemelor tehnice, economice și organizatorice proprii ;

— creșterea cointeresării constructorului și proiectantului în realizarea obiectivelor de investiții.

● Potrivit opiniei specialiștilor, principalele categorii de cauze care nu ar favoriza realizarea investițiilor „la cheie” sînt, în ordine : general-legislativă, economică, capacitatea personalului, organizatorică și tehnice.

1. Referirile la prima grupă de cauze vizează, pe de o parte, existența unui cadru legal, contractul, care reglementează în mod corespunzător relațiile dintre beneficiar și constructor iar pe de altă parte o destul de slabă respectare a acestuia.

2. Cauzele economice și cele privind capacitatea personalului au în vedere avantajele principale ale execuției investițiilor în forma actuală, care nu pot fi neglijate total :

— posibilitatea îmbunătățirii proceselor tehnologice, de către specialiștii beneficiarului, de la data realizării studiului tehnico-economic sau proiectului de execuție pînă la perioada realizării efective a investițiilor ;

— scurtarea duratei de realizare a obiectivului de investiție, prin impulsianarea activității constructorului și execuția unor lucrări care nu condiționează punerea sa în funcțiune în timpul probei ;

— condiții mai bune de realizare a nivelului proiectat al indicatorilor tehnico-economici, prin preluarea obiectivelor instalate, pe măsura terminării lor ;

— o mai bună efectuare a recepției și conservării utilajelor la furnizarea lor pe șantiere, în timpul montajului și după efectuarea acestuia, pînă la punerea în funcțiune, pe baza cunoașterii exacte a particularității lor.

materelor din acest domeniu cu elemente detaliate referitoare la lucrările de investiții în regie proprie. Actualele legi și normative interne nu acordă importanța cuvenită acestei activități, cu toate că sistemul de execuție a investițiilor în regie ia o amploare din ce în ce mai mare.

O altă modalitate ar fi aceea de renunțare la graficul de eșalonare a investiției, în favoarea contractului de antrepriză, întrucît primul nu este de natură să așeze pe deplin pe baze economico-juridice relațiile dintre proiectant, constructor, furnizor de utilaje și beneficiar. O cale posibilă de urmat în această direcție ar fi planificarea riguroasă a activității de investiții-construcții, dublată de creșterea răspunderii tuturor factorilor care cooperează la realizarea obiectivului de investiții : beneficiar, proiectant, constructor și furnizor de utilaje.

dr. Petre ROTARU

*) H.C.M. Cu privire la pregătirea și realizarea lucrărilor de investiții, din 1970, H.C.M. privind unele măsuri pentru asigurarea cu documentații tehnico-economice a lucrărilor de investiții, din 1972 etc.

CONSIDERAȚII ASUPRA SISTEMULUI DE INDICATORI AI EFICIENȚEI ACTIVITĂȚII ECONOMICE (I)

R IDICAREA EFICIENȚEI activității economice reprezintă o coordonată de bază a procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. De aceea, în etapa actuală în țara noastră, un accent deosebit se pune pe asigurarea unei eficiențe economice sporite în toate sectoarele de activitate. În Directivile Congresului al XI-lea al P.C.R. se arată că: „În cincinalul 1976—1980, pe lângă dezvoltarea în ritmuri rapide a producției materiale, un obiectiv esențial îl constituie sporirea eficienței producției, ridicarea la un nivel calitativ înalt a întregii activități economico-sociale. Aceasta va impune să se acționeze cu hotărâre pentru creșterea productivității muncii, reducerea costurilor de producție, îmbunătățirea calității produselor și folosirea cu randament sporit a fondurilor fixe a tuturor resurselor materiale și financiare ale țării. O atenție deosebită se va acorda reducerii cheltuielilor materiale de producție“.

Pentru mobilizarea rezervelor menite să ducă la creșterea eficienței activității economice, pentru utilizarea criteriilor eficienței economice în procesul de conducere a vieții economico-sociale, o importanță deosebită are și fundamentarea sub raport tehnico-metodologic a indicatorilor acesteia.

Eficiența activității economice — un indicator sau un sistem de indicatori?

CONFRUNTĂRILE pe planul indicatorilor eficienței activității economice pun în evidență două puncte de vedere: a) există un grup de economiști care încearcă să stabilească un singur indicator al eficienței activității economice și b) în opoziție cu acest punct de vedere, sint încercări de a stabili un sistem de indicatori, fiind argumentată ideea imposibilității surprinderii întregului conținut al eficienței activității economice într-un singur indicator.

Adepții punctului de vedere potrivit căruia eficiența activității economice trebuie definită numai pe baza unui singur criteriu, susțin că aceasta poate fi exprimată printr-un singur indicator. Un interes deosebit prezintă încercările de a limita conținutul eficienței activității economice la **rata rentabilității**. Astfel, făcând unele precizări asupra ratei rentabilității, prof. dr. Gh. Șiclovan susține că: „Toate criteriile și argumentele economice din domeniul teoriei economiei politice și al practicii, conduc spre concluzia că rentabilitatea, exprimată ca rată procentuală, trebuie să fie prezentată ca un raport între valoarea plusprodusului și valoarea fondurilor folosite pe tot parcursul procesului economic (aprovizionare, producție, desfacere), în acest fel realizându-se o identificare între conținutul și sfera conceptului de rentabilitate și cel de eficiență economică. Din punct de vedere economic (nu numai „financiar“) aceste noțiuni se suprapun întru totul, se identifică. În acest sens, expresia cea mai cuprinzătoare a ratei rentabilității sau eficienței economice ar fi raportul:

$$p' = \frac{P}{F} \times 100 = \frac{Q - P_c}{F_f + F_c} \times 100;$$

în care: p'—rata eficienței sau rentabilității; P—venitul net (plusprodusul); F—valoarea fondurilor unităților sau ramurilor economice; Q—valoarea producției; P_c—prețul de cost al producției; F_f—valoarea fondurilor fixe; F_c—valoarea fondurilor circulante“.

Consecvent acestui punct de vedere, deși autorul recunoaște că eficiența eco-

nomică este o categorie complexă, limitează criteriul general al acesteia la venitul net, în special la rentabilitate. După această opinie „dacă se are în vedere că noțiunea de eficiență economică, în mod firesc, presupune obținerea unui rezultat care să satisfacă atât nevoile momentului în care el se realizează, cât și cerințele continuării nestinjenite și pe scară largită a activității economice, atunci este cu totul evident că acest rezultat este însăși venitul net“, iar în continuare arată că „aprecierea eficienței economice nu se poate mărgini la determinarea volumului absolut al venitului net“ și se propune ca acesta să se raporteze la „totalitatea fondurilor fixe și a mijloacelor circulante“.

$$\text{deci } \frac{P}{F}$$

Evident că prin aceste precizări se asigură o determinare mai judicioasă a ratei rentabilității, fiind pusă în concordanță cu spiritul în care ea a fost concepută și de K. Marx. Dar, prin elementele ce intervin în calculul ratei rentabilității nu se poate practic argumenta că aceasta se suprapune cu rata eficienței **activității economice**, deoarece efectele rezultate dintr-o activitate productivă nu pot fi limitate numai la venitul net (plusprodusul), iar mijloacele utilizate nu pot fi restrinse la fondurile de producție. De aceea, considerăm că pentru determinarea eficienței activității economice **este necesar să se pornească de la stabilirea unui sistem de indicatori** care să permită surprinderea din unghiuri diferite a tuturor efectelor și a întregului efort ce se depune pentru desfășurarea în condiții normale a unor activități economice.

Pe linia exprimării eficienței activității economice de către un singur indicator și în literatura de specialitate din unele țări socialiste se face propunerea tot pentru rata rentabilității sau rata venitului net, rezultată din raportarea venitului net fie la prețul de cost, fie la totalul fondurilor de producție. Un interes deosebit prezintă și încercarea de exprimare a eficienței înțreprinderii prin **rata producției nete**, rezultată din raportarea producției nete fie la totalul prețului de cost, fie la totalul fondurilor de producție, astfel:

$$K_e = \frac{P_n}{P_{cc}} \cdot 100 \text{ și } K_n = \frac{P_n}{F} \cdot 100;$$

în care: K_e—coeficientul eficienței întreprinderii; P_n—producția netă; P_{cc}—producția la preț de cost comercial; F—

valoarea medie anuală a fondurilor fixe și normativul mijloacelor circulante. Acest punct de vedere conține elemente raționale, demne de luat în considerare la exprimarea eficienței activității economice. Dar și autorii studiului respectiv, în cele din urmă, ajung tot la concluzia că eficiența activității economice trebuie să fie exprimată de rata rentabilității, calculată după următoarea formulă:

$$R = \frac{B}{F_p + F_s} \cdot 100;$$

în care: R—rata rentabilității; B—suma beneficiului; F_p—suma fondurilor de producție avansate; F_s—mijloacele bănești avansate pentru plata retribuției personalului productiv industrial“.

În opoziție cu acest punct de vedere, în literatura de specialitate din țara noastră se remarcă un grup de economiști care, pornind de la caracterul complex al eficienței activității economice, susțin că aceasta trebuie exprimată de un sistem de indicatori“.

O contribuție prețioasă la elucidarea unor probleme controversate, în literatura economică în ceea ce privește sistemul de indicatori ai eficienței activității economice aduce Dicționarul de economie politică. Pornindu-se de la o formulă generală de exprimare a eficienței economice:

$$E = \frac{Q}{C}, \text{ în care: } E = \text{eficiența economică};$$

Q—volumul anual al producției obținute (valoric); C—volumul anual al cheltuielilor de producție, se demonstrează că „sintetic, creșterea eficienței economice se concretizează în asigurarea unei cât mai mari economii de muncă socială... Calcularea eficienței economice impune folosirea unor indicatori economici, în funcție de specificul activității, indicatori care exprimă o latură sau alta a eficienței și care se completează reciproc“.

Dezvoltînd ideea exprimării eficienței activității economice de către un **sistem de indicatori** și avînd în vedere că pe calea creșterii eficienței economice trebuie să se asigure o economisire a muncii sociale, iar criteriul definitoriu pentru precizarea conceptului de eficiență îl reprezintă scopul nemijlocit al producției, prof. dr. doc. N.N. Constantinescu, susține că: „Diferitele laturi ale eficienței producției sociale sint părți componente ale unui întreg, așa încît chiar dacă fiecare element are propria sa mișcare, ea este indisolubil legată de mișcarea ansamblului; pe de altă parte, mișcarea ansamblului este influențată în proporții ce variază de la caz la caz de cea a fiecărui element component... Aceasta presupune și un sistem complex de indicatori ai eficienței producției sociale, sistem a cărui logică internă să fie străbătută de exigentele legii economiei de timp și să țină cont de subordonările și dependentele obiective care concură la satisfacerea criteriului general absolut al eficienței producției sociale —

ridicarea sistematică a standardului de viață al tuturor membrilor societății noastre, care reprezintă scopul suprem al politicii Partidului Comunist Român").

Așadar, considerăm juste opiniile potrivit cărora **eficiența activității economice, având un conținut complex, nu poate fi exprimată de un singur indicator.** Acceptând acest punct de vedere, se ridică, în continuare, problema stabilirii sistemului de indicatori ai eficienței activității economice, a criteriilor de clasificare a acestora etc.

După opinia noastră, sistemul de indicatori ai eficienței activității economice trebuie ordonat în funcție de formele eficienței economice, de nivelul diferitelor verigi ale economiei în care atît efectul util, cît și efortul depus pentru desfășurarea activităților economice cunosc unele particularități. De asemenea, la determinarea indicatorilor eficienței activității economice este necesar să se pornească și de la criteriile definitorii ale acestui concept care ne permit să evidențiem diferitele laturi ale conținutului eficienței activității economice.

Indicatorii eficienței producției materiale

ÎN SISTEMUL de indicatori ai eficienței activității economice pe primul plan se situează indicatorii eficienței producției materiale și ca urmare a faptului că acest proces are rolul determinant, hotărîtor în cadrul procesului de reproducție. Se poate deci accepta că **indicatorii eficienței producției materiale** oferă o anumită imagine asupra eficienței de ansamblu a procesului de reproducție socialistă lărgită, fără a înțelege că acești indicatori înlocuiesc pe ceilalți indicatori de eficiență. Un asemenea punct de vedere se justifică și prin aceea că eficiența producției își pune amprenta și asupra celorlalte forme de eficiență de la diferite verigi ale economiei.

Discuțiile în legătură cu sistemul de indicatori ai eficienței producției materiale, care caracterizează și procesul de ansamblu al reproducției socialiste lărgite, deși sînt extrem de contradictorii, scot totuși la iveală unele elemente comune, care pot sta la baza alcătuirii unui sistem unitar de indicatori ai eficienței activității economice. Astfel, se reține ideea că la nivelul economiei naționale efectul util al activităților productive ar trebui să fie exprimat de **venitul național sau produsul social, fie în totalitate, fie sporul anual al acestora.** De aici este lesne de înțeles că și la nivelul ramurilor și al întreprinderilor, un prim grup de indicatori ai eficienței activității economice ar trebui să fie determinați pornind de la produsul global (producția globală sau producția marfă — la nivelul întreprinderii) și de la producția netă. Acest element de bază pentru calculul indicatorilor eficienței economice a producției atrage după sine și un anumit mod de exprimare a efortului făcut pentru buna desfășurare a procesului de producție. Deci, se impune a fi luat în considerație, la calculul indicatorilor de eficiență a producției, tocmai factorii care concură la această activitate, în expresie bănească (valorică) și anume: fondurile de producție, în principal fondurile fixe și fondul de retribuire a lucrătorilor productivi sau creșterile acestor doi factori față de un an luat ca bază de calcul.

Indicatorii eficienței economice a producției pot fi determinați și în funcție de anumite componente ale venitului național sau produsului social, precum și în funcție de diferite elemente ale factorilor care

concură la producerea acestora. Astfel, pe lângă unii indicatori de ansamblu ai eficienței economice a producției pot fi obținuți și unii indicatori **parțiali** ai acesteia, care au o importanță deosebită pentru caracterizarea multilaterală a activității diferitelor sectoare ale economiei.

Pornind de la modalitățile de exprimare valorică a efectului și efortului, eficiența economică a producției este exprimată printr-un **ansamblu de indicatori** care surprind diferite laturi ale rezultatelor producției pe diferite trepte: întreprindere, centrală, ramură și subramură a economiei naționale. În funcție de treapta economiei naționale, deosebim, chiar pentru eficiența economică a producției materiale, un sistem de indicatori. După opinia autorilor Dicționarului de economie politică, eficiența economică la nivelul economiei naționale se poate exprima cu ajutorul unor indicatori printre care mai importanți sînt: sporul de venit național

pe locuitor $\left(\frac{V}{N}\right)$; sporul de venit național pe unitatea de investiții $\left(\frac{V}{I}\right)$;

eficiența netă a fondurilor fixe $\left(\frac{V(\text{venitul național})}{F_1(\text{fonduri fixe utilizate})}\right)$; corelația dintre creșterea venitului național și creșterea produsului social $\left(\frac{V_1}{V_0} \right) \left(\frac{PS_1}{PS_0}\right)$;

corelația dintre creșterea productivității muncii și creșterea fondurilor de producție. $\left(\frac{W_1}{W_0} \right) \left(\frac{F_1}{F_0}\right)^{8)}$.

Elemente raționale pentru schițarea unui sistem de indicatori ai eficienței economice a producției întîlnim și în literatura de specialitate din alte țări socialiste. Astfel, unii economiști sovietici apreciază că eficiența economică a reproducției socialiste lărgite trebuie să se măsoare prin intermediul creșterii volumului fizic al produsului social sau al venitului național, raportate la consumul total de muncă vie și materializată. În acest sens este sugerată formula:

$$E = \frac{(S + P)}{F + S + M_a}$$

unde: (S+P)=creșterea volumului fizic al produsului social sau al venitului național; F=cheltuielile productive materiale suplimentare; S=cheltuielile suplimentare totale pentru forța de muncă; Ma=acumularea suplimentară a produsului adăugat pentru creșterea fondurilor fixe productive și a celor circulante⁹⁾. Unele discuții se pot ridica mai ales în legătură cu indicatorul „Ma” deoarece acumularea produsului adăugat nu participă la obținerea producției din anul respectiv, fiind un rezultat al acesteia.

Aplicarea în practică a acestor formule prezintă unele neajunsuri atît pentru depistarea unor rezerve care să ducă la ridicarea eficienței economice a producției, cît și pentru unele comparații internaționale ale indicatorilor de eficiență a producției. Pentru înlăturarea acestor neajunsuri se propune ca eficiența producției să fie apreciată nu pe baza comensurării cheltuielilor și rezultatelor producției, ci pe baza unui **indicator centralizat de eficiență a folosirii fondurilor fixe productive și a numărului de muncitori ocupați în producția materială.** Pentru a ajunge la un asemenea indicator centralizat de eficiență, după analiza mai multor opinii, unii economiști au propus următoarea formulă:

$$E = \frac{D}{T + F}$$

unde E=eficiența folosirii potențialului productiv (totalitatea indicatorilor ce caracterizează fondurile productive fixe și efectivul de muncitori ocupați în producția materială); D=venitul național exprimat în prețurile corespunzătoare sau apropiate de evaluarea fondurilor fixe productive; T=cheltuielile de muncă vie, calculate pe baza volumului fixat al venitului național (echivalent cu consumurile de muncă vie în anul de referință, corectat după dinamica efectivului de muncitori ocupați în producția materială în expresie bănească); F=volumul fondurilor fixe productive¹⁰⁾.

Pornind de la relația dintre creșterea venitului național și factorii potențialului productiv al unei țări (forța de muncă ocupată în sfera producției materiale și totalul fondurilor de producție), o schemă interesantă a indicatorilor eficienței economice la nivelul economiei naționale, al ramurilor producției materiale, ministerele și întreprinderilor prezintă și alți economiști sovietici¹¹⁾. După acești economiști, indicatorii de creștere a eficienței producției sociale sînt următorii: creșterea venitului național pe locuitor, ponderea resurselor consumate în venitul național, venitul național pe un leu cheltuieli, rentabilitatea totală, productivitatea muncii sociale etc. Așadar, sistemul de indicatori ai eficienței economice a producției materiale pune în evidență modalitățile în care se asigură sporirea efectelor (venitului național și a produsului social) și utilizarea diferitelor mijloace materiale și bănești, care concretizează efortul depus în sfera producției materiale.

conf. univ. dr.
Constantin BĂRBĂCIORU
Craiova

1) Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român, București, Editura politică, 1975, pag. 794—795.

2) Gh. Șiclovan, Creșterea rentabilității producției — sarcină economică centrală. Finanțe și credit nr. 6/1970, p. 16. Această idee este susținută de prof. dr. Gh. Șiclovan și în studiul: „Teze și antiteze despre eficiența economică”, Probleme economice nr. 7/1973, pag. 42.

3) Gh. Șiclovan, Eficiența economică, concept, procedee de determinare, căi de creștere”, București, Editura Academiei R. S. România, 1974, pag. 11—12.

4) N. Morozov, P. Kucikin, O pokazateliah effektivnosti socialisticeskogo proizvodstva, Finansy S.S.S.R. Nr. 5/1971, pag. 49—50.

5) D. Dr. Petre Rotaru, Introducerea tehnicii moderne în construcțiile de mașini, orientări, rezultate, calcule de eficiență, București, Editura Academiei R.S. România, 1973; Aurel Iancu, Eficiența economică maximă, metode de modelare, București Editura politică, 1972; Dr. Petre Rotaru în lucrarea: Eficiență și creștere economică, București, Editura Academiei R.S. România, 1972 etc.

6) Dicționar de Economie politică, București, Editura politică, 1974, pag. 291.

7) N.N. Constantinescu, Legea economiei de timp și progresul social, Era socialistă Nr. 2/1975, pag. 10.

8) Dicționar de economie politică, București, Editura politică, 1974, pag. 291—292.

9) Faktori ekonomiceskogo razvitiia S.S.S.R., pod redakții A.I. Notkin, Moskva, Izdatelstvo Ekonomika, 1970, p. 15.

10) Vorobiev E., O metodologii iscislenia effektivnosti proizvodstva, Vestnik statistiki nr. 1/1972, pag. 44.

11) M. Ciustiakov, Planirovanie effektivnosti obščestvennogo proizvodstva, Voprosi Ekonomiki nr. 8/1974, pag. 105—106.

STRATEGIE ȘI ECONOMICITATE ÎN SPORIREA PRODUCȚIEI DE CEREALE

În condițiile României, problema cerealelor constituie problema de bază a agriculturii, asupra căreia trebuie să ne concentrăm forțele pentru a obține producții cât mai mari.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Cuvântarea la Consfătuirea pe țară a cadrelor de conducere din unitățile agricole de stat și cooperatiste — 1974).

Declarată în mod oficial **problema numărului unu** a agriculturii noastre socialiste, asigurarea unei producții de cereale mari și constante reprezintă obiectivul central al agriculturii românești în cincinalul 1976—1980, când trebuie să ajungem la o recoltă de circa 20 milioane tone cereale anual, îndeplinind astfel obiectivul prevăzut în Programul partidului de a obține o tonă de cereale pe cap de locuitor. Dealtfel, producția de cereale se înscrie printre cele mai dinamice ramuri ale agriculturii românești: față de perioada antebelică 1934—1938, în perioada 1971—1973 producția de cereale aproape s-a dublat (sporind de la circa 8 mil tone la peste 15 mil tone). În condițiile reducerii suprafeței ocupate de cereale, sporul s-a realizat în exclusivitate pe seama creșterii randamentului la hectar (de la circa 1 000 kg la circa 2 500 kg cereale).

Determinarea prețului de cost — o necesitate

INSEMNĂTATEA economică a producției de cereale pentru întreaga economie românească este determinată și de faptul că aceste culturi ocupă încă aproximativ 6 mil ha. Dacă ținem seama și de faptul că o bună parte din producția de cereale (porumb, orz, ovăz etc.) devine materie primă pentru creșterea animalelor este clar că eficiența economică a producției de cereale (reflectedată prin prețul de cost la principalele produse cerealiere) influențează eficiența economică și din alte ramuri ale agriculturii. De aceea, problema evidențierii și calculării prețului de cost în toate unitățile agricole socialiste, la toate produsele agricole, inclusiv la cele cerealiere, a devenit de o mare actualitate economică. În mod deosebit s-a resimțit nevoia calculării prețului de cost în cooperativele agricole de producție unde, după ce au fost înlăturate efectele negative ale conceptului greșit cu privire la negarea prețului de cost, s-a trecut la experimentarea, într-un număr crescând de cooperative, a unei metodologii adecvate de calculare a prețului de cost; necunoașterea costurilor de producție devenise o frână serioasă în organizarea producției pe bazele gestiunii economice. Or, prețul de cost constituie peste tot o puternică pirghie economică de dirijare planificată a activității de producție în vederea asigurării unei rentabilități maxime în toate ramurile și domeniile de activitate. De aceea, pe bună dreptate, secretarul general al partidului a dat indicația categorică de a se pune „...ordine și în ce privește prețul de cost în cooperative, pentru a putea ști cât costă în mod real un produs sau altul... Nu putem dezvolta agricultura în condițiile unei lipse aproape complete de evidență, lucrându-se la întâmplare”. În baza acestor indicații, în 1974 a fost generalizată evidența și calcularea prețului de cost în cooperativele agricole de producție. Materialul documentar existent dă posibilitatea relevării citorva aspecte privind mărimea și structura pe elemente de cheltuieli, precum și repartizarea teritorială a acestora, în strânsă dependență cu posibilitățile care se întrevăd pentru reducerea prețului de cost și creșterea beneficiului pe tona de produs și pe hectar cultivat cu cereale.

Activitatea economică din 1974 în ramura producției de cereale din cooperativele agricole de producție atestă eficiența economică ridicată la principalele produse cerealiere, oglindită în prețul de cost, beneficiul (pe tonă și hectar cultură) și rata rentabilității (tabelul nr. 1).

Dintre toate culturile cerealiere, cea mai eficientă se dovedește a fi cultura porumbului pentru boabe unde se obține o rată a rentabilității de circa 50%. Un asemenea nivel de eficiență justifică atenția prioritară care se acordă acestei culturi în ansamblul producției cerealiere din România, caracterizată fiind și printr-un ritm mai accelerat de creștere în comparație cu alte produse cerealiere. În această ordine de idei, nivelul de rentabilitate al

IN POLITICA de făurire a unei agriculturi moderne, intensive și multilateral dezvoltate, promovată cu consecvență de Partidul Comunist Român, problema cerealelor ocupă un loc cu totul deosebit. Ea a constituit și constituie veriga principală în procesul modernizării structurii producției agricole din România, deoarece de sporirea producției de cereale depinde dezvoltarea tuturor celorlalte ramuri, ale căror produse concură la îmbunătățirea structurală a consumului alimentar din România, la apropierea lui de cel din țările dezvoltate din punct de ve-

dere economic. Dacă astăzi importanța alimentară a cerealelor este condiționată în țara noastră mai ales de faptul că furnizează aproape două treimi din disponibilitățile alimentare pe cap de locuitor (exprimate în calorii), miine rolul cerealelor ca sursă alimentară va fi apreciat îndeosebi prin aportul la dezvoltarea creșterii animalelor, furnizoare de proteină animală, precum și prin condițiile create pentru dezvoltarea unor puternice zone specializate în producerea de legume, fructe, struguri etc.

producției de grâu fundamentează locul de prim rang (alături de cultura porumbului) deținut de această cultură în România.

Cu toate acestea, o analiză mai profundă a nivelului de rentabilitate arată că, chiar la aceste principale culturi cerealiere — grâu și porumb — există încă însemnate rezerve de sporire a eficienței economice prin reducerea prețului de cost.

Rezervele de reducere a prețului de cost la grâu și porumb sînt atestate și de diferențierea teritorială însemnată a acestuia, raportul dintre județele cu cel mai redus și cu cel mai ridicat preț de cost ajungînd pînă la 1 : 2 (graficul nr. 1 și 2).

În aceste condiții, problema cauzelor care determină asemenea niveluri ale prețului de cost (inclusiv diferențierea accentuată în profil teritorial), relevarea celor mai importante căi de creștere a eficienței economice la aceste principale produse ale agriculturii românești are o deosebită semnificație pentru practica economică din cooperativele agricole. Analizele efectuate ne duc la concluzia că ridicarea mai departe a eficienței economice la producția de cereale este condiționată de creșterea randamentului la hectar și raționalizarea cheltuielilor de producție pe unitatea de suprafață.

Producția medie și sporirea eficienței

ÎN CONDIȚIILE agriculturii noastre, cînd cererea față de produsele cerealiere este în creștere, problema eficienței economice în această ramură este, în primul rînd, o problemă de randament. Aceasta înseamnă că, în ansamblul măsurilor de modernizare a producției de cereale, factorul randament trebuie să reprezinte obiectivul central, de al cărui nivel va depinde și nivelul de eficiență economică la producția de cereale. Față de țările europene cu agricultură dezvoltată, noi obținem la unitatea de suprafață cel mult două treimi din randamentul pe care îl obțin aceste țări, ceea ce înseamnă că, pentru a obține același volum de produse, noi trebuie să cultivăm trei hectare în loc de două. Este clar încă de aici că nivelul cheltuielilor constante (determinate de suprafața cultivată) pe unitatea de produs va fi mai ridicat, ceea ce determină și un preț de cost mai mare. De aceea, problema randamentului la hectar nu este o problemă pur tehnică, ci ea are mari implicații asupra eficienței economice a producției, mai ales cînd ridicarea randamentului are la bază raționalizarea cheltuielilor suplimentare de producție.

Pentru actuala etapă de intensificare a agriculturii românești, sporirea randamentului la hectar cultivat cu cereale de la circa 2 500 kg (în 1971—1975) la circa 3 500 kg (în 1973—1980) reprezintă limita inferioară de sporire a eficienței economice în această ramură. Numai pe această bază vom putea obține recolta de circa 20 mii tone cereale de pe o suprafață de aproximativ 6 mii hectare. Această sarcină care, la prima vedere, pare mare, este pe deplin realizabilă dacă ținem seama atît de propria experiență, cît și de resursele sporite de producție ale agriculturii în următorul cincinal, astfel încît să ajungem pînă în 1980 la o producție medie de cereale în jurul a 4 000 kg la hectar.

Realizarea acestui obiectiv mediu pe țară este cu atît mai acută cu cît, actualmente, un însemnat număr de cooperative, din cele mai diverse zone ale țării, obțin un randament la hectar cu mult sub posibilitățile lor minime. În același timp, un număr crescînd de cooperative agricole, aflate în zone favorabile acestor culturi, obțin randamente la hectar la nivelul țărilor cu agricultură avansată. De exemplu, randamentul mediu la hectar în C.A.P. din județul Timiș a ajuns la 3 065 kg, iar cel de porumb-boabe în județul Ialomița la 4 361 kg. Exemplul lor demonstrează cu prisosință că este posibilă realizarea obiectivului de a obține un randament mediu de 3 500 kg cereale la hectar, că stă în puterea omului ca, prin unirea eforturilor, prin folosirea ra-

țională a mijloacelor de care dispune, să poată învinge condițiile climatice și să obțină recolte tot mai mari.

Una din cauzele generatoare a unor randamente scăzute la unitatea de suprafață constă în deficiențele care mai dăinuie în amplasarea teritorială și în concentrarea pe unități cultivatoare a principalelor culturi cerealiere. Actualmente, culturile de grâu și porumb ocupă încă suprafețe deloc neglijabile în județe în care randamentul la ha este de aproape 3 ori mai mic decât în județele cu condiții pedoclimatice mai favorabile, ceea ce confirmă că se impune o mai bună amplasare teritorială a culturilor cerealiere, prin asigurarea unei concentrări mai ridicate în județele cu randamente mai mari. Dealtfel, aceste deplasări vor deveni posibile tocmai pe baza creșterii randamentului la hectar în cele mai favorabile zone de cultivare a cerealelor.

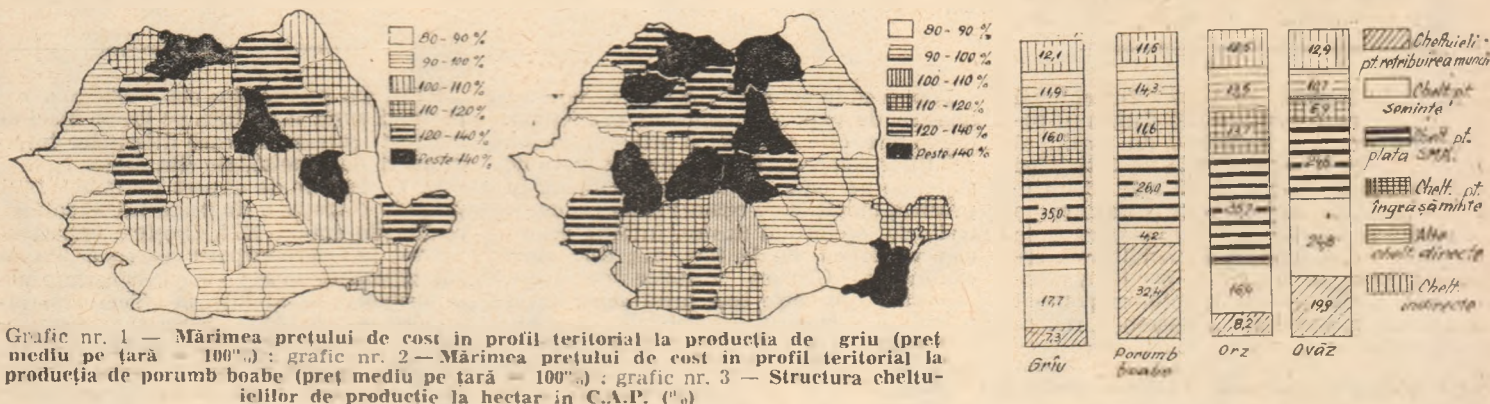
Paralel cu aceasta se dovedește necesară lichidarea actualei fărâmițării teritoriale pe unități cultivatoare, știut fiind că practicarea culturii pe suprafețe mici împiedică folosirea tehnicii și agrotehnicii moderne.

Modernizarea producției de cereale, ca premisă indispensabilă pentru creșterea eficienței economice, presupune în primul rând ancorarea ramurii cerealiere în tendințele agriculturii moderne de concentrare teritorială, în vederea aplicării, cu maximum de eficiență, a celor mai moderne tehnologii agricole. În acest context se înscrie necesitatea ca fiecare cooperativă agri-

rii la raționalizarea cheltuielilor de producție din cooperativele agricole de producție.

Aceeași concluzie generală cu privire la eficiența economică a cheltuielilor de producție rezultă și din analiza cheltuielilor pentru semințe și pentru îngrășăminte. Pe cât de clară este tendința de sporire a randamentului la hectar odată cu creșterea consumului de îngrășăminte și cu folosirea unor semințe de calitate superioară (ceea ce determină un cost mai ridicat al seminței), pe atât de evidentă este disproporția dintre sporul de cheltuieli și cel de producție, în defavoarea acestuia din urmă, astfel încât, de regulă, are loc o creștere a cheltuielilor pe unitatea de produs. Ponderea relativ mare pe care o ocupă cheltuielile pentru semințe în structura cheltuielilor de producție la cerealele păioase (ajungând în cazul producției de ovăz, la un sfert din totalul cheltuielilor) implică necesitatea utilizării unor soiuri de mare randament, pentru a realiza o creștere mai accentuată a randamentului la hectar și pentru a contribui astfel la reducerea prețului de cost la aceste produse cerealiere.

În condițiile specifice culturii porumbului, unde și gradul de mecanizare este mai scăzut în comparație cu cel de la culturile păioase, pe prim plan apar cheltuielile pentru retribuirea muncii, a căror pondere ridicată reflectă și gradul mai scăzut de productivitate a muncii la această cultură. De aceea, mecanizarea, mai ales a lucrărilor de recoltat, se afirmă drept factorul de perspec-

Grafic nr. 1 — Mărimea prețului de cost în profil teritorial la producția de grâu (preț mediu pe țară = 100%); grafic nr. 2 — Mărimea prețului de cost în profil teritorial la producția de porumb boabe (preț mediu pe țară = 100%); grafic nr. 3 — Structura cheltuielilor de producție la hectar în C.A.P. (ha)

colă să cultive soiurile și hibridii cei mai valoroși, să însămînțeze la timp toate suprafețele prevăzute, să asigure întreținerea exemplară a culturilor, să strângă fără pierderi întreaga recoltă. Toate acestea presupun însă o corelație mai strânsă între nivelul randamentului și cel al cheltuielilor de producție la unitatea de suprafață, pe fiecare element în parte. În măsura în care cheltuielile de producție sintetizează ansamblul resurselor de producție puse în funcțiune pentru obținerea unui anumit randament la unitatea de suprafață, raționalizarea acestor cheltuieli vine să completeze ansamblul posibilităților de reducere a prețului de cost, de creștere a eficienței economice.

Sensul raționalizării cheltuielilor de producție

ÎN CONDIȚIILE intensificării producției de cereale, reducerea prețului de cost nu presupune în mod obligatoriu micșorarea cheltuielilor de producție la unitatea de suprafață, ci corelarea riguroasă a nivelului cheltuielilor cu cel al randamentului la hectar, în condițiile folosirii raționale, cu maximum de eficiență, a fiecărui element de cheltuieli. Ca atare, raționalizarea cheltuielilor de producție are un sens unic, precis: evoluția lor în așa fel încât să ducă la reducerea prețului de cost pe unitatea de produs. În sprijinul acestei teze vine însăși experiența de masă din cooperativele agricole de producție.

La producția de grâu (ca la toate cerealele păioase) principalul element de cheltuieli îl constituie plata pentru lucrările executate de S.M.A. care, din punctul de vedere al cooperativei agricole de producție, reprezintă un element al cheltuielilor constante de producție, mai ales că majoritatea lucrărilor efectuate mecanizat au acest caracter. Diferențierea zonală a tarifelor de plată pentru lucrările s.m.a. imprimă o accentuată diferențiere teritorială și a acestor cheltuieli la unitatea de suprafață, raportul dintre județul cu cele mai mici și cele mai mari cheltuieli ajungând la 1:2 și chiar 1:3. Or, nu întotdeauna creșterea acestui element de cheltuieli la unitatea de suprafață este însoțită de o creștere — cel puțin corespunzătoare — a randamentului la hectar, astfel încât mărimea plății s.m.a. pe unitatea de produs este mai mare în zonele cu randamente mai mari, ceea ce micșorează posibilitățile de creștere a eficienței economice la producția de grâu tocmai în principalele zone cultivatoare. Aceasta arată necesitatea ca sistemul plății pentru lucrările s.m.a. să fie diferențiat în mai mare măsură în funcție de realizarea și depășirea randamentului planificat la hectar, astfel încât să stimuleze stațiunile pentru mecanizarea agriculturii și mecanizato-

rii, capabil să imprime o nouă structură cheltuielilor de producție la cultura porumbului.

Rezerve de creștere a eficienței economice la produsele cerealiere pe seama reducerii cheltuielilor de producție se află în raționalizarea cheltuielilor indirecte care grevează cu sume însemnate (250—300 lei la hectar) prețul de cost la produsele cerealiere.

Însemnate rezerve de creștere a rentabilității la toate produsele cerealiere, în condițiile unui preț de cost dat, se află în îmbunătățirea mai departe a calității acestor produse și realizarea, pe această bază, a unui preț de valorificare mai ridicat. Aceasta ar presupune însă și perfecționarea metodelor de apreciere a calității produselor cerealiere, pe prim plan situându-se însușirile productive, exprimate prin conținutul de substanță nutritivă, însușirile exterioare urmând să joace un rol auxiliar. În acest context, socotim că nu este lipsită de interes practic recalcularea prețului de cost pe unitatea de produs-stas, astfel încât între cheltuielile de producție și prețul de cost să existe o mai strânsă legătură prin intermediul calității produselor. În sfârșit,

Prețul de cost și rentabilitatea principalelor produse cerealiere din c.s.p. în 1974

Produsul	Preț de cost (în % din prețul de vânzare)	Beneficiul (în lei)		Rata rentabilității (%)
		pe tonă produs	pe ha cultură	
Grâu	77,2	320	672	29,6
Porumb-boabe	67,0	385	989	49,2
Orz	74,1	273	645	34,9
Ovăz	82,7	196	267	21,0

actualul nivel de rentabilitate la unele produse cerealiere impune o mai bună corelare a prețului de vânzare la aceste produse și alte produse agricole, îndeosebi animale.

Sporirea mai departe a eficienței economice la producția de cereale deschide perspective pentru desfășurarea unei activități rentabile în toate ramurile agricole, mai ales în cele a căror dezvoltare depinde de producția de cereale, contribuind astfel la consolidarea economică a tuturor cooperativei agricole, la îmbunătățirea condițiilor de retribuire și de trai ale țărănimii cooperatiste.

prof. dr. O. PAPPALA

DINAMISM ȘI COMPETITIVITATE — dominante ale activității de comerț exterior

Convorbire cu tovarășul Dumitru GHEORGHISAN,
prim-secretar al sectorului I București al P.C.R.

FACTOR HOTĂRITOR pentru dezvoltarea viitoare a României — cum aprecia, pe bună dreptate, secretarul general al partidului la Consfătuirea din acest an cu cadrele de conducere din domeniul comerțului exterior și a cooperării economice internaționale — dezvoltarea relațiilor economice internaționale ale țării noastre constituie o preocupare permanentă a organelor de partid și de stat.

În vederea prezentării experienței în conducerea activității de comerț exterior în profil teritorial, ne-am adresat tovarășului prim-secretar al sectorului I București al P.C.R. — dr. Dumitru Gheorghisan. Pe suprafața acestui sector sînt concentrate unități productive și de comerț exterior, activitatea acestora din urmă însumînd 75—80% din volumul comerțului exterior românesc — export și import.

În acest sens l-am rugat pe tov. D.Gheorghisan să facă, mai întii, cîteva referiri — retrospectivă și prospectivă — privind dinamica, structura și orientarea geografică a relațiilor de comerț cu străinătatea, în unitățile din sectorul I. Acesta ne-a declarat :

În vederea prezentării experienței în conducerea activității de comerț exterior în profil teritorial, ne-am adresat tovarășului prim-secretar al sectorului I București al P.C.R. — dr. Dumitru Gheorghisan. Pe suprafața acestui sector sînt concentrate unități productive și de comerț exterior, activitatea acestora din urmă însumînd 75—80% din volumul comerțului exterior românesc — export și import.

D. G. În lumina rezoluției Consfătuirii cu cadrele de conducere din domeniul comerțului exterior, comitetul de partid al sectorului I — pe baza analizei activității desfășurate în anul 1974, în cele 15 întreprinderi de comerț exterior, existente pe teritoriul sectorului — a inițiat o serie de acțiuni care să conducă la mobilizarea organelor și organizațiilor de partid, a tuturor lucrătorilor pentru îndeplinirea politicii partidului și statului din domeniul relațiilor economice externe. O scurtă retrospectivă privind activitatea de export pe anul 1974, a sarcinilor și preocupărilor pentru anul 1975, mi se pare edificatoare pentru aspectele ce vă interesează.

În primul rînd, aș dori să menționez ponderea mare în activitatea de comerț exterior a întreprinderilor de pe teritoriul sectorului nostru a instalațiilor și mijloacelor de automatizare, construcții-montaj, lucrări de foraj, prospecțiuni și asistență tehnică, exportul de cărți și reviste, tipărirea „lohn”, proiecte și documentații tehnico-economice. Este interesant de reținut evoluția activității de comerț exterior, pe grupe de produse, comparativ cu anul 1971 (Vezi graficul nr. 1). La instalațiile de automatizare, de pildă, am pornit de la o activitate de comerț exterior care reprezenta, în 1971, numai 6,9% din totalul exportului și am ajuns, în 1975, la 24%. Creșteri în această perioadă au cunoscut și activitatea de cooperare în furnizarea de proiecte, asistență tehnică, acestea transformîndu-se astfel în noi domenii ale exportului.

Faptul că în actualul cincinal, activitatea noastră de export a cunoscut o continuă dezvoltare, este reflectat și prin extinderea relațiilor comerciale cu un număr mare de state, de pe toate continentele globului. În prezent, unitățile de comerț exterior de pe teritoriul sectorului nostru, întrețin relații comerciale cu 49 de țări, din cele cinci continente. Urmare vizitelor de lucru efectuate de către secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, într-o serie de țări din Africa, Asia și America Latină — procesul de dezvoltare și stabilire de noi relații economice cu o serie întreagă de țări din aceste zone geografice continuă.

Pe grupe de mărfuri, situația se prezintă în feiul următor : exportăm instalații de automatizare și mijloace de automatizare în 23 de țări, dintre care unele cu activitate economică bine cunoscută pe plan mondial ; la construcții-montaj, pînă în prezent, sînt stabilite relații economice cu 28 de state ; la exportul de carte și reviste întreținem relații economice cu 16 state : tipărirea „lohn” executăm pentru Anglia, Elveția, Franța, U.R.S.S. ; export de proiecte și asistență tehnică — în 11 state, printre care : Albania, Bulgaria, R.D.G., R.F.G., R.P.D. Coreeană, Iran, Pakistan, Vietnam ș.a.

În perioada 1976—80, este prevăzută extinderea exportului de proiecte și asistență tehnică într-un număr însemnat de state, cum ar fi : Argentina, Brazilia, Ecuador, Filipine, Iordania, Iran, Mexic, Siria, U.R.S.S.

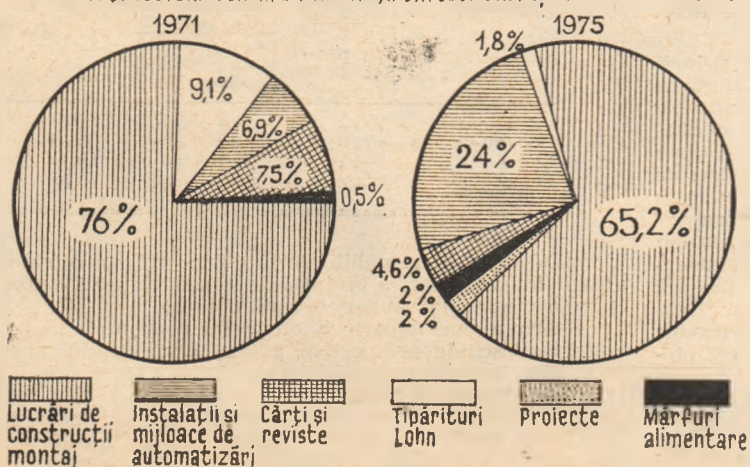
RED. Ce perspective de creștere a exportului aveți în vedere, pe grupe mari de mărfuri corespunzătoare diferitelor întreprinderi de specialitate din sector ?

D. G. Planul de export pe anul 1975, prevede o creștere de peste 141%, față de realizările anului 1974. Creșteri importante sînt la : „Prodexport” — cu 65,9%, la „Metalimportexport” — cu 40%, la „Mecanoexport” — cu 30%, la „Electroexport-import” — cu 18,5% și per global, prevederile pentru cincinalul 1976—1980 prezintă, la nivelul sectorului, o creștere de 2 ori față de realizările cincinalului 1971—1975 (vezi graficul nr. 2).

Analizele periodice în birourile organizațiilor de bază, în adunările generale de partid, în comitetele oamenilor muncii sau în comisiile pe domenii a diverselor aspecte ale activității de comerț exterior, cum ar fi : stadiul realizării sarcinilor de export, a încasării facturilor, deplasările externe, măsurile de creștere a eficienței mărfurilor exportate, selecționarea și perfecționarea pregătirii cadrelor etc. au condus la creșterea simțului de răspundere și a competenței în rezolvarea sarcinilor de export. Un prim rezultat pozitiv îl constituie faptul că — încă la sfîrșitul lunii ianuarie — planul de export, pe anul 1975, era acoperit cu contracte externe în proporție de peste 70% în marea majoritate a unităților de comerț exterior. În viitor, se va intensifica acțiunea de elaborare a măsurilor, care să conducă la creșterea eficienței exportului și la obținerea unui aport net în valută, cît mai ridicat. Astfel, întreprinderile „Impexmin” și „Prodexport” și-au prevăzut să obțină prețuri externe mai eficiente decît cele realizate în 1974. „Mecanoexportimport” și-a prevăzut să îmbunătățească cursul de revenire la produsele exportate, pe relația „devize libere”, cu 5% față de realizările anului 1974, iar „Geomin” și „Forexim” — cu 3%. Toate acestea vor fi realizate pe seama creșterii răspunderii față de calitatea produselor care merg la export, precum și a asimilării de noi produse și sortimente.

În sector fiind un număr mare de institute de cercetare și proiectare, în ultimii ani, a crescut considerabil exportul de proiecte, documentație tehnică și asistență tehnică. De altfel, aceasta se dovedește a fi activitatea de comerț exterior cea mai eficientă. În această direcție, aș vrea să vă dau cîteva exemple. Întreprinderile „Arcom”, „Energomontaj”, institutele de proiectare de pe teritoriul sectorului, realizează o serie întreagă de documentații, fiind asigurată și asistența tehnică pentru efectuarea unor lucrări cu valori deosebite și foarte avantajoase pentru țara noastră.

Graficul nr. 1
DINAMICA STRUCTURII SORTIMENTALE A EXPORTULUI UNITĂȚILOR DIN SECTORUL I*

* exportul unităților productive din sector

tră. Evident, vom dezvolta pe mai departe, exportul de inteligență tehnică.

RED. Ce direcții de acțiune anvizajați în realizarea acestor obiective care — prin prisma cifrelor de care aminteți — nu par a fi prea lesne de atins ?

D. G. În primul rând, îmbunătățirea activității de export este posibilă prin participarea întreprinderilor producătoare la discuțiile tehnice, în cadrul activității de contractare și la angajarea acestora în activitatea de prospectare. De asemenea, trebuie să manifestăm o mai mare preocupare pentru îmbinarea exportului cu activitatea de „engineering” atât la nivel de institut de proiectare, cât și la nivel de uzină. Așa cum rezultă din planul de export, în perioada 1976—1980, grupa instalațiilor și mijloacelor de automatizare va cunoaște o creștere substanțială, la finele anului 1980, dublându-se comparativ cu 1975. De asemenea, va cunoaște o pronunțată evoluție ascendentă activitatea de export cărți și reviste. Pornind de la faptul că, în actualul cincinal, relațiile noastre economice s-au dezvoltat continuu, în cincinalul 1976—1980 vom adăuga noi piețe de desfacere la cele deja existente — și având în vedere că — în urma vizitelor de lucru ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, într-o serie de țări se vor crea posibilități pentru noi înțelegeri și contracte economice pentru unitățile de comerț exterior de pe teritoriul sectorului, ne revin sarcini deosebit de importante, atât în ceea ce privește îmbunătățirea structurii și a volumului de export, cât și a creșterii calității acestuia. Vom acorda o atenție sporită, atât preocupărilor pentru executarea la timp și în bune condiții a produselor și documentațiilor ce vor face obiectul activității de export, ca și mai multă exigență față de importurile ce vor fi realizate pentru punerea în funcțiune a obiectivelor economiei naționale.

Formulele de comerț practicate în prezent — cele cunoscute în marea majoritate a întreprinderilor de comerț exterior — vor fi adaptate în funcție de specificul sectorului nostru. Trebuie să acordăm prioritate, în acest context, următoarelor forme de export: livrarea de documentație tehnică și de „engineering”, studii de fezabilitate, asistență tehnică, elaborarea de oferte tehnice mai complexe. Este important și următorul aspect: pe lângă creșterea piețelor de desfacere, crește substanțial numărul unităților care vor livra mărfuri la export. Față de 126 de unități care exportă în 49 de țări, în cincinalul 1971—75, pe baza măsurilor care au fost luate până în prezent și a perfecționării contractelor și înțelegerilor, numărul acestora va crește la 172 în 58 de țări, în cincinalul următor. Va crește, în același timp, și numărul activităților de cooperare internațională, atât pe linia producției, cât și pe cea a desfacerilor.

V-aș ruga să rețineți deci preocupările pe care le avem în sensul îmbunătățirii atât a situației cantitative, dar mai ales a celei calitative, cu toate consecințele care sînt de așteptat.

RED. Cum apreciați preocupările unităților din sector pentru optimizarea structurii importurilor, a calității mărfurilor importate ?

D. G. În conformitate cu indicațiile conducerii de partid și de stat, lucrătorii din întreprinderile și sectoarele de import s-au preocupat — permanent — de găsirea căilor pentru economisirea fondurilor valutare, pentru obținerea mărfurilor necesare economiei naționale, la un nivel de calitate cât mai ridicat, și la prețuri corespunzătoare.

Astfel, putem menționa preocupările întreprinderii „Mecanoexport-import” ca prin

studierea atentă a structurii cererilor de import să depisteze părți de utilaje ce se pot produce în țară. Sau la contractul de import al instalației pentru fabricarea cartonului „duplex” și „velin”, la Drobeta Turnu-Severin — prin elaborarea, de către specialiștii din Institutul de cercetări, proiectări celuloză și hirtie, a documentației tehnice la sediul firmei furnizoare din Finlanda — furnizorul a redus din valoarea contractului de livrare suma de 33 000 dolari.

În eforturile de raționalizare a importului ne-am însușit, de asemenea, și observațiile critice cu privire la ușurința și la faptul că, de multe ori, cînd realizăm anumite importuri, nu manifestăm întotdeauna grija și atenția ce se impun cu privire la calitatea și ciclul de viață al produselor ce constituie obiectul activității de import. Dorim ca pe baza măsurilor care au fost stabilite să se acorde o atenție deose-

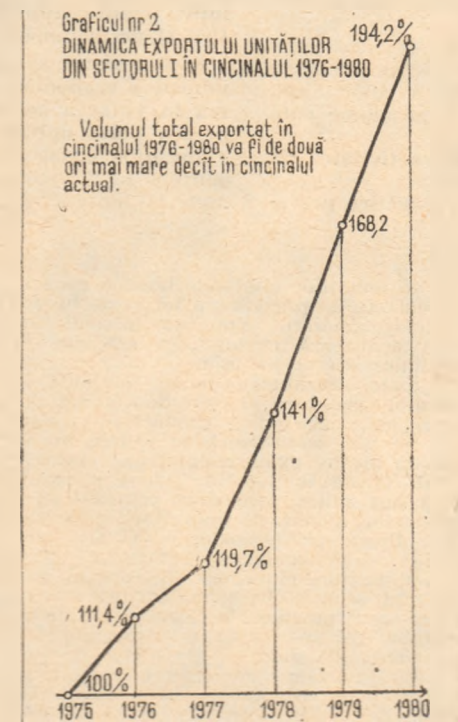
le, în vederea obținerii de manuscrise redactate și traduse în condiții de bună calitate. La „Întreprinderea de elemente pentru automatizări” și la „Automatica”, apreciem că trebuie să se manifeste în continuare preocuparea, în sensul cunoașterii temeinice a conjuncturii, a problemelor specifice activității de comerț exterior, și, în mod deosebit, cele care se referă la produsele noi pe care ele le execută. Din acest punct de vedere, pe lângă rezultatele bune, pe care le-am obținut — pentru că în marea majoritate a lor, cadrele de comerț exterior sînt competente și cu o bogată activitate practică în domeniu — trebuie să mărturisim, însă, că ne-am izbit și de o serie de greutăți. În primul rând, selecționarea și încadrarea lucrătorilor în activitatea de comerț exterior, nu s-au făcut, întotdeauna, pe baza regulilor și a necesităților unui asemenea domeniu. Avîndu-se în vedere specificul activității, în întreprinderile de comerț exterior, s-a trecut peste anumite cerințe legate de pregătirea, documentarea, de calitățile profesionale și moral-politice ale lucrătorilor, cunoașterea uneia sau mai multor limbi străine și o anumită vechime, într-o unitate de comerț exterior.

Sînt și situații cînd, în întreprinderile de comerț exterior au fost angajate persoane care au avut o activitate fructuoasă în întreprinderile industriale, în alte unități, dar, aici nu întrunesc aptitudinile și calitățile cerute de specificul activității de comerț exterior. Mai mult decît atât, se pare că multe dintre acestea au venit cu scopuri și interese mai mult personale, decît în interesul activității de comerț exterior, a unităților din care fac parte.

Pornind de la rolul și însemnătatea cadrelor — în întreaga activitate și, în mod deosebit, în activitatea de comerț exterior — comitetul de partid al sectorului și-a propus să analizeze, într-o plenară ulterioară, activitatea de cadre din întreprinderile de comerț exterior și să stabilească măsuri concrete, cu privire la îmbunătățirea structurii cadrelor, a pregătirii lor, la creșterea răspunderii și responsabilității fiecăruia la locul său de muncă.

RED. Care sînt căile de acțiune, în continuare, pe care comitetul de partid al sectorului dv., le are în vedere în acest domeniu ?

D. G. Analiza — în mod critic și autocritic — a activității de export, pe anul 1974, a scos în evidență citeva direcții, spre care trebuie să fie orientate preocupările noastre. Menționez, în acest sens, următoarele aspecte care vor trebui să stea în atenția comitetului de partid al sectorului, în atenția organelor și organizațiilor de partid: prospectarea piețelor externe, în vederea extinderii și diversificării relațiilor economice: adaptarea — mai operativă — a producției furnizorilor de mărfuri pentru export, la cerințele și exigențele piețelor existente; îmbunătățirea metodologiei de lucru în activitatea de comerț exterior; selecționarea cadrelor, pregătirea și perfecționarea cunoștințelor profesionale ale tuturor lucrătorilor, întărirea colaborării cu furnizorii și beneficiarii interni, în scopul îmbunătățirii calității mărfurilor și respectării termenelor de livrare, care sînt condiții esențiale pentru obținerea unei eficiențe sporite; inițierea și finalizarea a cît mai multe acțiuni de cooperare în producerea și desfacerea mărfurilor; antenarea permanentă a agențiilor economice în vederea lărgirii relațiilor comerciale și sprijinirea întreprinderilor de comerț exterior pentru rezolvarea — cu o mai mare operativitate — a tuturor problemelor.

bită reducerii importurilor, pe măsura asimilării, în țară, a produselor, grupelor de produse, subsansamblelor necesare dotării economiei naționale. Din acest punct de vedere, rezultatele obținute pînă în prezent, sînt încurajatoare.

RED. La Constătuirea cu cadrele de comerț exterior din acest an — ca și cu alte ocazii — a fost pusă ferm problema rolului cadrelor specializate în acest domeniu, ca factor important de dezvoltare a relațiilor economice internaționale ale României, în faza actuală. Care este părerea dv., în acest sens ?

D. G. În activitatea de comerț exterior, pe lângă executarea, la timp și în bune condițiuni, a produselor destinate exportului, un rol deosebit de important îl au, evident, cadrele, eficiența activității de comerț exterior fiind direct influențată de calitatea lor. În această ordine de idei, în întreprinderile de comerț exterior din sector se acordă o atenție sporită pregătirii, formării și specializării cadrelor. La „Geomint”, spre exemplu, întreprindere cu experiență de export, se elaborează un program complex de pregătire a personalului din sectorul de export. La „Energomontaj”, în schimb — unde personalul s-a format pe parcursul activității — se simte, încă, nevoia completării cadrelor existente, cu cadre economice, specializate în activitatea de comerț exterior. Și la „Centrala Editorială” există preocupări în sensul pregătirii profesiona-

CONDUCERE ORGANIZARE

CINCINALUL REVOLUȚIEI TEHNICO-ȘTIINȚIFICE — CUM ÎL PREGĂTIM?

ÎN DEZBATERE: Organizarea și conducerea unui proces complex —

ASIGURAREA CU PERSONAL A UNITĂȚILOR INDUSTRIALE (I)

REVISTA ECONOMICĂ în colaborare cu CONSILIUL CENTRAL DE CONTROL MUNCITORESC AL ACTIVITĂȚII ECONOMICE ȘI SOCIALE a organizat o dezbatere pe tema asigurării cu personal a obiectivelor industriale. În preocupările revistei, tema respectivă ocupă un loc important, între acțiunile deja inițiate înscriindu-se în special ancheta efectuată la sfârșitul anului 1974, în 36 de întreprinderi noi intrate în funcțiune în perioada 1971—1973, amplasate în 23 de județe și în municipiul București, ale cărei rezultate și concluzii au fost publicate în numerele 26 și 27 din decembrie 1974.

Pornind de la importanța pe care partidul și statul nostru o acordă asigurării cantitative, calitative și structurale cu personal a obiectivelor industriale, îndeosebi a celor noi, dezbaterea s-a axat în principal în jurul unor probleme cum sînt:

1. Cum s-a desfășurat în perioada 1971—1975 activitatea de asigurare cu personal a noilor obiective?

2. Cum poate fi apreciat actualul sistem de pregătire profesională și ce trebuie făcut pentru ridicarea eficienței sale?

3. Ce acțiuni trebuie întreprinse pentru acoperirea deficitului de personal ce se înregistrează la unele profesii?

4. Cum sînt asigurate noile obiective cu cadrele de conducere necesare?

5. Cum pot fi dezactivizați factorii generatori ai fluctuației?

6. Ce trebuie întreprins pentru ridicarea eficienței activității compartimentelor de personal-învățămînt?

7. Ce implicații va avea cincinalul viitor — cincinalul revoluției tehnico-științifice — asupra politicii în domeniul pregătirii și perfecționării forței de muncă?

8. Ce măsuri se cer inițiate de către întreprinderi, centrale, ministere economice și alte organe centrale pentru îmbunătățirea în viitor a activității de asigurare cu personal, în special pentru noile unități industriale?

Începînd cu acest număr începem publicarea opiniei participanților la dezbatere, urmînd ca ulterior să fie prezentat un material sintetic, de concluzii.

Teodor CIUDIN:

Deficiențe ce se cer înlăturate

RITMURILE înalte de dezvoltare economică și socială ale țării au impus, în același timp, și creșterea preocupărilor privind asigurarea forței de muncă calificată pentru noile locuri de muncă și acoperirea pierderilor naturale. La încheierea Plenarei C.C. al P.C.R. din 28 februarie — 2 martie 1973 tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, a arătat necesitatea ca ministerele, centralele industriale și întreprinderile să asigure calificarea forței de muncă în pas cu nevoile dezvoltării economiei, subliniînd că:

„Anua numărul de lucrători crește în țara noastră cu 200 000—250 000 mii și în cea mai mare parte aceștia sînt trimiși să lucreze la mașini și utilaje de înaltă tehnicitate. Așa cum s-a hotărît, este necesar ca încă la aprobarea execuției noilor obiective și capacități de producție să se stabilească măsuri concrete pentru recrutarea și pregătirea forței de muncă. În general, va trebui asigurată o mai bună corelare a planurilor de școlarizare cu nevoile reale ale unităților productive, evitîndu-se situațiile de astăzi cînd la unele profesii se formează un număr insuficient de muncitori calificați, în timp ce la altele absolvenții nu pot fi încadrați în meseriile pentru care s-au pregătit”.

Începînd din anul 1974 odată cu planul național unic se aprobă și planul de pregătire al muncitorilor calificați pe principalele meserii și sursele de acoperire ale acestuia. Planul de pregătire a forței de muncă calificată este cunoscut din timp de către fiecare întreprindere, fiind bine precizate sarcinile în acest domeniu.

Din controalele efectuate am constatat că în majoritatea unităților economice sînt asigurate condiții corespunzătoare pentru pregătirea practică și teoretică a forței de muncă, prin organizarea atelierelor școlară și a laboratoarelor, a spațiilor de școlarizare și a cadrelor. Participanții la cursurile de calificare lucrează efectiv în procesul de producție alături de muncitorii cu experiență.

În spiritul sarcinilor trasate de conducerea partidului în aceste unități există programe speciale de recrutare și pregătire a forței de muncă corespunzător cerințelor producției.

La realizarea necesarului de forță de muncă calificată un rol determinant îl au organele și organizațiile de partid care, pe baza sarcinilor stabilite prin planul național unic în acest domeniu, sprijină con-

ducerile unităților să-și întocmească programe concrete de pregătire a forței de muncă pe fiecare meserie. Totodată, periodic aceste analizează modul cum se aduc la îndeplinire aceste programe.

Cu toate rezultatele bune obținute în domeniul pregătirii forței de muncă în ultimii ani, mai există conducători de unități care din acest punct de vedere nu se ridică la nivelul exigențelor actuale. Dintr-o analiză făcută în județul Tulcea a rezultat că sînt unități care și-au prevăzut să-și asigure un număr de muncitori prin angajări directe prin transfer de la alte unități în loc să acționeze cu fermitate pentru a-și califica muncitorii de care au nevoie prin școli și ucenicie, cursuri de calificare sau practică la locul de muncă. Exemplul cel mai tipic îl reprezintă Întreprinderea de alumina și Oficiul de Îmbunătățiri Funciare din Tulcea care și-au prevăzut să-și asigure tot necesarul suplimentar de forță de muncă în anul 1975 prin angajări directe, concepție combătută de către Comitetul județean de partid care a luat măsuri de întocmire a unor programe concrete de calificare a muncitorilor necesari pentru realizarea sarcinilor de plan și punerea la timp în funcțiune a Fabricii de feroaliaje din județ.

Datorită nerealizării unei corelații corespunzătoare între nevoile reale ale unităților și forța de muncă efectivă pregătită apar unele situații cînd în unele meserii există un excedent de muncitori calificați, iar în altele un deficit. Într-o asemenea situație se găseau la începutul anului 1975 întreprinderile: Metalurgica, Nicolina și Piese auto din județul Iași.

O problemă care nu a stat întotdeauna în atenția conducerii unor unități este aceea a recrutării forței de muncă pentru calificare. S-au întîlnit situații în care s-a atras forța de muncă din afara întreprinderii în timp ce în unitate existau muncitori necalificați. Un alt aspect îl constituie faptul că se atrag bărbați în scopul calificării, de la distanțe destul de mari, deși în localitatea în care funcționează întreprinderea există suficientă forță de muncă feminină. Este de reținut că locurile de muncă pentru care se califică forța de muncă permiteau să fie angajate femei, dar acest lucru nu s-a realizat deoarece conducerile întreprinderilor tind să calibreze cu prioritate bărbați. Unele dintre unitățile care au procedat în acest fel au avut greutăți în asigurarea cazării cursanților, iar fluctuația a avut un caracter mai pronunțat decît la întreprinderile care au recrutat forța de muncă pentru calificare din localitatea în care își desfășoară activitatea.

O vină în această privință o au și direcțiile județene de muncă și ocrotire socială, care nu au sprijinit îndeajuns unitățile în recrutarea forței de muncă pentru calificare. Pentru cunoașterea cit mai exactă a resurselor de muncă și realizarea unei politici de recrutare a forței de muncă corespunzătoare, se impune ca direcțiile județene de muncă și ocrotire socială, cu sprijinul organelor locale de partid, să actualizeze pe fiecare localitate în parte balanța forței de muncă elaborată în anul 1973.

Conducerile întreprinderilor vor trebui să se ocupe mai îndeaproape și de școlile profesionale care funcționează pe lingă unitate. Sînt dese cazurile cînd comitetele onorabile ale muncii nu analizează în mod sistematic modul cum aceste școli își desfășoară activitatea teoretică și practică. Există conducători de întreprinderi care susțin că nu trebuie să cunoască modul cum se desfășoară procesul de învățămînt la școala profesională pe care o patronază și că de activitatea acestora trebuie să se ocupe centrala și ministerul. Neajunsurile care există în domeniul pregătirii forței de muncă se datorează și direcțiilor de personal din ministere care îndrumă activitatea acestora mai mult din birou fără a se deplasa la fața locului ca să acorde un sprijin concret și permanent.

Ținînd seama de faptul că în cincinalul 1976—1980 va trebui să se pregătească un număr de aproape 2 milioane de lucrători calificați, este necesar ca ministerele, centralele industriale și întreprinderile să-și îmbunătățească activitatea în domeniul recrutării și pregătirii forței de muncă.

Dionisie BALINT:

Mai multă atenție orientării școlare și profesionale, calității instruirii

N-AS VREA să aduc un elogiu formal revistei pentru organizarea acestei anchete. Dar ea ridică în mod just o serie de întrebări în legătură cu care ne vom pronunța în acest cadru. Sînt de acord cu asemenea manieră de abordare a problemelor: adică a realiza o analiză în toată complexitatea ei, pornind de la niște lucruri absolut importante pentru procesul asigurării forței de muncă.

Aș porni de la modul în care se preocupă factorii răspunzători de acțiunea de orientare școlară și profesională a tuturor categoriilor de cetățeni, a tinerilor care sînt antrenați în această pregătire profesională.

Deși organele de specialitate ale Ministerului Muncii pun la dispoziția fiecărui minister o balanță a resurselor de forță de

„...se poate spune că hotărîtor pentru asigurarea dezvoltării în continuare în ritm înalt a țării noastre, pentru înfăptuirea Programului partidului este ridicarea calificării celor ce muncesc. Iată de ce trebuie luate toate măsurile pentru formarea profesională la un înalt nivel a tineretului, pentru perfecționarea pregătirii întregului personal, improspătarea — prin reciclare, în concordanță cu prevederile legii — a cunoștințelor tuturor oamenilor muncii, inclusiv a cadrelor tehnice și de conducere”.

(Din raportul prezentat de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la cel de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist Român)

muncă, sint unități economice care nu s-au ocupat din timp de recrutarea cadrelor. Din 613 de unități analizate recent de către Ministerul Muncii împreună cu alte ministere și organe centrale, numai 189 — respectiv 31% — aveau planul definitivat: 291 — adică 45% — nu aveau programe proprii de meserii. Ca o consecință a acestui fapt, făcîndu-se o analiză ulterioară, s-a constatat că peste 20 întreprinderi, aparținînd în principal ramurilor petrolului și geologiei, construcțiilor de mașini, economiei forestiere, industriei alimentare, agriculturii, au realizat programele de pregătire și asigurare a personalului calificat într-un procent sub 90%. Aș dori să subliniez că, în același timp, tocmai la aceste unități s-a înregistrat o depășire a numărului mediu scriptic de personal. Sint alte ministere care nu întocmesc programe de pregătire sau care nu transmit unităților din subordine planul de școlarizare. Este de neconceput o așezare pe baze științifice a pregătirii profesionale în aceste condiții. Consecința este o organizare deficitară a cursurilor de calificare. Cursanții nu sint corespunzători din punct de vedere al aptitudinilor lor pentru că sint recrutați în pripă. Nu există nici condițiile necesare predării, nici posibilitatea să se realizeze un program de pregătire corespunzător. În multe cazuri, aceste programe sint întocmite superficial. Nu s-a făcut în unele cazuri nici pregătirea bazei materiale necesare desfășurării activității practice, n-au fost multiplicare prin posibilități locale cursurile necesare predării.

În ce privește asigurarea cu forță de muncă a unităților noi, concluziile atostă faptul că nu există suficientă preocupare pentru încadrarea acestora cu cadre cu pregătire profesională superioară, cu maistrii cu vechime în activitatea productivă, care să asigure o îndrumare competență activității productive. Apreciez că actualul sistem de calificare este corespunzător unor realități existente în țara noastră. Legislația în vigoare precizează foarte clar cum și în ce condiții se aplică o formă sau alta de calificare. Sigur, sintem pentru pregătirea prin licee de specialitate și școli profesionale forme, care asigură o pregătire tehnică de bază, absolvenților. Cred însă că trebuie să fim conștienți de faptul că actualele forme de pregătire vor mai dura și că trebuie să ne concentrăm atenția asupra acestora, ținînd cont, în primul rînd, de evoluția viitoare a absolvenților, de integrarea lor profesională după absolvirea cursurilor. Avem și concluzii privind eficiența uceniciei la locul de muncă. Tinerii care se califică prin aceste forme au posibilitatea să cunoască mai bine locul de muncă unde s-au calificat, îndeosebi acolo unde s-au creat ateliere-școală cu plan de producție. Venînd vorba despre atelierele-școală, apreciem importanța creării și dotării acestora, iar la școlile profesionale și liceele de specialitate, în mod deosebit. În ultima perioadă există o preocupare mai mare din partea ministerelor și centralelor pentru înzestrarea acestor ateliere, pentru așezarea activității

lor pe bază de plan de producție, realizîndu-se și importante venituri. Sint o serie de ministere economice care acordă o atenție mai mare acestui lucru, de exemplu, construcțiile de mașini, industria ușoară, economia forestieră și materialele de construcții, CENTROCOP. Structura planurilor de producție ale unităților școlare aparținînd acestor ministere satisface cerințele formării unui muncitor calificat. La unitățile școlare ale celorlalte ministere economice nu am întîlnit însă această situație.

Practica dovedește că rezultate bune se obțin acolo unde ucenicia la locul de muncă este organizată pe lingă o școală profesională sau grup școlar și, de asemenea, acolo unde se realizează pregătirea teoretică prin cursuri de 2—3 luni la începutul anului școlar, asigurîndu-se astfel însușirea cunoștințelor teoretice (care sint absolut necesare pentru activitatea în ateliere sau producție) înaintea programului de practică.

În perspectiva exigențelor viitoare ale procesului de producție este necesară și reasezarea nomenclaturii meseriilor, astfel încît el să poată crea premisele necesare unei pregătiri multilaterale a cursanților.

Am vorbit de o serie de necazuri ale noastre. Ce a făcut însă, efectiv, organizația de tineret în acest domeniu? Avem preocupări multiple și acțiuni concrete în ceea ce privește asigurarea personalului. Pentru unitățile noi intrate în funcțiune în ultimii ani avem o experiență frumoasă privind recrutarea de cadre, cuplată cu activitatea de orientare școlară. Pentru desfășurarea normală a procesului instructiv-educativ conlucram cu conducerea școlilor, ale unităților economice. Sint diferite forme prin care acționăm: concursuri profesionale, analize etc. În ce privește activitatea în întreprinderi nu am făcut suficient în acest domeniu. Ne-am limitat doar la organizarea unor cursuri profesionale. În viitor organizațiile de tineret vor prelua unele cursuri de calificare, începutul fiind deja făcut.

Trebuie să intensificăm totodată activitatea de educație tehnic-științifică a tineretului, să facem din ea o activitate de masă. S-a subliniat aici importanța orientării spre meseriile deficitare. În afara acestui

aspect, aș mai evidenția un fapt. Deși în ultimii ani apare îmbucurătoare tendința de creștere a numărului tinerilor care se îndreaptă spre meseria de bază — muncitor, indiferent de mediul în care lucrează, se constată că există totuși mai multe opțiuni pentru o pregătire de nivel superior. Această chiar în cazul în care discutăm de muncitori. Deci, un lucru trebuie să fie înțeles: nu îi este indiferent tînarului nivelul de instruire pe care o primește, chiar în calitate de muncitor. Se pune deci problema calității instruirii realizate în cadrul acestor forme de pregătire. Trebuie să încercăm să perfecționăm în fiecare an instruirea, avînd în vedere faptul că tinerii nu se mulțumesc cu niște cunoștințe elementare, simple.

Eliad IACOBANU:

Școala — forma de bază pentru pregătire

CONSIDER că tema abordată aici are o importanță deosebită pentru activitatea lucrătorilor din sectoarele de învățămînt din ministere, centrale și întreprinderi. Am citit cele două materiale publicate de revistă și apreciez că toate aspectele tratate sint interesante: cred că orice minister s-ar regăsi în exemplele și concluziile respective.

În Ministerul Industriei Ușoare există preocupări multiple și o activitate intensă care a devenit tradițională, în asigurarea unităților cu personal, fie că este vorba de unități existente, fie că este vorba de cele noi. Mă voi referi în continuare la asigurarea cu cadre pentru unitățile noi, aici existînd — după opinia mea — o experiență bună în cadrul ministerului nostru.

Industria ușoară, în perioada 1971—1973 și-a dublat producția, cunoscînd un ritm nemiîntîlnit în istoria dezvoltării sale. La ora actuală dispunem de capacități de producție foarte moderne, producem un număr de 150 000 sortimente: de la bunarii de larg consum, pînă la cristaluri, mașini de încălzit etc. Ramura noastră reprezintă o familie mare, compusă din aproximativ 520 000 lucrători. Am construit 53 întreprinderi noi în cincinalul analizat, iar cele existente au cunoscut dezvoltări și modernizări ample. Avînd în vedere aceste dimensiuni, problema asigurării forței de muncă necesară pe toată structura de personal, apare ca deosebit de complexă, noi căutînd prin acțiunile pe care le-am întreprins să asigurăm condiții necesare bunei ei desfășurări.

Am avut de asigurat un necesar de 280 000 de cadre în perioada 1971—1975. Am asigurat aproximativ 60 000 de muncitori calificați prin școlile profesionale, precum și tot necesarul de tehnicieni (prin școlile post-liceale) și, în același timp, cadrele cu studii superioare. În general, noi am găsit receptivitate la toate formele cu care colaborăm și am putut să asigurăm un personal competent, absolvenții care au putut să se integreze rapid în producție, educați într-un spirit nou, comunist.

Pentru întreprinderile noi am analizat încă din faza de proiectare forța de muncă necesară. Cu aprobarea conducerii ministerului, pe structura de personal necesară, am propus metode și sisteme de calificare adecvate. Natural că, în această fază, noi, în calitate de participanți activi la realizarea ei, am venit cu punctul nostru de vedere, cu soluții în special pentru asigurarea fondurilor necesare pregătirii cadrelor. În același timp, avem la fiecare unitate un program de asigurare cu cadre detaliat care cuprinde, în primul rînd, o descriere a specificului unității respective iar, în al doilea rînd, se arată exact pe structura de personal și meserii, formele prin care vor fi calificate cadrele. Folosim practic toate formele de pregătire: școli profesionale, ucenicia la locul de muncă, cursuri de calificare etc. Recrutarea o facem local, iar după calificare în baze bine dotate, absolvenții se reintorc după o anumită perioadă, la locul de muncă, bine pregătiți.

La inițiativa noastră, unele centrale au pregătit personalul cu un an înainte de intrarea în funcțiune a obiectivelor noi. Apreciez totuși că perioada de calificare stabilită de nomenclator nu este suficientă. Un muncitor, după numai 5 luni de calificare este greu să intre în producție și să producă la nivelul unui muncitor cu experiență. La terminarea cursului noi i-am încadrat în întreprinderi cu profil asemănător. După un an s-au întors la întreprinderile noi și au dat rezultate bune. Exemple în acest sens avem suficiente: unitățile din Slatina, Baia Mare, Zalău etc.

În cincinalul următor avem 105 unități noi și un plan de asigurare cu un necesar de

LA DEZBATEREA „R. E.” AU PARTICIPAT:

- **Consiliul Central de Control Muncitoresc al Activității Economice și Sociale:**
    - Nicolae Drijman, adjunct de șef de secție;
    - Teodor Ciocan, activist;
  - **C.C. al U.T.C.:**
    - Dionisie Baloi, secretar;
  - **Uniunea Generală a Sindicatelor din România:**
    - Sabin Pop, adjunct al președintelui Consiliului pentru problemele economice;
    - Ion Tîllock, activist;
  - **Comitetul de Staț al Planificării:**
    - Lazăr Vascanu, director adjunct;
    - Mihail Tămăș, economist;
  - **Ministerul Muncii:**
    - Victor Drăgoiu, director adjunct;
    - Viorel Mitea, metodist principal;
  - **Ministerul Educației și Învățămîntului:**
    - Maria Ciocan, inspector principal;
  - **Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini Ușoare și Electrotehnicii:**
    - Grigore Dunca, șef serviciu;
    - Ion Orbesteanu, șef serviciu;
  - **Ministerul Industriei Ușoare:**
    - Eliad Iacobeanu, director adjunct;
    - Cozarna Marin, șef serviciu;
  - **Ministerul Industriei Chimice:**
    - Dumitru Rizescu, inspector general;
    - Ion Tomiță, șef serviciu;
  - **Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini Grele:**
    - Adrian Prodan, șef serviciu;
    - Ion Tăcutu, șef serviciu;
  - **Ministerul Industriei Metalurgice:**
    - Mihail Porciță, inginer;
  - **Ministerul Agriculturii, Industriei Alimentare și Apelor:**
    - Traian Negruișu, șeful corpului de control al ministrului, ing. Sorin Constantin Ilieca;
  - **Ministerul Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții:**
    - Vasile Pașcanu, director adjunct.
- Dezbaterea a fost condusă de tovarășul Nicolae Drijman.

287 000 cadre. Trebuie să fim bine organizați. Am reușit să insuflăm (în centrale, unitățile cu experiență care constituie bazele de practică) un spirit tovarășesc, de ajutorare reciprocă, cu bune rezultate în pregătirea absolvenților pentru unitățile noi. Ne-am propus în viitor să mărim ponderea celor pregătiți prin școli la circa 40%. La meseriile cu specific mai greu — sticlărie, ceramist, finisaj produse textile etc. — am reușit deja să pregătim prin aceste forme un procent de 80—90%. Ne-am preocupat, în același timp, de o selecție științifică a cursanților, fie că aceștia au fost recrutați pentru școli sau cursuri de calificare. Totodată, am reușit să încadrăm un mare număr de școli cu cabinete psihotehnice dotate cu aparate de testare, cu psihologi. Putem spune că acum cele mai multe școli dispun de majoritatea aparataturii necesare pentru recrutarea omului potrivit pentru locul potrivit, care să poată da un randament corespunzător și să își găsească în meseria aleasă realizarea unor opțiuni.

Nu simțim mulțumiți în totalitate deoarece nu peste tot am reușit să insuflăm aceleași preocupări, pentru că această etapă de selecție să se realizeze în mod științific. Considerăm că în industria ușoară, unde există o fluctuație foarte mare (un număr mare de femei), realizarea unei selecții științifice permite rezolvarea unor probleme foarte grele.

În ce privește actualele forme de învățământ, noi considerăm corespunzătoare pregătirea prin școli — care constituie forma de bază pentru pregătirea muncitorilor în meseriile complexe. Numai prin intermediul lor putem asigura în prezent și mai cu seamă în viitor cadre cu adevărat competente.

Urmărim prin analize periodice integrarea în producție, la toate meseriile și la toate școlile. După informațiile furnizate de întreprinderi, analizăm gradul de realizare a normelor. Am observat, în special în ultimii doi ani, la toate meseriile, că absolvenții școlilor profesionale se integrează mai repede, realizează normele stabilite, dau produse de calitate, sint model față de ceilalți muncitori.

În legătură cu școlile de maștri, apreciem că intrucit maestrul este figura centrală în producție, principalul organizator și conducător al acesteia, durata studiilor, de un an, este mult prea mică pentru formare. Dacă vrem să pregătim niște tehnicieni de valoare, cu bune cunoștințe profesionale, care să cunoască exact fiecare operație, ergonomic etc. — un an este prea puțin. În același timp, subliniez că cursurile serale — cu toate eforturile întreprinse, n-au dat rezultate scontate în ministerul nostru. De aceea, apreciez că durata cea mai corespunzătoare pentru pregătirea unui maestru este de 2 ani, iar forma cea mai eficientă: cursurile de zi. Trebuie să recunoaștem că la unitățile pre-

gătitoare de cadre pentru întreprinderile noi, ne-am lovit și de o serie de greutăți. Nu în toate întreprinderile noastre există o bază materială corespunzătoare pentru desfășurarea în condiții optime a cursurilor. Aș face, în legătură cu acest aspect, o propunere: intrucit fiecare unitate are plan propriu de perfecționare, ar trebui ca, în funcție de dimensiunile acestor sarcini, să se dea latitudinea întreprinderilor ca, din mijloacele lor proprii, să-și creeze niște baze materiale pentru desfășurarea unei instruirii corespunzătoare. Să existe 2—3 săli, pentru câte 40 cursanți fiecare, laboratoare, cabinete care să permită organizarea cursurilor, material didactic și cineva care să răspundă de toate aceste cursuri, stimulat material în mod corespunzător.

Un alt aspect căruia trebuie să-i acordăm o mai mare atenție se referă la perfecționarea tehnologiei didactice, la modernizarea acesteia. Se impune cred, ca industria noastră să producă mai multe aparate și instalații didactice, în același timp, fiind necesară găsirea posibilităților pentru ca întreprinderile să le poată procura, singure, mai ușor.

Grigore DUNCA:

Mai multă atenție nivelului calificării

M-AȘ ALINIA opiniilor celorlalți vorbitori subliniind că nici M.I.C.M.U.E. nu duce lipsă de forță de muncă: planul de forță de muncă a fost depășit în 1974. Nu ne satisface însă nivelul calificării muncitorilor, ca și a celorlalte categorii de personal, mai ales în cazul unităților noi. Rezultatele obținute confirmă acest lucru. Este suficient să amintesc de întreprinderea de strunguri Tirgoviște, de cele două întreprinderi de la Curtea de Argeș, de unele unități noi din București.

Care sint cauzele care conduc la acest nivel de calificare care nu ne satisface? După opinia mea, există niște deficiențe în modul de pregătire a oamenilor. Construcția de mașini-unelte, electronica, ramuri industriale care se situează în fruntea cerințelor din punct de vedere al capacităților tehnice solicitate, cer oamenilor un înalt nivel profesional și chiar de cultură generală, de execuție, de stăpânire a aparatelor de măsură și control etc. Unitățile noi duc lipsă de personal calificat corespunzător nevoilor, în principal datorită actualei metodologii de planificare și finanțare a pregătirii cadrelor. În general, pregătirea începe, în cel mai fericit caz, la data punerii temeliei noii întreprinderi — adică cu maximum 12 luni înaintea intrării acesteia în funcțiune. Or, un muncitor calificat pentru a executa corespunzător

sarcinile impuse de aceste ramuri industriale necesită de la 2 la 4—5 ani de experiență efectivă în uzină. Iar, actualele modalități de pregătire nu răspund în totalitate acestor cerințe. Pentru că știm cu mult înainte ce vom pune în funcțiune, și putem să luăm măsuri adecvate pentru pregătirea cadrelor în uzinele existente deja, propun ca pe bază de calcule economice să se determine cât se pierde efectiv azi la unitățile noi, prin neatingerea indicatorilor tehnico-economici prevăzuți, prin rebururile făcute etc., și apoi să se hotărască soluția care este, în primul rând, o perspectivă. Sint convins că se vor recupera cu prisosință aceste cheltuieli anticipate, după punerea în funcțiune a obiectivelor.

În ceea ce privește cadrele de conducere — o chestiune deosebit de delicată a fost exemplificată de tov. T. Ciudin. Mi se pare că deficiența respectivă rezidă în modul în care este realizată pregătirea acestora pentru noile unități. Aceasta ar trebui să înceapă, după opinia mea, încă de pe băncile facultăților. Un conducător trebuie să fie pregătit temeinic, să cunoască toate activitățile și compartimentele unității, să fie un specialist cu experiență. Deci, o mare atenție trebuie acordată selectării cadrelor de conducere necesare viitoarelor unități industriale.

În ce privește indicatoarele tarifare de încadrare, acestea au fost elaborate în 1963—1964 și aplicate în 1975. Deci după aproximativ 13 ani. Dar de când au fost elaborate au apărut tehnologii noi, inclusiv meserii noi și, ca atare, nomenclatorul nu mai poate fi corespunzător actualelor condiții. Completări de nomenclatoare nu s-au aprobat până în prezent. Aceasta ar fi o sarcină, cred eu, a Ministerului Educației și Învățământului care, împreună cu Ministerul Muncii și cu ministerele economice, trebuie să soluționeze eficient și rapid problema. După câte știu, se lucrează la proiectele de reclarificare a indicatoarelor ce vor fi terminate prin 1978. Cred însă că este prea târziu și ca atare ar trebui urgentată rezolvarea acestei importante probleme.

Dezbatere realizată de
Iulian BADIN
Ion MANEA

ÎN NUMĂRUL VIITOR AL REVISTEI VOM PUBLICA CELELALTE OPINII ALE PARTICIPANȚILOR LA DEZBATERE.

ORGANIZAREA ÎN SPRIJINUL PRODUCȚIEI

Modernizarea sistemelor de conducere

ÎN CINSTEA zilei Constructorilor de mașini din Republica Socialistă România, Ministerul Construcțiilor de Mașini Grele împreună cu Centrala Industrială de Autocamioane și turisme Brașov a organizat în cursul lunii iunie a.c. la Întreprinderea Mecanică Muscel un amplu schimb de experiență-simpozion, având ca temă: Sistemele de conducere a întreprinderilor industriale. Larga participare de care s-a bucurat consfătuirea — 150 de delegați — specialiști din 46 de întreprinderi, institute de cercetări și proiectări aparținând celor șapte centrale componente ale M.I.C.M.G., ca și din ministerul coordonator — a evidențiat încă o dată importanța deosebită care se acordă problemelor organizării și conducerii în cadrul acestei importante ramuri a economiei naționale, găsirii permanente de soluții eficiente pentru perfecționarea activităților, pentru creșterea eficienței economice. Ing. POPA Sever din cadrul Direcției de Organizare și Control a M.I.C.M.G. a arut amabilitatea de a oferi citiva detalii în legătură cu problematica dezbătută în cadrul simpozionului.

● Ce a determinat organizarea simpozionului la Cimpulung Muscel?

— Am ales orașul Cimpulung Muscel pentru sărbătorirea zilei Constructorilor de mașini — devenită o tradiție în ultimii 4 ani în țara noastră — din cel puțin două considerente. În primul rând, pentru că aici se află una din importante unități productive ale M.I.C.M.G. — Întreprinderea Mecanică Muscel, realizatoarea, între altele, a binecunoscutului autoturism ARO. În al doilea rând, deoarece experiența acestei întreprinderi în domeniul organizării și conducerii este deosebit.

● Unul din referatele prezentate a avut ca temă conducerea colectivă. Ce ne puteți spune despre importanța sa?

— Referatul la care vă referiți a fost prezentat de tov. Victor Naghi, Erou al Muncii

Socialiste, directorul întreprinderii din Muscel. El s-a referit la o serie de aspecte deosebit de importante, rezultate din experiența Comitetului oamenilor muncii al unității muscelene în conducerea activității economico-sociale. Conducerea și îndrumarea directă de către partid a organelor conducerii colective — a evidențiat referatul — este una din modalitățile cele mai eficiente de obținere a unor rezultate deosebite, de întărire a ordinii și disciplinei în producție. De asemenea, în această direcție, un rol deosebit l-a constituit accentul pus pe precizarea corectă, exactă a atribuțiilor și competențelor cadrelor de conducere de la toate nivelurile, în special cel al secțiilor de producție.

● Problematika organizării am înțe-

les că a constituit o temă care a suscitat numeroase discuții. De ce?

— Într-adevăr, problemele organizării au făcut obiectul multor luări de cuvânt, ca de altfel și a unui referat prezentat de ing. Eugen Carp de la Centrala din Brașov. S-a subliniat între altele necesitatea intensificării eforturilor compartimentelor de organizare în vederea aplicării actelor normative prin adecvarea acestora la specificul unităților economice, plănindu-se deci pentru o aplicare constructivă a legilor, luându-se în considerare în măsura necesară interacțiunea dintre cadrul juridic și specificul tehnico-economic al unităților. Totodată, purtătorul de cuvânt al centralei brașovene în probleme de organizare a subliniat că este necesară acordarea unei mari atenții colaborării normelor unitare pentru secțiile de producție, stabilirii unei ordini de prioritate în elaborarea și detalierea fișelor posturilor, avându-se în vedere, în primul rând, posturile care au un rol deosebit în gestionarea rațională a avutului obținut. Referatul propunea chiar o ordine de prioritate: contabilul șef de secție, economistul de secție, mecanicul șef de secție, subliniind totodată că este necesară, în special, precizarea mai clară a responsabilităților. Bineînțeles, această prioritate nu înseamnă a neglija celelalte posturi. Totodată, s-a subliniat că, unele dintre actualele acte normative prezintă insuficiențe în ceea ce privește conturarea în special a rolului inginerului șef. În aceste citiva direcții — enunțate aici foarte succint — a acționat de fapt, cu rezultate deosebite de

Alexandru BLAGA

(Continuare în pag. 32)

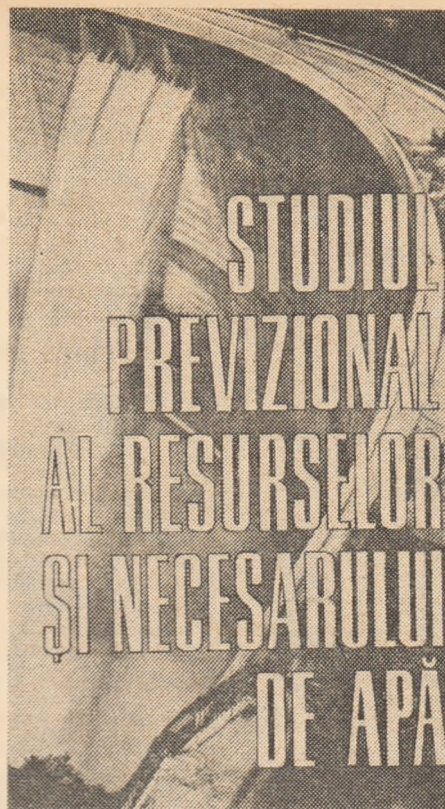

TEORII IDEI

STUDIUL PROSPECTIV al gospodăririi raționale a apelor pune în fața cercetării probleme variate: gestiunea resurselor de apă apare ca o zonă unde se întâlnesc aspecte dintre cele mai diverse — de amenajare complexă a teritoriului, funcționare a zonelor locuite, echipare tehnică a zonelor industriale, irigații, protejarea mediului natural etc.

Dimensiunea și complexitatea problemelor implicate, ca și sugestiile concrete pe care un asemenea studiu le conține pentru conducerea sistemelor economico-sociale teritoriale, au justificat elaborarea unei structuri metodologice*) pentru investigarea și gestiunea previzională a resurselor, consumului și protecției rezervelor de apă din România. Acest studiu se înscrie între preocupările de abordare sistemică, într-un demers integrat, a implicațiilor directe ale ritmurilor foarte înalte ale dezvoltării industriale a României asupra folosirii judicioase a spațiului natural, amenajării teritoriului, gestiunii raționale a resurselor, controlului efectelor sociale și umane ale creșterii centrelor populate etc.

Din analiza dinamicii necesarului de apă și a resurselor existente în România, rezultă că nu dispunem de rezerve prea mari de apă, ceea ce implică, așa cum se arată în Directiunile Congresului XI al P.C.R., „măsurile hotărâte pentru micșorarea consumurilor specifice de apă în industrie, pentru creșterea gradului de reciclare a apei, eliminarea

pierderilor și alte măsuri de bună gospodărire a apelor“.

Din studiul balanței de apă a R.S.R. (1950—1967) reiese că din totalul de precipitații căzute anual (100%), revin pentru agricultură, industrie, apă potabilă și piscicultură cca. 6,4%. Din totalul de apă folosită, cantitatea de apă uzată evacuată (în procente) este: industrie — 70%, orașele — 50% și agricultura — 10%. În acest sens, Direcțiile precizează: „Pentru evitarea poluării apelor, noile obiective industriale vor fi dotate cu stații de epurare... Se va accelera instalarea stațiilor de epurare la obiectivele existente“.

Intensificarea eforturilor pentru irigația și drenarea terenurilor agricole (5 milioane de ha în 1990) necesită economisirea apei de irigare (prin refolo-

siri) și mărirea randamentului aplicării apei de irigare pe teren. Dacă, de exemplu, se va mări randamentul aplicării apei de irigare pe teren cu 10% (adică de la 60% la 70%), atunci s-ar putea economisi la nivelul anului 1980 un volum de apă de 1,5 miliarde m³, adică se vor mai putea iriga în plus 0,5 milioane ha.

Complexitatea problemelor derivând din statutul apei de resursă esențială pentru întregul proces de creștere economico-socială a României, aspectele teoretice și practice desprinse din materialele publicate recent de „Revista economică“, precum și din alte articole de specialitate, pledează pentru o abordare sistemică, în cadrul formal al unei teorii economice specifice, a gospodăririi apelor. Necesitatea unui demers analitic pluridisciplinar — având ca rezultat o politică compatibilă cu obiectivele dictate de strategiile de dezvoltare și cu restricțiile de natură tehnologică, economică și ecologică — apare astăzi ca evidentă, fiind dealtfel subliniată și în Programul Partidului: „Toate resursele de apă, de la suprafață și subterane — care constituie un bun național de preț — vor fi gospodărite în mod unitar, urmărindu-se păstrarea proprietăților lor naturale, împiedicarea impurificării, a poluării lor“.

Studiul care va fi prezentat în continuare a încercat să concretizeze un demers sistemic posibil aplicat unor aspecte ale organizării complexe a teritoriului, pornind de la analiza necesarului și resurselor de apă. El se adaugă astfel unei direcții în cercetare și proiectare, axate pe problemele unor unități spațiale mari (și care a dat rezultate de întindere și complexitate studiului bazinului Mureșului, elaborat de I.P.J. Mureș și Academia de Studii Economice. Rezultatul studiului prezentat este un model al sistemului dinamic complex asociat folosirii apei; schema metodologică propusă reunește, într-o tratare de sistem și într-o viziune prospectivă, aspectele legate de balanța resurselor și cererii de apă, „calității“ apei, de amplasare a obiectivelor noi în teritoriu, de dezvoltarea demografică etc.

1. Aspecte generale

1.1. NIVELELE ALE TRATĂRII DE SISTEM ÎN STUDIUL GESTIUNII RESURSELOR DE APĂ.

TEHNICA ANALIZEI de sistem, aplicată teoriei economice a gospodăririi apelor, presupune un produs de modelare complex, care înglobează pe parcurs sugestiile oferite de interacțiunea dintre problematica studiată și aparatul metodologic utilizat. În acest sens, metodele folosite în analiza de caz pot surprinde noi aspecte ale problematicii, care la rândul lor implică ulterioare dezvoltări ale aparatului metodologic. Este, de asemenea, evidentă legătura de tip „feed-back“ între etapele succesive ale rezultatelor modelării — nivelul ieșirilor modelului — și cele două subsisteme menționate — nivelul problematicii și nivelul metodologiei.

Nivelul problematicii, într-o viziune de sistem, include:

- integrarea la nivelul macro-sistemului a unor subsisteme teritoriale;
- integrarea diferitelor tipuri de resurse de apă, ținând seama de interrelațiile lor;
- integrarea diferitelor tipuri de consum în perspectiva dezvoltării economico-sociale;
- corelarea necesarului cu rezervele în diferite variante de politici de gestiune a apelor;
- identificarea și descrierea sistemului de gestiune a apelor;
- analiza unui sistem de gestiune a apelor;
- proiectarea necesarului de apă în perspectivă, în strânsă corelare cu dezvoltarea economico-socială prospectată;
- proiectarea dinamicii resurselor de apă;
- proiectarea corelării necesarului și resurselor de apă și a studiilor preliminare în vederea stabilirii unor strategii sau po-

litici de gestiune a apelor (strategii optime în raport cu anumite obiective și criterii stabilite):

- problema calității apei și a legăturilor dintre cantitatea și calitatea apei (în particular, probleme legate de poluare);
- tratare de sisteme la nivelul metodologiei urmărește:
- problema prezervării unor stocuri ecologice pentru protecția mediului;
- problema influenței modificărilor de tehnologii asupra necesarului și — eventual — resurselor de apă și metode de investigație a modificărilor coeficienților tehnologici asociați, ca și a implicațiilor economice ale acestora;
- problema componentelor ciclice ale necesarului și resurselor și analiza stabilizării fluxurilor, cu implicațiile economice respective (de pildă, irigațiile);
- probleme de amplasare a obiectivelor economice, ținând seama de valoarea economică a apei și de beneficiile pentru economie;
- probleme sociale legate de sistemul hidrologic (de tip *loisir*).

1.2. IPOTEZE DE LUCRU

În analiza și proiectarea sistemului de gestiune a apelor din România a fost adoptat un punct de vedere morfologic, care implică verificarea următoarelor ipoteze:

a. Sistemul național de gospodărire a apelor poate fi considerat ca format din subsisteme în interacție. Subsistemele se caracterizează prin conexiuni interne și stabilitate structurală internă

* Pe baza structurii metodologice elaborate — și care va fi prezentată în articolul care urmează — a fost întocmit, la cererea Institutului de studii, cercetări și proiectări în gospodăririi apelor, un studiu de prognoză al domeniului gospodăririi apelor. Echipele interdisciplinare a Secției de Studii Sistemelor a Universității din București, care a elaborat studiul a fost formată din Mihai Botz, Mariana Celac, Paul Dimitriu, Ion Ladea, Titus Priboi, Mircea Silețchi și Adrian Vasilescu.

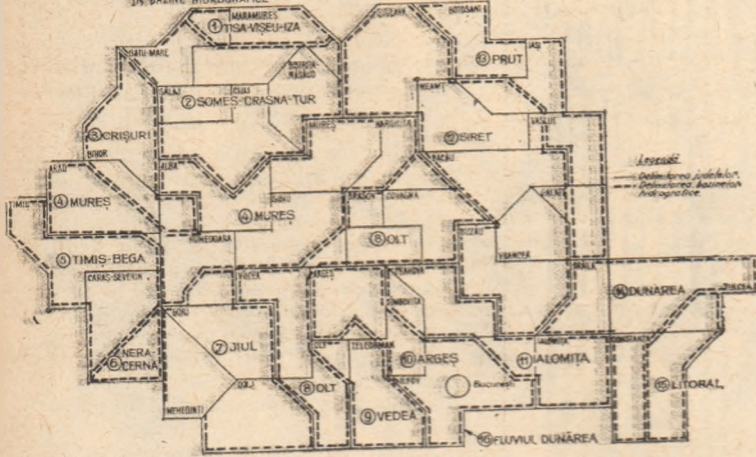
mult mai mare decât cele corespunzătoare relațiilor cu ambientul;

Interațiile dintre subsisteme funcționează la nivel global, antrenând numai indicatorii sintetici ai subsistemelor.

b. Subsistemele sistemului național de gospodărire a apelor se delimitează prin bazine hidrografice; unui bazin i se asociază deci un subsistem al respectivului sistem național.

Am considerat deci o partiție a teritoriului României în bazine hidrografice, notate R_i , $i = 1, 2, \dots, 16$.

SCHEMA-BLOC A REPARTIȚIEI TERITORIULUI ROMÂNIEI ÎN BAZINE HIDROGRAFICE

2.1. IDENTIFICAREA VARIABILELOR SISTEMULUI

Sistemul de gospodărire a apelor asociat bazinului R_i este caracterizat la momentul t , de următoarele macrovariabile:

- Suprafața totală: $S_i(t)$
- Populația totală: $P_i(t)$
- Activitatea economică: $E_i(t)$
- Ape: $A_i(t)$

Din studiul acestor macrovariabile, prin implicații logice organizate ca un graf-arbore de pertință, pe nivele, se detașiază succesiv microvariabilele, de tipuri diferite, care vor fi utilizate în analiză. Rezultatele ultimului nivel sînt variabilele de stare ale sistemului asociat bazinului $R_i(t)$.

Procesul de detașiere analitică a variabilelor, prin trecerea de la o variabilă la o mulțime de microvariabile care o descriu, poate fi construit cu ajutorul chestionarelor folosite în anchete economice, în care apar întrebări de tipul:

- Ce componente intră în structura respectivei variabile?
- Cum poate fi descrisă starea respectivei variabile?
- Care sînt variabilele care condiționează starea variabilei considerate? etc.

Utilizînd metoda arborescențelor interogative (și cazurile sale particulare — arbori de problematici, de pertință și de decizie), a fost realizată schema de identificare a variabilelor sistemului:

Nivelul 0 corespunde problemei analizate, în cazul nostru bazinul $R_i(t)$. Nivelul 1 cuprinde: suprafața totală ($S_i(t)$), populație totală ($P_i(t)$), activitatea economică ($E_i(t)$) și apa ($A_i(t)$).

În continuare, vom urmări detașierea succesivă a variabilelor nivelului 1 pe nivelele 2 și 3. *Suprafața totală* ($S_i(t)$) implică, pe nivelul 2 — agricultura, suprafețe construite, rezervații naturale și suprafața apei; iar pe nivelul 3 — suprafețe irigate, suprafețe necirgate, așezări urbane, așezări rurale, zone industriale, instalații zootehnice, riuri, lacuri, bazine artificiale.

Pentru *populația totală* ($P_i(t)$) obținem pe nivelul 2 — populație urbană, populație rurală; pe nivelul 3 — populație locală în zone municipale și populație locală în orașe mici și mijlocii.

Variabila *activitate economică* ($E_i(t)$), devine succesiv, pe nivelul 2 — producție agricolă, producție industrială și drumuri, șantiere; pe nivelul 3 — culturi agricole (pe tipuri), zootehnie și ramuri industriale (pe tipuri).

Variabila apa ($A_i(t)$) implică, pe nivelul 2, două aspecte — *cantitativ*: rezerve totale, resurse operative, necesar și *calitativ*: indicatori, evaluare; pe nivelul 3, detașînd aspectul cantitativ, obținem — riuri, lacuri, mare, ape subterane, apă potabilă, apă industrială și apă pentru agricultură.

2.2. ANALIZA STRUCTURII SISTEMULUI NAȚIONAL DE GOSPODĂRIRE A APELOR ȘI A SUBSISTEMELOR ASOCIATE BAZINELOR. FUNCȚIONARE ȘI RELAȚII DE STARE

Structura și funcționarea sistemului național de gospodărire a apelor și a subsistemelor asociate bazinelor, se descrie începînd cu studiul subsistemului asociat bazinului $R_i(t)$.

Variabilele introduse sînt suficiente pentru descrierea funcționării conexiunilor între nodurile-blocuri introduse: într-adevăr, pot fi urmărite pe diferite circuite, atît variațiile cantității de apă cît și cele ale calității apei dintr-un bazin, ca și valorile în diferite puncte.

Problema modelului de funcționare revine astfel la analiza unui flux (vectorial) într-un graf cu o structură relativ simplă (Schema II). Pe baza acestei analize au fost scrise *relațiile structurale de stare* ale sistemului.

Plecînd de la graf-ul arbore de pertință se construiește un model agregat al conexiunilor dintre diferitele tipuri de producători și consumatori de apă. Pe graf-ul ce reprezintă sistemul, nodurile sînt sugerate de variabilele nivelului 2 al arborelui de pertință. Arcele grafului corespund identificării unor conexiuni între variabilele corespunzătoare nodurilor respective.

2.3. STUDIUL RETROSPECTIV AL DINAMICII SISTEMULUI

Studiile retrospective asupra sistemului sînt utile pentru testarea modelului mecanismului de funcționare și confruntarea imaginii pe care o propune modelul cu realitatea cunoscută.

Pentru un moment trecut se recomandă o determinare a tuturor variabilelor modelului și verificarea încadrării acestora în *relațiile structurale de stare*. Modelul poate fi eventual perfecționat în urma concluziilor acestor testări. Un studiu de același tip desfășurat pe mai multe intervale de timp ale trecutului ar permite o mai bună verificare a modelului și o primă orientare în problemele variației dinamice a elementelor (consumuri, cerințe, necesar** etc.) și structurii (variația în timp a fluxurilor între noduri, dispariția unor fluxuri între noduri, apariția în timp a unor noi fluxuri între noduri).

2.4. PROIECTAREA-PROGNOZAREA EVOLUȚIEI VIITOARE A SISTEMULUI

O tratare consecventă și unitară în analiza gospodăririi previzionale: a resurselor de apă presupune ca primă etapă realizarea unui studiu prospectiv al necesarului de apă și, separat, al rezervelor de apă și al evoluției structurii sistemului de gospodărire a apelor. Rezultatele acestor două studii distincte se implică reciproc și determină totodată cea de-a doua etapă a analizei și anume *studiul prospectiv al corelației dintre necesar și rezervele de apă*.

Vom releva în continuare aspectele legate de realizarea fiecărui studiu în parte.

Studiul prospectiv al necesarului de apă (considerat *exogen*, pe bazine)

- identificarea consumatorilor la momentul prezent t_0
- identificarea tipurilor de apă necesare fiecărui consumator la momentul t_0
- detașierea sub-grafelor corespunzătoare fiecărui consumator și fiecărui sub-bloc „necesar de consum-resurse” la momentul t_0
- proiectarea necesarului unitar viitor, pe intervalul de prognoză ($t_0, t_0 + \theta$) pentru fiecare tip și ramură în parte:
- extrapolări analitice pe baza seriei dinamice a necesarului de apă al unui tip de consumator (i).
- identificarea tendințelor cu metode fenomenologice. (modele exponențiale și logistice)
- estimarea valorilor pentru momentul ($t + \theta$), pentru necesarul de apă, cu metode de tip Brown.
- proiectarea evoluției consumatorilor de apă (în unități fizice asociate măsurării lor)
- proiectarea necesarului de apă al fiecărui bazin.
- utilizarea metodei input — output în proiectarea necesarului de apă.
- problema calității apei și a legăturilor dintre cantitatea și calitatea apei (în particular, probleme legate de poluare).

Studiul prospectiv al rezervelor de apă și al evoluției structurii sistemului de gospodărire a apelor (pe bazine)

- studiul dinamicii rezervelor de apă ale unui bazin
- studiul prospectiv al structurii sistemului de gospodărire a apelor, cu următoarele ipoteze alternative:

- structura sistemului este constantă în timp (sau pe orizontul de prognoză considerat θ)
- conservarea formei relațiilor structurale de stare și a mărimilor aferente.
- conservarea numai a formei relațiilor structurale de stare.
- structura sistemului este variabilă în timp.

Studiul prospectiv al corelației dintre necesar și rezerve de apă (pe bazine), în ipoteza necesarului exogen

- variante pur — explorative
- variante pur — normative
- variante cu caracter normativ (la nivel național), unde necesarul de apă nu este variabilă exogenă

2.5. UN MODEL AGREGAT LA NIVEL NAȚIONAL

Un model cu caracter normativ, în care necesarul de apă să nu mai fie o variabilă exogenă, ci să fie strîns corelat cu dezvoltarea demografică și economico-socială, ar necesita o regîndire a întregii acestei dezvoltări — deci, în particular, a macro-prognozei — țînînd seama de factorul „apă”.

Varianta propusă urmărește să păstreze datele macro-prognozei, la nivel național, necesitînd reconsiderarea unor probleme regionale:

Se introduc obiective diferite pentru diferite tipuri de consumatori
 — Pentru populație — satisfacerea necesarului
 — Pentru economie — determinarea acelei „politici de gospodărire a apelor”, care să satisfacă optimal (din punct de vedere al analizei cost-beneficiu) cerințele dezvoltării economico-sociale.

Teoria matematică a utilității oferă procedee prin care cele două obiective pot fi asamblate într-un obiectiv unic, eventual ponderându-le (cu ajutorul experților), exprimându-le în unități compatibile (economice) și efectuând media ponderată a valorilor.

Să considerăm o ramură de producție k , în bazinul R_i . Fie $W_k^{(i)}(t_0 + 0)$ outputul — de exemplu, valoarea producției — acestei ramuri (în unități economice) la momentul $(t_0 + 0)$. Extinzând cadrul clasic al funcțiilor de producție, se poate exprima acest output ca o funcție de următoarele variabile, considerate la momentul $(t_0 + 0)$: investițiile cumulate, forța de muncă, consumul unitar de apă al ramurii k , în bazinul R_i și calitatea apei necesare ramurii k , în bazinul R_i .

Mărimile $W_k^{(i)}(t_0 + 0)$ sint legate prin relații de tipul:

$$\sum_i W_k^{(i)}(t_0 + 0) = W_k(t_0 + 0).$$

unde $W_k(t_0 + 0)$ sint datele macroprognotei la nivel național, pentru ramura k , la momentul $(t_0 + 0)$.

Forța de muncă și investițiile cumulate, la momentul $(t_0 + Q)$ pot fi determinate din macroprognote, restrinse la nivelul bazinelor.

Cantitatea de apă necesară la momentul $(t_0 + Q)$ pentru ramura k , în bazinul i , este direct proporțională cu produsul dintre outputul $W_k(t_0 + 0)$ și consumul unitar de apă al ramurii k .

După cum s-a observat anterior, atât cantitatea de apă necesară cât și vectorul de calitate al apei (pentru ramura k) impun restricții suplimentare la relațiile structurale de stare care descriu evoluția sistemului; putem interpreta aceste restricții și ca restricții parametriche.

Vom numi o politică de gospodărire a apelor la nivel național compatibilă cu dezvoltarea în perspectivă a ramurii k , în bazinul i , dacă:

— este o politică compatibilă cu resursele de apă ale fiecărui bazin;

— c respunde, la nivel național, obiectivului economic, chiar dacă nu satisface condițiile pe bazine. Aceasta revine la următoarele: determinarea variabilelor politicii de gospodărire, astfel încât să fie verificate relațiile structurale de stare ale sistemului.

Problemele de optimizare au forme analoge celor din dezvoltările anterioare. De exemplu, relativ la costul unitar al apei care circulă între nodurile k, j , se poate determina politica de gospodărire a apelor la nivel național compatibilă cu dezvoltarea în perspectivă a tuturor ramurilor la nivel național, și care asigură un cost total minim.

Sintem conduși la probleme de programare parametrică, de parametri vectoriali, studiate în literatura de specialitate consacrată cercetărilor operaționale. Obiectivul se poate modifica, luând în considerare nu costul, ci beneficiul realizat. Se pot introduce și obiective — compuse, pe diferite tipuri de consumatori, unificate și sintetizate prin metodele teoriei matematice a utilității.

Extinzând convenabil forma funcțiilor de producție, procedeele descrise anterior permite introducerea în studiu și a unor aspecte greu de analizat direct, ca amplasarea în teren (a surselor de apă, a consumatorilor, a unităților fizice de legătură — stații de priză, de filtrare, rezervoare, costuri de stabilizare etc.). Exemplificăm cu următorul model. Fie k o ramură de producție industrială, reprezentată în momentul t_0 în bazinul R_i de un număr de n unități industriale, amplasate în punctele (teritoriale) $P_1 \dots P_n$: fie cele m surse de apă de unde se aprovizionează unitățile ramurii k , amplasate în punctele

$S_1 \dots S_m$; fie c_{ij} , costul unitar al utilizării apei din sursa i în unitatea j , — este evident că c_{ij} este funcție de distanța între punctele P_j și S_i , de calitatea apei existente din S_i , de calitatea apei cerută în P_j de instalațiile de tratare și recuperare a apei. Să construim proiecții ale acestor elemente pe intervalul de timp $(t_0, t_0 + 0)$; fie, de exemplu, $P_1(0), \dots, P_n(0), S_1(0), \dots, S_m(0)$ noile amplasări, $c_{ij}(0)$ noile costuri; este evident că între $P_1(0), \dots, P_n(0)$ se găsește o parte din $P_1^*, \dots, P_n^*$, plus o serie de „puncte” noi, pe care le vom nota prin $\{P_i^{(0)}\}$; un sens analog are setul de puncte $\{S_i^{(0)}\}$.

Dacă în varianta anterioară se înlocuiește funcția de producție utilizată cu o funcție în care să intervină proiecțiile pe intervalul $(t_0; t_0 + 0)$ a variabilelor menționate și în care vom considera $\{P_i^{(0)}\}$ și, eventual, $\{S_i^{(0)}\}$ variabile de decizie, putem rezolva următoarea problemă: *determinarea amplasării noilor obiective industriale în bazinul R_i , care satisfac cerințele dezvoltării economico-sociale (în sensul compatibilității cu datele proiectate de prognoză), și care asigură costul minim al apei utilizate (eventual determinând și noile amplasări ale surselor de apă și instalațiilor aferente).*

Într-o perspectivă mai accentuată normativă, se poate pune și rezolva, prin metode analoge, problema determinării acelei dezvoltări economice care să fie optimală în raport cu utilizarea resurselor de apă. Dezvoltarea acestor aspecte depășește însă cu mult cadrul și obiectivul studiului de față, și ar justifica poate o reconsiderare a tuturor problemelor dezvoltării, în perspectiva utilizării resurselor ecologice.

Concluzii

Structurile metodologice elaborate în cuprinsul lucrării reprezintă un schelet-cadru pentru dezvoltarea unor studii concrete.

Elementul definitor pentru demersul adoptat este prezența mediului natural ca parametru în modelarea activităților economice și sociale. Ipotezele de bază ale studiului, ca și dezvoltările metodologice avansate, au apelat la o tratare de sistem, într-o perspectivă dinamică și agregată.

În ceea ce privește metodologia propriu-zisă, ea extinde structurile utilizate pînă acum în studiul problemelor, de același tip dar conduce, în principiu, la programe de calcul-tip, care există în bibliotecile centrelor de calcul din țara noastră. Aplicarea concretă a demersului metodologic elaborat ridică însă probleme dificile — mai ales în identificarea și precizarea surselor de date, adaptarea și modificarea programelor de calcul etc. Aceste dificultăți, reclamînd un efort susținut și un volum mare de muncă, pun în lumină rolul colaborării interdisciplinare în modelarea sistemelor regionale de gospodărire a apelor.

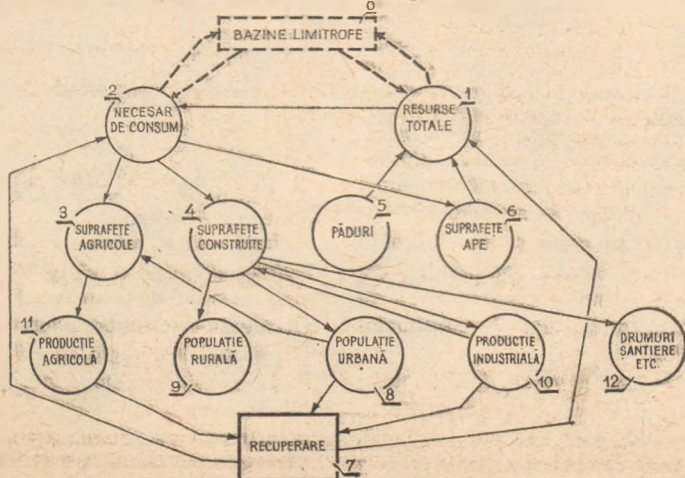
Mai ales în problemele de identificare a sistemului, studiul funcționării lui, proiectării dinamicii lui trebuie dezbătute în grupe mixte, cuprinzînd specialiști în domeniul apelor și amenajării teritoriului și analiști-metodologi; urmînd schema metodologică propusă, activitatea pluridisciplinară introduce precizările de specialitate, detalierea și aportul de date care transformă o structură generală într-o investigație înzestrată cu eficiență practică.

În concluzie, se poate afirma că necesitatea unei abordări sistematice în analiza, proiectarea și conducerea previzionată în domeniul apelor se impune cu necesitate datorită caracterului de sistem a problematicii studiate. Mai precis, apele alcătuiesc un subsistem al sistemului teritorial complex, structurat armonios și unitar și avînd o determinare și evoluție caracterizată printr-o dependență funcțională inextricabil legată de traiectoriile celorlalte părți ce alcătuiesc sistemul național. Într-adevăr, subsistemele: economic, tehnic, social, juridic, teritorial, ecologic etc. au o evoluție influențată atât de motivații interne decurgînd din specificitatea lor ca subsistem independent, cât și de cauzalități derivînd din interrelațiile cu celelalte subsisteme. Orice modificare exterioară logicii interne de funcționare a sistemului, adusă unui anumit subsistem, se repercutează amplificat și asupra celorlalte. În acest context, *subsistemul apelor nu poate suferi știrbiri de nici un fel, el fiind parte componentă a complexului național și asupra lui exercitîndu-se deplin suveranitatea statului.* În plus, însăși existența sa ca entitate fizică omogenă, unitară și echilibrat constituită și implantată în teritoriu asigură integritatea sa obiectivă, în cadrul sistemului teritorial complex.

dr. Paul DIMITRIU
 ing. Adrian VASILESCU

Secția de studii Sistemelor a Universității din București

GRAFUL ASOCIAT FUNCȚIONĂRII SISTEMULUI DIN BAZINUL R_i Schema II

** Vom înțelege prin *consum*, cantitatea de apă pierdută, practic irecuperabilă; prin *necesar*, cantitatea de apă provenită din sursă, plus cea reciclată, plus cea recuperată, care intră în blocul „necesarul de consum”; prin *folosimă*, tipurile de consumatori de apă, iar prin *cerință*, cantitatea de apă proaspătă care este prelevată din sursă.

↑ ANII de după cel de-al doilea război mondial și-a făcut apariția o nouă orientare de cercetare în istoriografia economică nord-americană. Denumirile sub care ea a apărut și s-a impus cercurilor mai largi au fost diferite: noua istorie economică, istorie cantitativă a economiei, cliometrie*) etc.

Exponenții istoriografiei tradiționale au întâmpinat pe promotorii noii orientări cu numeroase obiecții și critici. Cele mai multe dintre ele priveau inadecvarea metodelor și tehnicilor folosite de noii istorici și inconsistența pretențiilor acestora de a realiza în cercetările lor impactul istoriei cu teoria economică. „În ce privește noua istorie economică — scrie D. C. North — deși lucrările din acest domeniu sînt valoroase sub raportul materialului statistic cules, rezultatele finale nu corespund, în general, așteptărilor. Ele sînt caracterizate prin lipsă de imaginație și pe credința larg răspîndită potrivit căreia tehnicile economice, folosirea calculatoarelor electronice și recursul la câteva regresii, pot înlocui teoria și fantezia. ...Numeroase lucrări sînt de nivel nesatisfăcător, altele sînt cu totul lipsite de precizie!...”).

În altă parte se scoate în evidență că metodele folosite „violetă” caracterul empiric al istoriei economice și că metodele cu care se operează reprezintă o „intruziune nejustificată a speculației” într-un domeniu de cercetare care în trecut se limita la culegerea și prezentarea conștiințioasă a faptelor. În critica întreprinsă de ei, „tradiționaliștii” nu și-au ales întîmplător a-

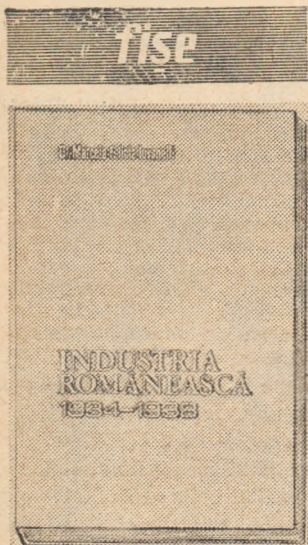

Controverse in istoriografia economică nord-americană

tari obiective. Adepții noii orientări își afirmau superioritatea inovațiilor lor în cercetare, față de predecesori, tocmai pe țara folosirii metodelor matematice și al teoriei economice în studiul istoric al economiei. Unul din inițiatorii și conducătorii lor, R. W. Fogel, spunea: „Elementul nou în lucrările noilor istorici ai economiei constă în încercarea lor de a folosi măsurătorile și teoria.”⁽²⁾ Cum lămurirea al această afirmație? Istoria economică întotdeauna a avut o orientare cantitativă. Însă o mare parte din lucrările din trecut se limitau doar la localizarea și la simpla clasificare a informațiilor numerice cuprinse în rapoartele guvernamentale și în cele ale întreprinderilor particulare. O atare preocupare nu a încetat, ea fiind continuată de noua istorie economică. Numai că aceasta din urmă își cantonează preocupările centrale în spre alte direcții.

Mai întii ea este interesată să reconstituie unele date care în trecut nu existau sau care cu timpul — chiar dacă existau — s-au pierdut sau au devenit indisponibile pentru cercetătorul de azi. Apoi ea se preocupă de combinarea datelor primare din trecut într-o manieră care să ofere posibilitatea de a se face măsurători și de a se obține prin mijlocirea lor informații care, în general, nu au mai fost și nici nu puteau fi în trecut. În sfîrșit, ea își propune să găsească metode care să permită măsurarea cantitativă a unor fenomene economice care nu pot fi investigate prin mijloace de observație directă. Schimbări importante s-au petrecut, după părerea autorului citat, și în privința raporturilor istoriei economice cu teoria economică. Intrată încă la mijlocul secolului trecut în divortz ireconciliabil cu teoria deductivă a clasicilor, istoria economică — prin reprezentanții ei de atunci — a avut ambiția să creeze o nouă teorie economică pe baze inductive. Această tentativă a fost apreciată, la vremea sa de T. Veblen ca un eșec. Timp de aproape o jumătate de secol, între cele două discipline s-ar fi stabilit un „armistițiu”, fiecare din ele evoluind pe drumuri proprii. După război se observă o apropiere între ele. Noua istorie economică ar fi realizat, începînd din acest timp, o „reunificare” a istoriei cu teoria economică. „Această reunificare” — se scrie — „a necesitat utilizarea teoriei economice în chip de instrument universal pentru cercetarea fundamentală pe care se sprijină istoria economică”. Lămuririle acestea, deși destul de sumare și deci incomplete,

ne dau totuși suficiente elemente pentru a semnala că acțiunea adepților noii istorii economice obiectiv se inscria, în multe privințe, pe orbita evoluției întregii științe contemporane. Se știe doar că cele mai de seamă cuceriri din perioada postbelică, în domeniul științei și tehnicii, s-au datorat, sub raportul examenat aci, progreselor dobîndite în sfera metodelor de cercetare, în primul rînd folosirii metodelor matematice și calculatoarelor și în sfera teoriei. Cu orientarea adoptată, adepții de care pome-nam și-au creat astfel în fața preopinienților lor „tradiționaliști” un ascendent de neclintit. La consolidarea acestui ascendent ca și la relativ largă difuzare a noii orientări a mai contribuit, nu în mică măsură, și faptul că „tradiționaliștii” nu au avut și nici în prezent nu au o platformă conceptual-metodologică proprie, capabilă să propulzeze noi și constructive puncte de vedere pentru a le contrapune opozițiilor lor. Ceri mai mulți „tradiționaliști” își susțin părerile critice cu teze furnizate de vechii instituționaliști⁽³⁾, majoritatea dintre ele căzute de mult în desuetudine. Este adevărat că, în argumentarea „tradiționaliștilor”, punctul forte rămîne detectarea discrepanțelor enorme dintre prevederile programatice ale noii orientări și rezultatele infime și nesatisfăcătoare obținute de adepții ei în planurile practice de cercetare. Dar, mutată pe acest tărîm, discuția iese din cadrul controversei de principiu. În afara de aceasta, cliometricienii se declară ei înșiși nemulțumiți de propriile lor rezultate. Însă, spre deosebire de criticii lor, ei văd pricina nerealizării lor

● Dr. Marcela Felicia Iovanelli și-a ales ca temă a lucrării sale (Editura Academiei, București 1975, 256 p.) perioada 1934-1938, ca avînd o semnificație deosebită în dezvoltarea industriei românești. În aceea vreme a fost reconsiderată politica oficială referitoare la

industrie, s-au precizat structura și profilul acesteia, iar anul 1938 este considerat și azi drept an de referință pentru analiza evoluției economiei noastre.

Autoarea își începe studiul cu analiza situației economice și social-politice interne și internaționale în care se afla România în perioada respectivă, după care abordează politica economică adoptată de statul român referitor la încurajarea industriei precum și la sursele de finanțare.

În lucrare se acordă cel mai mare spațiu direcțiilor și anumitor particularități ale principalelor ramuri industriale. Se insistă asupra valorificării resurselor naturale în strînsă legătură cu dezvoltarea industriei extractive, precum și asupra evoluției industriei energiei electrice și a ramurilor industriei prelucrătoare. Situația industriei românești din ajunul celui de-al doilea război mondial încheie această lucrare care completează un capitol important în cercetările referitoare la istoria economiei naționale.

O parodiare a metodelor new-economics-ului

● Ironizînd politica „anticiclică” a guvernelor din țările occidentale, Michel Fustier, care împreună cu A. Kaufman și A. Drevet, publicase în urmă cu cîțiva ani cunoscuta carte „L'Inventique” (Inventica), propune — după propria sa expresie — „în maniera lui Swift”, într-un articol apărut în revista DIRECTION ET GESTION (nr. 2/1975), sub titlul Résolution du chômage par la formation permanente — une modeste proposition: la Métamatique (Absorbirea șomajului prin educația permanentă — o propunere modestă: metamatematică) să se încredințeze unui grup de savanți eminenti, sarcina elaborării unei noi „științe” — metamatematică. Acceștia ar urma să fie instalați într-un centru construit după principii noi — ceea ce ar da de lucru arhitecților și constructorilor.

În ce privește însăși noua știință, esențialul este ca ea să fie de o dificultate extremă. După ce, în cîțiva ani, primela

ei rudimente ar fi elaborate, ea ar trebui introdusă în programele de examen ale tuturor școlilor — ceea ce ar întîrzia cu cîțiva ani intrarea studenților în viața activă. Ar urma, după cîțiva timp, „reciclarea” tuturor adulților, care, obținînd succesiv, într-o perioadă de 10-12 ani, concedii de studii, vor face loc cîtorva milioane de șomeri. Cînd cei „reciclați” s-ar întoarce la locurile lor, un nou curent de „reciclabili” s-ar deplasa din uzine. Cu ajutorul metamatematicii s-ar regla numărul de brațe disponibile pe piață — introducînd dificultăți noi sau eliminînd unele — după nevoile conjuncturii. Cum noua „știință” nu are în sine nici o semnificație, s-ar putea renunța la ea într-o conjunctură favorabilă, menținînd însă pentru orice eventualitate o... Academie.

După autor, toate celelalte metode propuse și utilizate în mod curent de economiști în Occident — lansarea unor mari lucrări publice, reglarea fiscalității, emisiunea monetară, barierele vamale ș.a. — sînt derizorii în raport cu virtuțile promițătoare ale metamatematicii.

nu în carențe determinate de orientarea lor teoretico-metodologică, ci în insuficiențe legate de aplicarea consecventă și pe scară tot mai mare a acestei orientări).

Mai important mi se pare însă faptul că „tradiționaliștii” nu pun în discuție însăși teoria economică pe care ultimii se sprijină în cercetările lor. Aceasta este ceea ce azi a intrat în uzul curent sub denumirea de „economic”. Dar ea este împărțită și larg folosită și de „tradiționaliști”! Dar această bază teoretică comună nu a rămas fără implicații de natură principială și sub alte raporturi. Ele ni se relevă de îndată ce privim rolul și funcția acordată teoriei economice de către promotorii noii orientări în cercetările de istorie. Unul dintre acești promotori, într-o intervenție la o ședință a Asociației Economisților Americani, spune că istoria economică sub forma ei de istorie cantitativă a economiei trebuie să cuprindă, pe lângă problemele studiului cantitativ și comparativ al creșterii economice, și celelalte probleme ale teoriei economice și care privesc domenii ca: moneda și creditul, comerțul internațional și alte sfere ale economiei aplicate, precum și modul în care relațiile economice din respectivele domenii s-au modificat în decursul timpului sub incidența forțelor instituționale, demografice și de altă natură. După părerea lui, istoria cantitativă a economiei ar reprezenta aplicarea dimensiunii timp la întreaga economie aplicată. Nu este greu de observat că o asemenea concepție înseamnă orientarea spre transferarea și aplicarea categoriilor și noțiunilor specifice e-

conomiei contemporane, în trecut, la situații istorice diferite, deci neadecvate. Altfel spus, o asemenea orientare înseamnă o chemare deschisă spre modernizarea istoriei⁽¹⁾. În fapt, ea s-a și realizat și continuă să se realizeze în lucrările cliometricienilor nord-americani. (Sub influența unei atari modernizări a și putut să apară o lucrare în care se afirmă cu totul eronat că sclavagismul în Sudul american ar fi reprezentat un sistem economic rentabil!) Dar de păcatele modernizării istoriei nu a fost scăpată pentru că, în fond, ea preconiza aceleași modele furnizate de teoria economică dominantă, în speță de „economicism”. Este de altminteri acuzația cea mai zdrobitoare care în apărarea lor o aduc promotorii noii istorii împotriva predecesorilor lor. Unul dintre aceștia scrie: „Credința că istoria economică mai veche este întemeiată solid pe fapte este o iluzie. În realitate, ea este pătrunsă de modelele oculte contestate și de unele supoziții matematice subliminale. De unde rezultă că toate «capcanele» econometriei și ale istoriei econometrice erau prezente și în vechea istorie economică. De fapt aceste capcane sînt mai periculoase în lucrările mai vechi decît în cele mai noi, pentru că ele sînt ascunse mai în adîncime. Diferența reală între istoricii noi ai economiei și predecesorii lor rezidă în metoda lor de abordare față de specificarea modelelor și nu în frecvența cu care ei folosesc aceste modele”.

În mod firesc se pune întrebarea: de ce s-au iscat atunci

controverse între „tradiționaliști” și cliometricienii? După cum spuneam, acțiunea întreprinsă de adepții noii istorii a economiei se înscrie, fără doar și poate, pe orbita progresului științific contemporan. O serie întregă de realizări obținute de savanți cu renume mondial — ca de pildă istoricul economist S. Kuznetz, laureat al premiului Nobel — sînt de domeniul evidentei. Folosirea metodelor cantitative și a tehnicii electronice de calcul sînt cuceriri fără precedent.

Dar adepții respectivi au rămas în continuare prizonieri ai dogmelor teoretice vulgare. Această împrejurare a făcut ca acțiunea lor să fie redusă la o simplă încercare de a-și actualiza pozițiile amintite și de a și le pune în concordanță cu spiritul științific contemporan. Însă prețul acestei încercări este plătit în mod oneros de către istoria economică. Căci o atare tentativă — prezentată și justificată sub titlul de reunificare a istoriei cu teoria economică — duce în fond la subordonarea fățișă, deschisă a istoriei de către teoria economică vulgară, în final la lichidarea ei ca disciplină științifică cu statut autonom.

Pericolul desființării istoriei economice a fost intuit perfect de „tradiționaliști” — de unde și opoziția lor dirză împotriva promotorilor noii orientări. O poziție însă cu un caracter mult prea naiv și inconsecvent.

Discuțiile purtate pun în evidență faptul că atât promotorii noii orientări, cît și preșinenții lor „tradiționaliști”, în ciuda controverselor dintre ei, se situează pe o poziție teoretică vulgară, neștiințifică. O adevărată nouă

istorie economică nu poate lua naștere și evolua viabil decît ca știință, iar pentru aceasta este necesar ca ea să se conducă după teoria marxist-leninistă, capabilă să pună probleme și să le rezolve în concordanță cu legile de dezvoltare istorică a economiei.

dr. Gheorghe DOBRE

x) De la numele zeiței antice a istoriei — Clio și de la cuvîntul metrie — măsurătoare.

1) Douglas C. North: „The Economic History” in *American Economic Review*, 2 (May) 1964, p. 90. O atitudine apropiată adoptă mulți alții între care: R.L. Basman: „The Role of the Economic Historian in the Predictive Testing of Economic Laws”, in *Explorations in Entrepreneurial History*, ed. II, vol. II 1965, p. 159-163, ca și autorul studiului „New and Traditional Approaches to Economic History and their Independence”, in *Journal of Economic History*, vol. XXV, dec. 1965, p. 480-495.

2) R.W. Fogel: „The Reunification of Economic History with Economic Theory”, in *American Economic Review*, 2 (May) 1965, p. 92 și următoarele.

3) Vezi de ex. Carter Goodrich „Economic History: One field or two?” in *Journal of Economic History*, dec. 1960, p. 533.

4) A. Fishlow and R.W. Fogel: „Quantitative Economic History: An Interim Evaluation. Past Trends and Present Tendencies”, in *Journal of Economic History*, (March) 1971, pag. 15/42.

5) R.A. Gordon — Intervenția sa la comunicarea prof. Rondo Cameron publicată în *American Economic Review*, 2 (May) 1964, p. 117

6) Poziția prof. E.J. Hamilton este azi cunoscută în toată lumea: ea a fost vehement combătută de cercetătorii din numeroase țări.

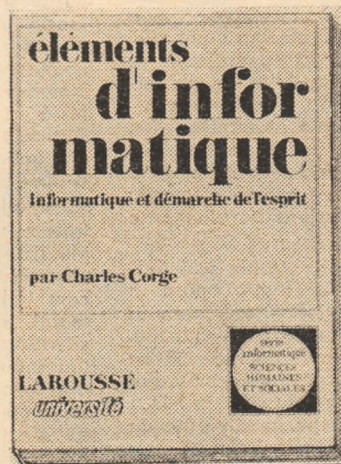
7) R.W. Fogel: „The Specification Problem in Economic History”, in *Journal of Economic History*, 3, 1967, p. 284.

Structura producției capitaliste și inflația

● În articolul intitulat Réorienter la production pour arrêter l'inflation (Să reorientăm producția pentru a pune capăt inflației) și publicat în L'HUMANITE din 11 aprilie 1975, Jean Bliant susține, pe bună dreptate, că inflația nu este doar o „maladie monétaire”. Desigur, nu se poate nega faptul că inflația este legată de crearea masivă de „mijloace de plată”, de „semne monetare”, de „lichidități”, precum și, pe plan internațional, de emisiunile de dolari care degenează în inflație mondială. O perturbare profundă se constituie și pe baza anumitor operațiuni bancare, în special a operațiunilor de credit.

Totuși, inflația are caracteristici mai cuprinzătoare, care își au sorginea în ansamblul sistemului capitalist. Așa se face că o anumită politică, care vizează îndeosebi aspectele monetare, nu poate asana economia capitalistă. Se impune, în

consecință, o „planificare democratică”, care să reorienteze producția și, în general, activitatea economică, în funcție de trebuințele sociale ale majorității populației.

● Împreună cu energia nucleară și cucerirea spațiului cosmic, informatica constituie una din marile revoluții tehnice ale secolului nostru. Datorită competenței și experienței sale

de peste 15 ani de activitate cu calculatoarele electronice de cele mai variate tipuri, autorul, Charles Corge, doctor în științe fizice, își propune în cartea sa, recent apărută (Paris, 1975, 482 p.), să împărtășească cititorului reflecțiile pe care i le-a generat frecventarea îndelungată a ordinarilor, reflecții care, în opinia sa se deosebesc de miturile răspindite în jurul acestora. Structurată pe opt capitole, lucrarea poate constitui un manual.

După autor, nici un calculator electronic nu ar putea să se substituie vreodată cercetătorului în procesul de creație, în schimb folosirea calculatorului electronic impune omului un mod de gândire și de exprimare foarte riguros și complet. În carte se pornește de la apariția numărului ca noțiune iniuitivă, se face un studiu asupra logicii elementare și a aritmetizării sale și se încheie cu o analiză a proceselor realizabile pe calculatorul electronic.

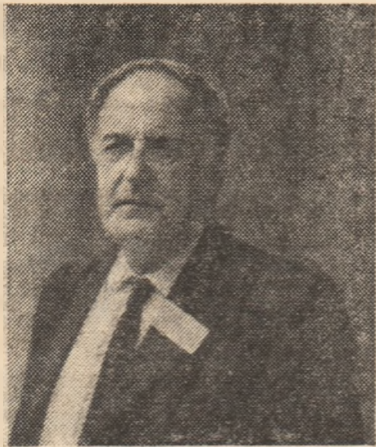
O reuniune a economisților consacrată crizei actuale a capitalismului

● Între 5 și 6 iunie a.c. a avut loc la Paris o reuniune a economisților de diferite tendințe considerate de organizatori ca fiind de stingă, socialiste. Lucrările au fost prezidate de John Kenneth Galbraith, François Mitterand și Sicco Mansholt. La convorbiri au participat prof. Jan Tinbergen și prof. Wassily Leontief, laureați ai premiului Nobel pentru economie, prof. Jacques Attali, Christian Goux, Amilcar Herrera de la Academia de științe a Ungariei, Charles Levinson, prof. Bronislaw Minc (Polonia), prof. François Perroux, Samuel Pizar, Paul Sweezy, directorul revistei „Monthly Review”, Pierre Uri, Jean-Pierre Chevènement ș.a. În centrul problemelor: o apreciere asupra crizei actuale a capitalismului.

convorbiri economice

cu ALEXANDER KING

membri în Comitetul Executiv al Clubului de la Roma, președintele Federației Internaționale de Înalte Studii.

STUDIUL ECONOMIEI CONTEMPORANE PRESUPUNE ABORDĂRI MULTIDISCIPLINARE

Participant ca expert la recentul Colocviu interparlamentar de la București pe tema „Un nou sistem de relații economice internaționale”, dr. Alexander King a avut amabilitatea să acorde un interviu revistei noastre.

● Ce studii are în pregătire actualmente Clubul de la Roma ?

— După cum știți, Clubul de la Roma are două obiective principale: primul îl constituie stimularea cercetărilor referitoare la felul cum funcționează lumea contemporană, astfel ca să putem înțelege problemele globale actuale și să le putem face față mai bine; al doilea rol ar fi informarea factorilor de decizie — șefi de stat, miniștri, conducători de mari întreprinderi industriale etc., pentru a le furniza unele indicii asupra interacțiunii existente între diversele fenomene și asupra dificultății de a le face față cu ajutorul mecanismelor actuale.

În ceea ce privește stimularea cercetării, aș vrea să subliniez faptul că Clubul de la Roma nu are cituși de puțin intenția de a acționa ca un organism care ar rezolva ceva sau care s-ar face purtătorul unor programe politice de

o natură sau alta. El este în esență un catalizator: scopul său este de a-i face pe oameni să gîndească și de aceea, în mod inevitabil, preocuparea noastră principală sînt ideile. Clubul cuprinde vreo sută de membri, dar nu are de fapt nici secretariat, nici buget.

Unul din noile proiecte pe care le-am inițiat este foarte modest, nicidacum un model. Vă amintiți că una din criticile majore aduse „Limitelor creșterii” era faptul că în el se subestima influența tehnologiei. De aceea am reunit un grup de oameni, pe care-i denuieam oarecum ironic „tehnologi optimiști”, și i-am întrebat care sînt valorile potențiale pe care cercetarea și dezvoltarea le vor avea în trei domenii: în primul rînd, în alimentație și agricultură, apoi în obținerea materiilor prime, și în al treilea rînd, în obținerea energiei. Acest grup, sub direcția profesorului Dennis Gabor, fizician laureat al Premiului Nobel, a consultat pe foarte mulți oameni. Costul acestui proiect a fost suportat de guvernul canadian.

Raportul respectiv va fi publicat în curînd. La prima vedere, pare a fi un raport destul de optimist, cel puțin în ceea ce privește materiile prime și energia. Dar el indică foarte clar că — la fel ca în problematica mondială în general formată dintr-un nod de probleme care toate se întrepătrund, fără ca noi să știm prea bine felul cum se petrece această interacțiune — succesul, în cele trei domenii enunțate mai sus (alimentația, materiile prime și energia) depinde foarte mult de interacțiunea dintre ele, și în special de energie. Experții în agricultură, de exemplu, ne spun că, condițiile de procurare a hranei depind foarte mult de energie; astfel desalinizarea apei pentru a fi folosită la irigații în multe părți din lume va necesita o cantitate imensă de energie. Dar cînd îi întrebăm pe experții în agricultură de ce sînt atît de optimiști cînd problema energiei este atît de stringentă, ei spun: „asta nu-i treaba noastră”. Ei nu privesc lucrurile decît dintr-un unghi îngust de vedere.

Apoi, o altă condiție pentru a se asigura hrana populației în creștere a globului, va fi exploatarea solului de la tropice. Dar se pune întrebarea: cînd jungla Amazonelor, de exemplu, va fi defrișată și înlocuită cu culturi de orez, pămîntul nu va fi oare distrus în cîțiva ani sau nu va deveni un deșert, sau oare nu se vor petrece schimbări catastrofale de climă în acea parte a globului sau în alte părți? Din nou, răspunsul dat sună: „nu este treaba noastră”.

Așa se întîmplă atunci cînd fiecare privește problemele numai limitat la domeniul său restrîns, specializat, și nu în totalitate, fără a înțelege interacțiunile. Problema energiei apare foarte clar și în acest raport care va fi publicat în scurt timp. Posibilitățile pe termen lung ale omenirii de a-și procura energie, arată autorii, sînt foarte bune. Dar vom trece printr-o perioadă dificilă, de tranziție, cînd petrolul va începe să lipsească și cînd alte surse de energie, ca de exemplu energia solară, nu vor fi încă de ajuns de bine puse la punct.

Unul din aspectele importante ale schimbării tehnologice este durata foarte mare a ciclului cercetare (concepție) — aplicarea în practică a cercetării — dezvoltare — producție, durată care se pare că ar fi cam de 30 de ani. În consecință, o serie de decizii ar trebui să fie luate acum, de exemplu în privința necesităților de energie în perspectivă, pe un secol, dacă vrem să le avem la timp.

Unele din resursele naturale ale globului, elemente ca mercurul, argintul, seleniul, cașitul, s-au imputinat foarte mult, devenind astfel mai scumpe dar în majoritatea cazurilor pot fi înlocuite. Și în acest caz, necesitățile de energie vor crește foarte mult, căci zăcămintele se găsesc la tot mai mare adîncime, și în același timp problemele legate de poluarea mediului se vor amplifica și ete, căci ma-

rite cantități de roci extrase din zăcămintele vor afecta mediul înconjurător.

Dintre cele trei subiecte, fără îndoială că cercetarea și dezvoltarea, tehnologia în general, ocupă un loc de frunte. Noi am ajuns la concluzia că limitele de bază ale creșterii — și există desigur anumite limite pe o planetă finită —, limitele materiale adică, nu vor fi probabil niciodată atinse. Deci adevăratele limite ale creșterii sînt de fapt economice, politice, de conducere și organizare și aș adăuga eu, se află și în însăși natura intrinsecă a omului — fiind adică propriile sale limite.

Un alt raport este acela al Fundației Bariloche (Argentina). Ținînd seama de reacția negativă care a întîmpinat „Limitele creșterii” în țările latino-americane, am lansat un îndemn de a se face un alt studiu de acest fel, de data aceasta din punctul de vedere al țărilor mai puțin dezvoltate din lume. Și ele au făcut acest lucru, luînd ca punct de plecare ideea că în lumea de miine orice om născut pe această planetă va trebui să beneficieze cel puțin de un minimum — de același minimum — de hrană, adăpost, îmbrăcăminte, educație, îngrijire medicală, adică de toate necesitățile de bază ale vieții. Scopul principal al studiului este să se vadă ce s-ar putea realiza în acest sens cu resursele actuale din lume și ce schimbări ar trebui făcute. Acest raport încă nu este complet gata; el va fi publicat, probabil, peste două-trei luni. Am auzit că este foarte optimist.

● Dar proiectul Tinbergen în ce stadiu se află ?

— La originea proiectului Tinbergen se află faptul că anul trecut, la sesiunea extraordinară a Adunării Generale a O.N.U., s-a subliniat necesitatea instaurării unei noi ordini economice internaționale, ca reflectare a înțelegerii faptului că există un grad tot mai înalt de interdependență între diversele țări ale globului. Această necesitate s-a impus conștiinței națiunilor în special după creșterea prețului petrolului, al îngrășămintelor etc.

În privința interdependenței este tot mai evident că nu mai trăim într-o lume care poate fi simplist împărțită în trei subdiviziuni, ci că acum se pot vorbi de un întreg spectru de țări de tipuri foarte diferite.

Există țări dezvoltate, care dispun de mină de lucru calificată, de tehnologie, de capital, care au infrastructuri puternice, dar care sînt foarte sărace în materii prime și în energie. Japonia ar fi un bun exemplu în acest sens. Dar există și țări ca cele producătoare de petrol și alte materii prime, care sînt în sine foarte bogate, dar sînt subdezvoltate în multe alte privințe. Există și țări ca cele din subcontinentul indian, cu populații foarte numeroase, deci cu un potențial foarte mare de mîna de lucru, dar care sînt sărace în capital, sărace în alte dotări, cu foarte puține resurse energetice. Alte țări sînt complet lipsite de resurse și dotări.

Așa sînd lucrurile, nu mai este posibil să se trateze acest conglomerat de țări ca un simplu sistem cu trei subdiviziuni. La fel, conceptele vechi de „caritate” sau „filantropie”, după care trebuie să dai săracilor pentru că așa-i moral, sînt total depășite și insuficiente. În situația în care există o singură lume de unități interdependente, fiecare unitate în parte are ceva cu care poate contribui la întreg, și la rîndul său, fiecare are necesități pe care trebuie să și le satisfacă și cu ajutorul celorlalte, și deci trebuie să se caute un nou model de relații între aceste unități.

I-am cerut de aceea profesorului Jan Tinbergen, care se bucură de o largă reputație, inclusiv în țările în curs de dezvoltare, să facă un studiu despre noua ordine economică internațională, care a fost finanțat de guvernul olandez. Tinbergen a invitat vreo 30 de savanți, experți în diferite domenii, pentru a

coopera la realizarea lui. Studiul principal, care se află încă în faza de schiță, va fi scris de însuși profesorul Tinbergen și de alți cîțiva specialiști, ca de exemplu Torsten Nilsson, ministrul de externe suedez, de economistul mexican Victor Urquidi și alții. Diferite capitole vor fi scrise de grupuri mici de două sau trei persoane. În fiecare grup ce lucrează la un capitol există cel puțin un expert dintr-o țară slab dezvoltată. Am avut grijă de la bun început ca această lucrare să nu reflecte numai punctul de vedere al țărilor capitaliste industrializate. În mai multe cazuri, participă și experți din țări socialiste, ca de exemplu din Polonia.

Capitolele acestui raport, pe lângă problema de bază abordată, vor fi dedicate unor subiecte ca situația monetară internațională, comerțul internațional, energia, folosirea oceanelor, asistența pentru țările în curs de dezvoltare și activitățile Băncii Mondiale, tehnologia, alimentația ș. a. Eu mă ocup de capitolul despre tehnologie, cu un colaborator din Etiopia. Sperăm că o primă versiune a raportului va fi gata pentru discuțiile din cadrul sesiunii extraordinare a Adunării Generale a O.N.U. care urmează să se țină în septembrie. Și vom intra în mai multe amănunte la reuniunea principală a Clubului de la Roma, care va avea loc anul acesta la Alger.

Avem și un alt proiect care este abia la început, de un timp mai degrabă sociologic și umanist și anume: Ce putem spune despre obiectivele societății contemporane și viitoare, pe scară mondială? Ce au comun diversele culturi naționale? Încercăm să ne concentrăm întâi atenția asupra punctelor în privința cărora sîntem de acord în principiu și apoi să luăm în considerare diferențele dintre diversele culturi. Acest raport va fi publicat în cursul anului viitor. În general, ne dăm seama că trebuie să adoptăm un punct de vedere complex, care simultan să fie și social și economic, politic, tehnic, umanist, ceea ce nu-i ușor.

● Care credeți că este raportul dintre aceste studii și previziunile elaborate la nivel național în diverse țări?

— Aceste studii oferă anumite indicații asupra interconexiunii dintre fenomene, asupra scenariilor sau alternativelor posibile. Noile tehnici, ca cele ale lui Mesarovic-Pestel, permit detalierea lor pînă la stadiul în care pot fi folosite în mod individual de diverse țări. Este vorba deci de abordări metodologice, ce pot fi folosite atât de guverne cit și pe o scară mai largă, regională sau mondială.

Și este interesant că o serie de țări au început deja să se folosească de acest instrument, mă refer în special la țările arabe; se poate remarca acest lucru în Egipt, în Iran, dar și în Venezuela, în S.U.A. El este utilizat și în problemele privind alimentația mondială sau la nivel național. Dar studiile noastre nu reprezintă, după cum am spus, decît niște catalizatori, niște impulsuri care au ca scop tocmai o ulterioară dezvoltare, căci nici unul dintre membrii Clubului nu își închipuie cumva că „Limitele creșterii” sau „Raportul Mesarovic-Pestel” reprezintă niște realități; ele sînt de fapt niște aproximații. Există multe critici la adresa lor, și fără îndoială ele necesită multe dezvoltări și îmbunătățiri în continuare. Acestea fac o tranziție într-un nou domeniu de studii sociale de un mare interes în procesul politic.

Spuneam că o altă funcție a Clubului de la Roma este informarea politică a celor care iau deciziile. Încă de la începutul activității noastre am ținut contactul cu reprezentanți ai vieții politice și anul trecut, ca un experiment, Comitetul executiv al Clubului de la Roma a invitat un număr de președinți sau

prim-miniștri din diverse țări ca persoane particulare. Și, surprinzător, ei au acceptat cu toții. Pînă la urmă nu toți au putut veni, dar întîlnirea a avut loc, la Salzburg, cancelarul Austriei, Bruno Kreisky, fiind gazda noastră. Au participat primul ministru al Canadei, Pierre Elliot Trudeau, primul ministru al Suediei, Olof Palme, președintele Mexicului, Echeverria, președintele Senghor al Senegalului, reprezentanți din Algeria, Pakistan etc. Scopul întrunirii a fost să dea posibilitatea acestor personalități să discute neoficial problemele de perspectivă ale umanității.

În acest an vom organiza a doua întîlnire de acest gen, la care am invitat miniștri din 28-30 de țări. Întrunirea va avea loc în luna iulie în Mexic, și președintele Echeverria va fi gazda noastră. Sperăm ca și această întrunire să facă posibilă o discuție cu caracter mai profund, foarte necesară cred, în această lume unică și totuși atît de divizată. Am dori să contribuim la formarea unui club, o formulă în cadrul căreia acești oameni politici ar putea discuta din cînd în cînd probleme majore, fără restricțiile politice care se ivesc în cadrul negocierilor din conferințele internaționale.

● Ați citat conceptul de „caritate” ca nefiind suficient, după cum nici mecanismul pieței nu este suficient, pentru lichidarea decalajelor. Prăpastia dintre țările dezvoltate și cele subdezvoltate care se adîncește tot mai mult face totuși imperativă găsirea unor soluții mai eficiente.

— Este, desigur, prea devreme pentru a spune care vor fi soluțiile în detaliu. Fără îndoială, țările foarte dezvoltate, cu veniturii mari pe locuitor, vor trebui să facă sacrificii. Sînt de acord că soluția nu poate veni de la forțele pieței mondiale ca atare. Trebuie între altele intensificată cooperarea internațională în domeniul tehnologic, astfel ca țările în curs de dezvoltare să-și poată mări capacitatea proprie de a profita de tehnologia mondială, pentru că există o cantitate enormă de tehnologie disponibilă, nefolosită, ce așteaptă să fie preluată. Aceasta trebuie selectată, adaptată, modificată, pentru propriile materii prime, pentru propriile condiții sociale și de muncă. Toate acestea vor trebui organizate, și orice nouă ordine economică trebuie să schimbe și să întărească aranjamentele internaționale în această privință, să le facă mai funcționale.

● Care credeți că este în acest context rolul cercetării științifice naționale?

— Este necesar, cred, ca fiecare țară să aibă o politică de cercetare bine definită, legată de propriul său plan socio-economic de dezvoltare pe termen lung, care să-i permită să selecteze tehnologia foarte atent, achiziționînd fie noi tehnologii, fie tehnologii existente mai ieftine. Sînt cunoscute cazurile unor țări care au cumpărat tehnologie din exterior, dar o tehnologie demodată, neputînd realiza decît produse necompetitive pe piața mondială.

Deci, în afară de problema — care, după părerea mea, se poate rezolva — cum să obții ieftin de la țări dezvoltate o tehnologie foarte nouă și atrăgătoare, există problemele de organizare în țările care primesc tehnologie, astfel ca acestea s-o poată utiliza. Într-o țară ca Japonia, care s-a dezvoltat în ultimele trei decenii pe bază de tehnologie importată, s-a pornit de la bun început, deliberat, prin schimbări în sistemul de învățămînt, încurajîndu-se cercetările aplicate de diverse feluri și cercetările fundamentale, nu prea multe, atît cît să se ajungă la unele cunoștințe despre ce se întîmplă în lume, ca să știe ce să cumpere. Apoi, trep-

tat, s-au putut asimila tehnologiile, la un preț destul de redus. Deci cred că unul din ajutoarele pe care țările dezvoltate le pot da celor subdezvoltate este să le învețe cum se transferă de fapt tehnologia și cum poate fi ea asimilată și dezvoltată. De altfel, toată lumea mai are de învățat în această privință; pînă recent, problema transferului tehnologiei a fost abordată naiv în multe țări.

● În incheiere, v-aș ruga să prezentați pe scurt activitatea Federației Internaționale de Inalte Studii, al cărei președinte sînteți.

— Federația Internațională de Inalte Studii (International Federation of Advanced Study), al cărei sediu se află la Stockholm, este un fel de emanație a Clubului de la Roma, multă lume fiind asociată la ambele. Ea derivă dintr-un seminar organizat la Stockholm de Fundația Nobel, în 1968, cînd un număr de savanți și tehnologi din diverse părți ale lumii au discutat cu sociologi și economiști despre semnificația activității lor pentru dezvoltare. Treptat a reieșit că savanții, chiar dacă reputează uneori succese științifice, pot pierde contactul cu adevăratele probleme ale omenirii, că știința și tehnologia trebuie văzute într-o măsură mai mare în contextul lor economic-social-uman și că deci una din necesitățile actuale ale omenirii este cercetarea multidisciplinară, în care problemele să fie abordate nu numai din punct de vedere tehnologic, ci și sub aspect social, economic, uman. Fondațiile Nobel și Rockefeller au luat inițiativa creării acestei federații care include astăzi cam 25 de instituții, din diferite părți ale globului, ca de exemplu: Institutul Pasteur din Paris, Institutul Niels Bohr din Copenhaga, Institutul Tata de cercetări fundamentale din India, Institutul Karolinska din Stockholm, renumitul Institut de cercetări medicale din Australia, Institutul orezului din Filipine, Institutul american de oceanografie, Institutul din Colorado pentru studii atmosferice etc. Ele colaborează acum la studii multidisciplinare tehnice, economice, politice.

Un proiect care se găsește într-o fază mai avansată privește influența pe care schimbările climatei o au asupra agriculturii și alimentației.

Din seria de proiecte asupra energiei, unul reprezintă de fapt un grup de studii-cheie despre efectele costului ridicat al energiei sau ale penuriei de energie asupra stilului de viață, la nivel național. Un astfel de studiu a fost făcut pentru Danemarca, acum se realizează unul pentru Japonia și altul pentru India. Căutăm de asemenea să întreprindem ceea ce se cheamă o „analiză” a energiei: cîtă energie este conținută în diferite produse și procese de fabricație? De exemplu, o cutie de bere din aluminiu încorporează de 10 pînă la 20 de ori mai multă energie decît sticla de bere corespunzătoare.

Apoi un alt proiect început studiază care este efectul deteriorării solului agricol, printre altele și din cauza îngrășămintelor. Academia de Științe a U.R.S.S. ia și ea parte la acest proiect. Probleme de acest gen sînt corectate de un cerc larg de persoane interesate, care cooperează, indiferent unde se află situate pe glob.

Avem și alte proiecte — privind cercetările aplicative asupra enzimelor, condițiile optime de dezvoltare umană și interconexiunile dintre sănătate, alimentație și educație, despre locuințe ș.a. Acestea toate sînt proiecte pe termen lung, la care se aplică un nou tip de abordare multidisciplinară.

Interviu de
Dinu DRAGOMIRESCU

ECONOMIE MONDIALA

ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE, ACEASTĂ VASTĂ CONSTELAȚIE INTERNAȚIONALĂ

Interviu cu S. A. CHEDID,

directorul Centrului de informare al Națiunilor Unite la București

● Acum 30 de ani la San Francisco 51 de țări semnav Carta Națiunilor Unite. De atunci, numărul țărilor membre ale O.N.U. a crescut de aproape trei ori, iar amploarea acțiunilor inițiate și realizate de Organizație a sporit încă și mai mult. Intre aceste acțiuni, problemele economice și sociale ocupă un loc foarte important.

Cum apreciați rolul pe care îl are discutarea tot mai frecventă și aprofundată a acestor probleme asupra configurației lumii în deceniile viitoare?

— Mulțumesc înainte de toate „Revistei economice” pentru prilejul pe care mi-l oferă de a mă adresa cititorilor săi cu ocazia unei triple aniversări: 30 de ani de la semnarea Cartei Națiunilor Unite, cinci ani de activitate a primului Centru permanent al O.N.U. în țara dv. și 20 de ani de la intrarea României în Organizația mondială. Este un moment propice de reflecție și de bilanț asupra operii înfăptuite de Națiunile Unite în domeniile economic și social, ca și asupra perspectivelor activității sale în aceste sectoare.

Preambulul Cartei O.N.U. definește cu claritate marile obiective ale Organizației mondiale în ceea ce privește ridicarea nivelului de viață, condițiile în care se realizează progresul și dezvoltarea în domeniile economice și sociale. Activitatea al cărei scop este descoperirea, identificarea, analiza și încercările de soluționare a problemelor economice și sociale care preocupă întreaga omenire a fost și rămâne de o amploare fără precedent, iar o acțiune de coordonare și de concertare în acest domeniu era indispensabilă. Organizând o „campanie” cu caracter mondial pentru lichidarea subdezvoltării Națiunile Unite au permis țărilor în curs de dezvoltare să-și dea mai bine seama de similitudinea eforturilor lor și de necesitatea de a găsi soluții în comun. Dialogul internațional, discuțiile care se desfășoară sub auspiciile O.N.U. au într-o oarecare măsură o valoare prospectivă, ținând seama de complexitatea crescândă a problemelor care confruntă o lume în permanentă transformare și de necesitatea de a se ajunge la soluții globale concertate. Impactul acestui dialog va fi pozitiv și constructiv dacă se va ține seama de realitățile zilelor noastre, de limitele posibilităților Organizației și, mai ales, de disponibilitatea politică a celor 138 de state membre ale Națiunilor Unite. Sesiunea specială a Adunării Generale, de anul acesta, precum și cea de-a XXX-a sesiune ordinară a acestui organ vor oferi, sînt sigur, un cadru propice pentru dezbateri fructuoase în centrul cărora vor figura, fără îndoială, teme cruciale privind dezvoltarea și cooperarea internațională.

● Care credeți că este importanța analizelor și studiilor elaborate în cadrul O.N.U. pentru deciziile naționale și recomandările la nivel internațional în domeniul economic și social?

— Rețeaua de organisme a Națiunilor Unite a fost în permanentă extindere în cursul celor trei decenii de istorie a O.N.U. Familia Națiunilor Unite înglo-

bează actualmente 12 organizații și programe operaționale, 5 comisii regionale, 14 instituții specializate, Agenția internațională pentru energia atomică, nenumărate fonduri speciale și diverse organisme semiautonome din sistemul O.N.U., sute de comitete interguvernamentale, organe de coordonare și grupuri speciale. O serie de organisme care se ocupă în mod specific de probleme economice au fost înființate cu mult după adoptarea Cartei. Este un fapt de netăgăduit că această vastă constelație instituțională aduce o contribuție pozitivă la cauza cooperării internaționale, fapt frecvent și în mod expres recunoscut de către multe guverne ale statelor membre. Conform statisticilor, cel puțin 4/5 din cei 1,5 miliarde de dolari cheltuiți în fiecare an în cadrul sistemului Națiunilor Unite sînt destinate activităților economice și sociale. Dacă se ia însă ca punct de reper anul 1974, se constată că sumele cheltuite de O.N.U. abia ating cheltuielile consacrate înarmărilor de către statele membre în numai 36 de ore. Pentru ca acțiunea Națiunilor Unite în favoarea dezvoltării economice și sociale să-și poată da cu adevărat roadele, ar trebui să se reorienteze în chip energetic prioritățile în folosul dezvoltării, prin realizarea dezarmării generale și complete care ar putea să furnizeze resursele necesare acestui deziderat. Cînd se examinează influența efectivă pe care o au analizele și studiile făcute de O.N.U., precum și recomandările sale asupra deciziilor naționale ale statelor membre, trebuie să se poarte de la aprecierca realistă a însăși naturii Organizației, care nu este un guvern mondial și nu poate legifera pentru întreaga lume. Capacitatea pe care o are O.N.U. de a influența deciziile naționale depinde într-o mare măsură de voința politică a statelor membre de a pune în aplicare rezoluțiile Organizației, de a se conforma recomandărilor acesteia. Fiind un centru de coordonare a intereselor vitale ale întregii omeniri, O.N.U. va putea fi și mai mult întărită prin voința comună a membrilor săi de a face din ea „un centru în care se armonizează eforturile națiunilor” în dreptate către aceleași scopuri.

● În ultima vreme au fost adoptate câteva programe mondiale de acțiune avînd ca obiectiv o ordine mondială mai dreaptă. Cum apre-

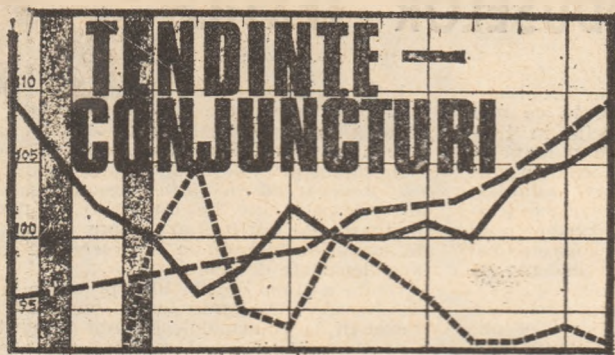
ciați eficiența lor și perspectivele deschise de ele lichidării subdezvoltării ca obiectiv vital al comunității mondiale?

— La 1 mai 1974, cînd Adunarea Generală a O.N.U. proclama în mod solemn, la cea de-a șasea sesiune extraordinară, hotărîrea statelor membre de a acționa de urgență pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale, ea preciza de la început că această ordine trebuie să se bazeze pe echitate, egalitate suverană, interes comun și cooperarea tuturor statelor, independent de sistemul lor economic și social. Telurile noii ordini sînt de a corija inegalitățile și de a rectifica nedreptățile actuale, de a permite eliminarea prăpastiei crescînde existente astăzi între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, asigurînd generațiilor prezente și viitoare o dezvoltare economică și socială care se va accelera în condiții de pace și dreptate. Pe acest plan, un fapt remarcabil îl constituie **continuitatea** eforturilor desfășurate de către comunitatea internațională pentru a da curs recomandărilor formulate de Adunarea Generală a Națiunilor Unite. Pentru a cita un exemplu, Declarația și Planul de acțiune adoptate la Lima, în luna martie a acestui an, de către O.N.U.D.I. și care se referă la dezvoltarea și cooperarea industrială exprimă încă o dată recunoașterea necesității urgente de a se instaura o nouă ordine de natură să transforme structura actuală a relațiilor economice. Totodată, documentele citate exprimă convingerea că o asemenea ordine, bazată pe comunitatea de interese și pe cooperarea tuturor statelor, nu va putea fi înfăptuită decît dacă țările în curs de dezvoltare vor participa în mod echitabil la producția și la comerțul de bunuri și servicii.

● Cum caracterizați participarea României, ca țară în curs de dezvoltare, la căutarea de soluții pentru marile probleme ale omenirii?

— O fericită coincidență face ca în anul cînd se celebrează 30 de ani de existență a Națiunilor Unite să fie marcată deopotrivă a douăzeciua aniversare a intrării României în Organizație. Este un fapt cunoscut pe plan mondial că țara dv. se numără astăzi printre cele mai active state din cadrul Organizației. De-a lungul tuturor acestor ani România a avut numeroase inițiative constructive. Țara dv. a găzduit zeci de conferințe internaționale de anvergură mondială sau europeană care, prin rezultatele lor, au servit marile cauze ale Națiunilor Unite și au dat naștere la ceea ce se numește acum „spiritul de la București”. Capitala dv. a devenit un sediu preferat pentru căutarea de soluții la marile probleme care confruntă astăzi omenirea. Populația, dezvoltarea industrială, copiii, sănătatea, educația, meteorologia, iată cîteva teme fundamentale dezbătute cu succes la București și care au făcut obiectul a numeroase recomandări internaționale adresate statelor membre ale Națiunilor Unite. Participarea constructivă a României la activitatea O.N.U., preocuparea sa sinceră pentru viitorul Organizației au fost evidențiate pri-

(Continuare în pag. 31)

Prețul cafelei

DUPĂ O CONFERINȚĂ ce a avut loc la San Salvador, Mexic și alte cinci state din America centrală — Honduras, Guatemala, Nicaragua, Costa Rica și El Salvador — au anunțat că vor suspenda exporturile de cafea în cazul în care prețul pe piața mondială la acest produs nu va fi majorat la 65 dolari sacul de 100 livre. Acesta va fi prețul minim pe care îl vor cere la conferința internațională a cafelei ce va avea loc luna viitoare la Londra.

Cafeaua este principalul produs de export pentru mai multe țări care au participat la conferință și orice reducere a prețului afectează produsul lor național brut.

Potrivit unor estimări de dată recentă, producția mondială de cafea în sezonul 1974—1975 va fi de 4,6 milioane tone, din care 3,5 milioane tone pentru export.

Opțiuni privind consumul de petrol

ÎN CERURILE comunitare de la Bruxelles se declară că consumul de petrol al țărilor membre ale C.E.E. va fi în acest an cu 9% mai redus față de 1973. În cifre absolute, consumul global al C.E.E. ar urma să scadă la 500 milioane tone în 1975, deci o reducere

de ordinul a 52 milioane tone petrol. Ea ar rezulta în esență din încetinirea activității economice în statele membre, fiind în același timp un efect al măsurilor pentru economisirea energiei adoptate în țările din Piața Comună.

Țările care fac parte din Agenția internațională a energiei — țările C.E.E. (exceptând Franța), S.U.A., Japonia, Canada, Elveția, Austria, Suedia, Spania, Turcia, Australia și Noua Zeelandă — au hotărât, pe ansamblu, să-și reducă importurile de petrol în total cu 100 milioane tone pe an, astfel încât, la sfârșitul anului 1975, consumul lor de produse petroliere să nu fie mai mare decât în 1973.

Automobile : dinamica prețurilor

ÎNTR-UN COMENTARIU dedicat dinamicii prețurilor la autoturisme în țările occidentale, revista „L'Usine Nouvelle” (nr. 19/1975) arată că în Franța, după ce în anii 1962—1968 aceste prețuri au rămas aproape stabile, ascensiunea lor s-a accelerat treptat în perioada următoare, în primăvara acestui an fiind atins un nivel aproape dublu față de 1962.

Creșterea prețurilor a constituit, însă, unul din factorii care au acționat nefavorabil asupra pieței. Înmatriculările

de autoturisme noi au totalizat în trimestrul I a.c. 345 mii de unități, cifră cu 19% mai mică decât în trim.I.1974 și cu 25% sub nivelul perioadei corespunzătoare din 1973. Or, reducerea vânzărilor incită societățile producătoare să majoreze în continuare prețurile, pentru a face față dificultăților financiare. Este foarte posibil — subliniază revista — ca în Franța, autoturismele să se scumpească din nou la începutul toamnei, aducând majorarea medie totală a prețurilor din acest an la circa 12%.

Ungaria — industria conservelor

INDUSTRIA conservelor este o ramură în plină expansiune în R.P. Ungară : de la 480 mii tone în 1970 producția sa a crescut la 628 mii tone anul trecut și se apreciază că va ajunge la 800 mii tone în 1980. Având un înalt grad de concentrare (douăsprezece întreprinderi furnizează 90% din producția totală), industria ungară de conserve este și un important exportator. Anul trecut exporturile de conserve din legume și fructe către țările socialiste au totalizat 319 mii tone, iar către țările capitaliste — 75 mii tone. Se apreciază că în 1975 exporturile de conserve către țările socialiste vor crește la 383 mii tone, în timp ce către țările capitaliste vor scădea la 67 mii tone.

C. E. E. : industria cărbunelui în revenire

DUPĂ OPINIA autorilor unui studiu asupra perspectivelor pieței cărbunelui din cadrul C.E.E., elaborat de Comisia Pieței Comune, producția de cărbune va progresa pe ansamblu celor nouă țări membre cu 10,7% în acest an, comparativ cu o scădere de

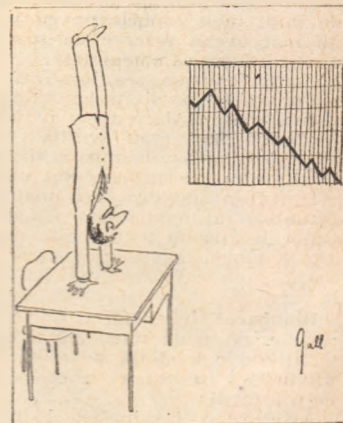
11% în 1974. Consumul total de cărbune pe acest an este evaluat la 280,3 mil. tone (+3,6% față de 1974), în condițiile extinderii consumului centralelor electrice și al siderurgiei, dar și ale micșorării (cu 4,2%) a consumului de cocs.

Se apreciază că, pentru a se acoperi necesarul, importurile de cărbune ale Pieței Comune vor crește în 1975 la 40 mil. tone, cel mai important furnizor al Comunității fiind Polonia (cu 16 mil. tone).

Aur 1974

PENTRU cel de-al patrulea an consecutiv, producția de aur a scăzut în țările nesocialiste, se arată în raportul anual al Băncii Reglementelor Internaționale. În 1974 ea a scăzut cu 100 tone, reprezentând 985 tone (adică cu 9% mai puțin decât în anul 1973 și 20% mai puțin decât în 1970, an record în care producția a atins 1.231,1 tone).

Printre țările producătoare de aur, Africa de Sud a continuat să dețină primul loc (758,5 tone), urmată de Canada cu 52,2 tone și Statele Unite cu 35,1 tone.

(după „L'Usine Nouvelle“)

IPOTEZE • PREVIZIUNI

Viitorul oțelului japonez

ÎN PLINĂ perioadă de recesiune, Japonia claborează programe de investiții masive în industria oțelului, echivalând cu 1,7 miliarde lire sterline (aproape 4 miliarde dolari) numai în perioada 1 aprilie 1975 — 1 aprilie 1976. Aceste programe de investiții se înfăptuiesc în ciuda faptului că pentru aceeași perioadă se prevede reducerea producției anuale de oțel de la 120 milioane tone la 115 milioane tone, exportul reducându-se și el cu 10%. În ce privește anii '80 se prevede însă o insuficiență a capacităților de producție de oțel în lume datorită investițiilor actuale neadecvate în Europa și Statele Unite.

Brazilia : dezvoltarea metalurgiei neferoase

ÎN SCOPUL valorificării zăcămintelor de metale neferoase existente în subsolul țării și reducerii importurilor de asemenea metale (în 1973 valoarea acestui import a depășit de peste două ori valoarea producției interne la

metalele respective), guvernul brazilian a aprobat un program care urmărește asigurarea acoperirii necesarului de metale neferoase din producția internă, începând din 1983. Obiectivele (privind nivelul producției) stabilite pentru anul menționat sînt : 1374 mii tone de aluminiu, 532 mii tone de cupru, 315 mii tone de zinc, 238 mii tone de plumb și 21 mii tone de cositor. Finanțarea programului, pentru care sînt prevăzute alocații însumînd 38,7 miliarde cruzeiros, urmează a fi efectuată — sub forma unor credite, destinate construcției de noi unități industriale sau extinderii celor existente — de către Banca națională pentru dezvoltarea economică a Braziliei.

Anglia : perspective 1976

ÎN cadrul unei prognoze asupra dezvoltării economiei Angliei, publicată de Institutul Național de cercetări economice și sociale, se apreciază că produsul intern brut al țării va spori în 1976 cu circa 2,5%

(indeosebi datorită extinderii extracției petrolului din sectorul englez al Mării Nordului), față de 1,5—2% în cursul acestui an. Volumul investițiilor particulare va crește intrucitva (comparativ cu 1975) pe ansamblul economiei, exceptînd industria prelucrătoare ; această opinie concordă cu cea a experților Băncii Angliei, care consideră că volumul investițiilor particulare va atinge în acest an cel mai coborît nivel din 1969 și va continua să scadă în 1976.

Pe de altă parte, exporturile ar urma să se majoreze cu 3,5% în 1976, în condițiile încetării ritmului de creștere a importurilor, ceea ce va determina reducerea deficitului balanței comerciale externe (de la 5 190 mil. lire sterline în 1974 la 3 690 mil. în 1976). În aceste condiții, se apreciază că și în următorii ani Anglia va fi nevoită să recurgă la împrumuturi masive pe piața externă.

TENDINȚELE PIETEI EXTERNE A PRODUSELOR TEXTILE

MATERIILE PRIME

PÎNĂ LA SFÎRȘITUL ANULUI 1974, materiile prime textile au înregistrat o tendință concordată de scădere a prețurilor, datorită reducerii substanțiale a cererii pe piață. Scăderea continuă și accentuată a cererii de materii prime textile a avut loc în special în semestrul II 1974 și a fost provocată de recesiunea economică care s-a instalat în toată plenitudinea sa în perioada respectivă în industria textilă a principalelor țări capitaliste producătoare. În cadrul reducerii generale a prețurilor materiilor prime textile, lina s-a remarcat cu scăderi de mai mici proporții care s-au datorat politicii practicate de guvernele principalelor țări producătoare de a susține un preț minim limitat prin cumpărări masive efectuate la licitațiile internaționale.

În primul trimestru al anului 1975, datorită depresiunii economice care s-a accentuat și mai mult, cererea de materii prime pe piață a rămas extrem de scăzută, prețurile la multe materii prime continuând astfel să scadă. Printre puținele excepții de la această tendință s-a numărat și bumbacul, la care prețurile au început să manifeste unele creșteri începând cu luna februarie a.c.

Creșterile de prețuri în sectorul bumbacului fibră nu se explică însă printr-un reviriment general al pulsului economic pe piață, ci prin cauze specifice, legate de activitatea în sectorul respectiv, cauze care vor fi relevate în cele ce urmează. De altfel, odată cu trimestrul II 1975 și prețurile celorlalte materii prime (cu unele mici excepții) au început să se stabilizeze treptat, după care au cunoscut ușoare creșteri.

În afara cauzelor specifice pentru fiecare materie primă în parte, o cauză generală pentru stabilizarea și creșterea prețurilor la toate grupele de materii prime o constituie faptul că prețurile scăzuseră așa de mult încât comparativ cu prețul de cost nu mai aveau rezerve de scădere și producția era serios amenințată.

Acest fenomen s-a localizat în special în sectorul fibrelor și firelor chimice și devine și mai evident dacă avem în vedere că prețurile de fapt erau sensibil mai mici decât valoarea lor nominală datorită procentului ridicat de inflație din ultimii ani.

Pentru a înțelege însă mai bine factorii definitorii ai tendințelor actuale pe piețele materiilor prime textile este necesar a analiza fenomenele specifice care individualizează evoluția fiecărei materii prime de bază în parte.

Bumbacul. Începând cu finele lunii februarie a.c. pe piața mondială a bumbacului se manifestă o tendință de creștere sensibilă a prețurilor, ca urmare a creșterii volumului de tranzacții.

Astfel, dacă la vânzările la termen la bursa din New York (bursă reprezentativă) bumbacul „Strict low middling 1/16 cota cu 875 dolari/ton franco depozit, la 2 I 1975, la data de 9 mai a.c. cotația urcase la 1024 dolari/ton, ceea ce reprezintă o creștere de aproape 20 la sută.

Creșterea prețurilor a avut loc datorită acțiunii conjugate a următorilor factori principali: — aprovizionarea ceva mai substan-

țială din partea cumpărătorilor în eventualitatea folosirii unei părți din ce în ce mai mari din capacitățile de producție în filaturi, o astfel de eventualitate fiind luată în prezent în considerație de unii cumpărători în urma unor prognoze ceva mai optimiste privind viitorul industriei textile; — reciclarea petrodolarilor care permite țărilor mari consumatoare de petrol să se angajeze mai mult în comerțul mondial; — reducerea suprafețelor ce se cultivă cu bumbac.

Astfel, în afară de reducerea suprafeței cultivate cu bumbac în S.U.A. cu 3-4 milioane de acri se mai așteaptă diminuarea suprafețelor cultivate în Mexic (cu 650 000 acri), în Turcia (cu 400 000 acri), în Iran (cu 250 000 acri), în țările din America Centrală (cu 250 000 acri) și în țările africane (cu 500 000 acri);

- Un barometru sensibil al simptomelor pieței mondiale
- Interacțiunea diferitelor segmente de piață asupra depresiunii economice capitaliste
- Cauze generale și specifice ale scăderii cererii și prețurilor la produsele textile.
- Factorii de dependență și acțiunea lor pe piața textilelor.
- Contradicții ale cererii și producției.
- Va juca moda un rol în impulsivitatea pieței?
- Optimismul prognozelor marchează revirimentul pieței și producției. Este revirimentul prognozelor sau al activității?

În ultimul timp se manifestă o cerere de bumbac ceva mai mare decât la începutul anului curent, din partea țărilor din Extremul Orient ca: Tailanda, Japonia ș.a.

În consecință, se apreciază că acțiunea tuturor factorilor mai sus-mentionați va contribui la menținerea unei tendințe destul de sustinute de creștere a prețurilor pe piața mondială a bumbacului brut.

Lina. Scăderile de prețuri pe piața lînii au fost continue și destul de accentuate în octombrie 1974, când guvernele principalelor țări producătoare și în special acela al Australiei au luat măsuri hotărâte pentru menținerea și susținerea financiară a unui preț minim de 250 cenți australieni/kg pentru lina fințea 64's.

Această susținere a prețului minim s-a putut efectua numai cu prețul cumpărării de către organismele imputernicite de guvernarea circa 50-60 la sută din cantitățile oferite la licitațiile internaționale, ceea ce a dus la acumularea unor stocuri mari de lina brută în principalele țări producătoare. Numai în Australia aceste stocuri atinseseră circa 1 mil. de bale la finele anului 1974 și există perspectiva ca la finele sezonului aceste stocuri să atingă 2-2,5 milioane bale.

În ciuda acestui preț minim mai sus-mentonat, în tranzacțiile particulare prețul lînii brute a continuat să înregistreze pină la finele trimestrului I a.c. unele scăderi ușoare.

În cursul primului trimestru al anului 1975 s-a observat că în țările consumatoare, eforturile susținute de diminuare a stocurilor în special de fire, au început să dea roade, stocurile situându-se în prezent la nivele nu îndepărtate de cele normale.

Odată cu luna aprilie 1975, prețurile la lina au devenit ceva mai ferme, volumul de tranzacții la principalele licitații înregistrând o creștere, care a fost marcată și de reducerea la circa 10 la sută a cantităților de lina achiziționate la licitații de Comisia Australiană de lina din totalul cantităților vindute, comparativ cu 50-60 la sută în perioada septembrie 1974 — februarie 1975. Creșterea prețurilor în ultimele luni a fost și mai evidentă în sectorul palelor de lina, astfel încât la Bradford prețul acestora a înregistrat în perioada 3 aprilie — 12 mai a.c. o majorare de 9 la sută.

Cu toate acestea, chiar în cazul sporirii în continuare a cererii pe piață, nu se prevede o creștere sensibilă a prețului lînii în viitorul apropiat, datorită faptului că probabil țările mari producătoare de lina vor încerca să vândă în această perioadă o parte din stocurile foarte mari acumulate anterior.

În orice caz, precizăm că viitorul pieței lînii depinde în foarte mare măsură de politica ce o vor adopta guvernele marilor țări producătoare în legătură cu stocurile, iar această politică este foarte dificil de estimat.

Fibrele chimice. Pină în semestrul I al anului 1974 situația pe piața fibrelor chimice s-a caracterizat printr-o cerere foarte activă, care a depășit oferta. Acest fenomen a stimulat creșterea producției în perioada respectivă — deși în trim. III a prezentat semne de stagnare — pentru ca apoi, datorită recesiunii economice, să scadă brusc în trim. IV. Pe ansamblu, în anul 1974, producția de fibre și fire chimice a înregistrat totuși o scădere de circa 6 la sută comparativ cu anul 1973.

Cu toată scăderea producției, în semestrul II 1974 oferta a depășit cererea pe piața internațională, ceea ce a dus la scăderea prețurilor, dar care a fost mult diferențiată în funcție de tipul de fibră sau fir. Scăderi minime au înregistrat prețurile firelor poliamidice și parțial cele ale firelor acetat, în timp ce prețurile fibrelor poliesterice și ale celofibrei au cunoscut scăderi maxime.

Sub impulsul accentuării fenomenelor de recesiune economică, tendința de scădere a prețurilor a continuat și în trimestrul I al anului 1975, fiind în continuare diferențiată de la un sort la altul. Sunt însă în prezent și unele produse (firele poliamidice, celofibra polinozică, firele de viscoză și parțial cele de poliester ale căror prețuri sunt stabile, ba chiar ferme, o serie de specialiști întrevăzând în viitor posibilitatea unor creșteri.

În orice caz, se poate aprecia că în perioada actuală, datorită efectelor măsurilor de reducere a producției adoptate de marile monopoluri, scăderile de prețuri au încetat

Contribuții de seamă la dezvoltarea relațiilor economice internaționale

ÎN CURSUL vizitei oficiale de prietenie în România, efectuată de delegația de partid și guvernamentală a R. P. Bulgaria condusă de tovarășul Todor Jivkov, prim-secretar al C.C. al P.C. Bulgar, președintele Consiliului de Stat al R. P. Bulgaria, au fost apreciate pozitiv rezultatele întâlnirilor șefilor guvernelor celor două țări, activitatea Comisiei mixte gu-

vernamentale de colaborare economică și tehnico-științifică și a organelor centrale de planificare privind coordonarea planurilor de dezvoltare a economiilor naționale pe perioada 1976-1980. S-a convenit ca schimburile comerciale în cursul următorului cincinal să fie dublate față de prevederile din perioada 1971-1975, urmând ca ponderea mașinilor și utilajelor să depășească 60%, iar ponderea produselor realizate în cooperare și specializare să reprezinte 25-30% din volumul total al livrărilor reciproce.

Au fost semnate o serie de documente, printre care:

- Acordul privind realizarea și exploatarea complexului hidrotehnic Turnu-Măgurele-Nicopol, pe fluviul Dunărea;
- Acordul de colaborare economică, tehnică și științifică pe termen lung;

— Acordul pentru transportul de energie electrică din U.R.S.S. în Republica Populară Bulgaria, prin Republica Socialistă România;

— Protocolul privind rezultatele coordonării planurilor de dezvoltare a economiilor naționale ale Republicii Socialiste România și Republicii Populare Bulgaria pe perioada 1976-1980;

— Convenția privind realizarea unei întreprinderi comune pentru construcții de mașini în zona Giurgiu-Ruse;

— Convenția privind specializarea în producție, livrările reciproce și dezvoltarea în viitor a producției de mașini și instalații pentru industria alimentară;

— Programul de colaborare și cooperare în domeniul științei și tehnicii pe perioada 1976-1980.

în totalitate, atât pe piața fibrelor și firurilor celulozice, cât și a celor sintetice.

În viitor, pe piața fibrelor chimice în ansamblu, nu se prevăd totuși schimbări esențiale, deoarece consumul se menține încă scăzut.

În anul. Ca și alte materii prime textile, în anul 1974 a suferit scăderi de prețuri atât în sem. II 1974 cât și în primul trimestru al anului 1975, datorită cererii scăzute pe piață. În prezent, pe piața înului începe să se manifeste o sporire a cererii. Acest fenomen are la bază printre altele, o cauză principală și anume: umiditatea excesivă din perioada optimă pentru însămânțări, a condus la decalarea lor. Întrucât se prevede că recolta va fi inferioară din punct de vedere calitativ, cumpărătorii caută să se aprovizioneze din timp cu materia primă corespunzătoare.

În viitor, datorită în special perspectivei de reducere a ofertei și de stabilizare a cererii, se estimează că prețurile vor avea o tendință destul de fermă.

În anul. La rindul său aceasta a fost lozată de recesiunea economică din industria textilă a principalelor țări capitaliste. Cu toate acestea, în anul 1974 prețurile la iută nu au înregistrat scăderi pe măsura reducerii cererii, datorită diminuării recoltei provocată de inundațiile din Bangladesh și India. Încercările de la finele anului 1974 și începutul anului 1975 de a majora prețurile au fost abandonate, datorită concurenței fibrelor sintetice ale căror prețuri scădeau în continuare.

Totuși, disponibilitățile reduse de iută pe piață și înviorarea parțială a cererii, fac ca începând cu luna aprilie '74, să se constate o tendință ceva mai fermă pe piața iutei și a produselor sale derivate.

În concluzie, dacă trimestrul I 1975 a continuat în general linia de scădere a prețurilor caracteristică pe piața materiilor prime textile în semestrul II al anului 1974, trimestrul II al anului 1975, datorită activizării

cererii pe piață, a marcat o notă de fermitate exprimată prin stabilizarea prețurilor la unele materii prime și creșterea la altele.

Viitorul pieței materiilor prime textile (cel puțin viitorul său imediat) va depinde în cea mai mare parte de posibilitatea și ritmul de revenire la normal a activității în industria textilă a principalelor țări capitaliste.

Deși în prezent prognozele capitaliste cu privire la viitorul industriei textile sînt ceva mai optimiste, majoritatea lor nu văd posibilitatea încheierii recesiunii economice în această ramură înainte de sfîrșitul anului curent. În caz că aceste prognoze se vor realiza, în toată perioada de oarecare fermitate ce traversează în prezent piața mai multor materii prime, prețurile acestora nu vor putea avea un cîmp prea larg de creștere atît timp cît cererea pe piață nu înregistrează creșteri suficiente de concludente.

PRODUSELE TEXTILE FINITE

ÎNCA DE LA FINELE ANULUI 1973, după o perioadă de maximă activitate în diversele canale ale comerțului cu amănuntul ale sectorului textil, ca de altfel și ale altor sectoare de produse de larg consum, au început să se acumuleze stocuri care au depășit nivelul uzual pentru perioada respectivă. Unitățile comerciale, bazîndu-se însă pe a-vîntul din perioada precedentă, au sperat într-o resorbire viitoare a stocurilor și deși acestea creșteau de la o săptămînă la alta, comercianții au continuat să dea comenzi ridicate producătorilor, volumul ridicat al comenzilor repercutîndu-se în lanț pînă în sectorul materiilor prime. Astfel a apărut contradicția dintre scăderea cererii în sectorul comercial și parțial din sectoarele finale ale industriei textile și majorarea cererii pentru produsele textile semifinite și materii prime.

Această contradicție avea să agraveze în

anul 1974 recesiunea economică care a lovit industria textilă și în special problema stocurilor care în sectorul filaturilor a căpătat o acuitate care a surclasat cele mai pesimiste prognoze.

Deși recesiunea economică care a cuprins cele mai multe ramuri ale economiei capitaliste în anul 1974, a început cu industria textilă.

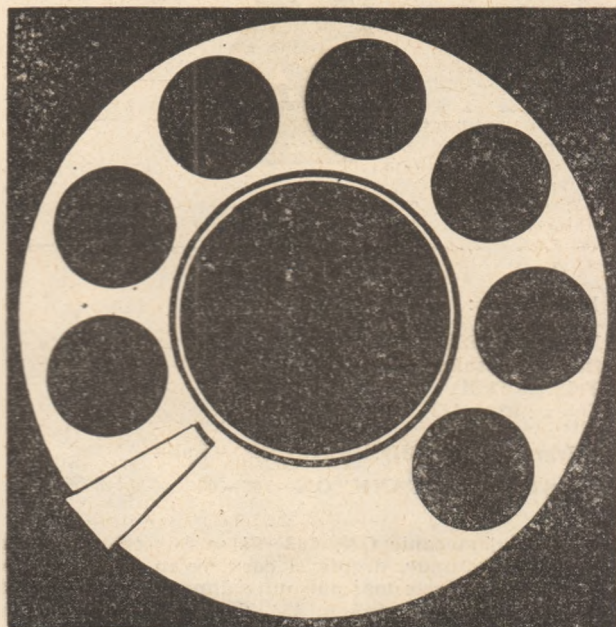
Subliniem faptul că specialiștii văd astfel în industria textilă un barometru foarte sensibil al economiei capitaliste care înregistrează și reflectă imediat simptomele situației economice generale.

De fapt, recesiunea economică care la începutul anului 1974 era pentru multe ramuri încă o prognoză, pentru ea apoi să se transforme într-o certitudine în semestrul II, are la bază o serie de cauze generale la care trebuie adăugată, o cauză specifică pentru industria textilă și anume redirecționarea cheltuielilor populației, care a avut loc în urma crizei energetice, în cadrul bugetului unei familii, crescînd ponderea cheltuielilor pentru energie și combustibil pe seama scăderii ponderii cheltuielilor pentru textile.

Menționăm că reducerea consumului de textile care a avut loc continuu în anul 1974, odată cu semestrul II a început să se reflecte în scăderea activității lună de lună în toate sectoarele industriei textile. Astfel, în luna decembrie 1974, volumul activității pe ansamblul industriei textile a atins cotele sale minime și prognozele de atunci indicau o nouă coborîre în luna ianuarie 1975. Contrar acestor prognoze, activitatea în luna ianuarie 1975 în industria textilă a principalelor țări capitaliste nu a mai scăzut ci a rămas la nivelul minim din luna decembrie. Acest fenomen a dat noi speranțe celor din bransă și, deși pînă în luna martie a.c. volumul de comenzi nu a dat semne de creștere, pe piață a apărut o oarecare doză suplimentară de optimism.

Deși în primul trimestru al anului 1975

APARATE DE TELEFON
RADIOTELEFOANE
CENTRALE TELEFONICE AUTOMATE
INTERFOANE (DISPOZITIV DE COMUNICAȚIE
ÎNTRU-DIRECTOR ȘI SECRETARIAT)
APARATURĂ DE SEMNALIZARE

Electroimpex

REPREZENTANȚE :

R. F. Germania
ELPROM VERKAUFS GMBH
3587 BORKEN/BEZIRK KASSEL
KURT SCHMACHER ANLAGE 9
Tel. 05682/2055
Telex 0994711
Grecia
ELECTROIMPEX — ATHENS LTD.
53, Stournari
Atena/Grecia

Franta
SOFBIM
Paris 2e
30, Av. de l'Opéra
Tel. 742 35 33
Telex 23942 F — Sofbim
Italia
F.A.R. S.p.A.
Via Vitruvio 43
20124 Milano
Tel. 02/206135
Telex 33504

Co. Ltd. Sofia, Bulgaria
17, G. Washington St.
Tel. : 88-49-91
Telex : 022575

PUBLICOM

activitatea din industria textilă a continuat să rămână la un nivel scăzut, semnificativ este faptul că o parte din stocurile excedentare existente în toate sectoarele au fost absorbite de piață. Ulterior în trimestrul II al acestui an procesul de absorbție a stocurilor excedentare a continuat și pulsul activității a înregistrat o oarecare revenire în unele sectoare ale industriei textile.

În ciuda notei ceva mai optimiste în ceea ce privește viitorul, actuala situație în industria textilă este încă departe de a fi satisfăcătoare pentru producători.

Desigur că așa cum va rezulta din cele ce urmează, există unele diferențe de la un sector la altul, ceva mai avantajată fiind industria de prelucrare a lînii.

Firele și țesăturile de bumbac fiind o ramură intermediară, suportă atât influența materiei prime cit și a produselor textile finite. În consecință, prețurile firelor au început în ultima perioadă să reflecte doza mai mare de fermitate a prețurilor bumbacului brut, dar volumul de tranzacții se menține scăzut datorită slabei activități din sectoarele finale ale industriei textile.

Astfel, pe piața firelor de bumbac din Orientul Îndepărtat (piață de pondere în comerțul mondial) au avut loc unele creșteri ușoare ale prețurilor începând cu luna aprilie a.c.

Cotații la bursa de la Sanpin, în dolari tonă

27 martie 1975 25 aprilie 1975

Fir Ne 1/20's	1 619	1 638
Fir Ne 1/40's	2 060	2 145

În țările din Europa de Vest, cererea pentru fire este încă slabă, iar în ce privește țesăturile de bumbac, cererea este încă asigurată cu țesături din stocuri. Multe fabrici

de țesături nu lucrează încă la întreaga capacitate sau lucrează în număr redus de schimburi.

Pe piețele occidentale se manifestă o mare concurență datorită importurilor de fire și țesături la prețuri scăzute provenind din țări ca : Grecia, Turcia, Brazilia, Pakistan, India aceste importuri influențând scăderea activității din industria textilă a țărilor occidentale respective.

Creșterile de preț survenite în ultimul timp la materia primă s-au reflectat parțial în prețul firelor, dar nu încă în acela al țesăturilor. În cazul în care prețurile la materia primă vor crește în continuare, atunci această creștere s-ar putea face simțită mai concludent după câteva luni și pe piața produselor finite.

Tricotajele de bumbac și fire sintetice au marcat o scădere a cererii pe piața tricotașelor, care a continuat lună de lună până în martie anul curent, în special la tricotașele produse din fire sintetice.

Odată cu trimestrul II.1975, cererea de tricotașe a cunoscut un oarecare reviriment care poate fi localizat în special în sectorul tricotașelor de bumbac. Comenzile ce se lansează către fabricile producătoare sînt încă de dimensiuni foarte mici, cumpărătorii evitînd aprovizionări mai masive. Ceea ce îndreptățește o oarecare doză de optimism este însă faptul că aceste comenzi sînt cu termene de livrare apropiate (deci stocurile existente la comercianți sînt mai mici decît în trecut) și numărul lor este în ușoară creștere.

În ceea ce privește prețurile tricotașelor sintetice, la acestea nu se constată încă nici o îmbunătățire și nici nu se întrevede în perioada imediat următoare.

În sectorul tricotașelor de bumbac, la unele

articole unde materia primă ocupă o pondere importantă, s-au înregistrat în ultimele două săptămîni unele majorări de prețuri, majorări ce se așteaptă să se generalizeze și la celelalte articole în cazul în care cererea va fi la rîndul său ceva mai stimulantă.

Țesăturile de lînă manifestă în prezent, pe piața externă o oarecare sporire a cererii, determinată de unele reduceri drastice de prețuri aplicate de producători în perioadele precedente. Activitatea din industria de prelucrare a lînii a început să dea semne de ușor reviriment, cumpărătorii avînd astfel posibilitatea de a alege dintr-o gamă variată de țesături ce se oferă la prețuri stimulante.

Un rol de impulsioneare a creșterii cererii de stoffe de lînă îl va juca și moda care în sectorul confecțiilor pentru bărbați va părași în mare măsură sacoul și se va îndrepta spre costume, ceea ce presupune înnoirea parțială a garderobei. Moda mai contribuie în prezent și la stăvilirea procesului de înlocuire al lînii cu fibre sintetice în producția de stoffe, începînd să fie preferate mai mult decît în trecut articolele în care lînă intră într-o proporție mai însemnată.

În viitor, ca urmare a cererii de țesături de lînă care va fi supusă depresiunii mai puțin ca în trecut și ca urmare a perspectiveilor de învioreare a prețurilor la materiile prime, este posibil să fie înregistrate ușoare

Elena BARBU
Gabriel NICOLESCU
I.C.E. „Romănoexport“

(Continuare în pag. 32)

Exportator :

MACHINOEXPORT — S.A.R.L.
Sofia, str. Aksakov nr. 5
Tel. : 88 53 21
Telex : 022—425

Telegrame : **MACHINOEXPORT — Sofia**
FERĂSTRĂU MECANIC ON—163—01

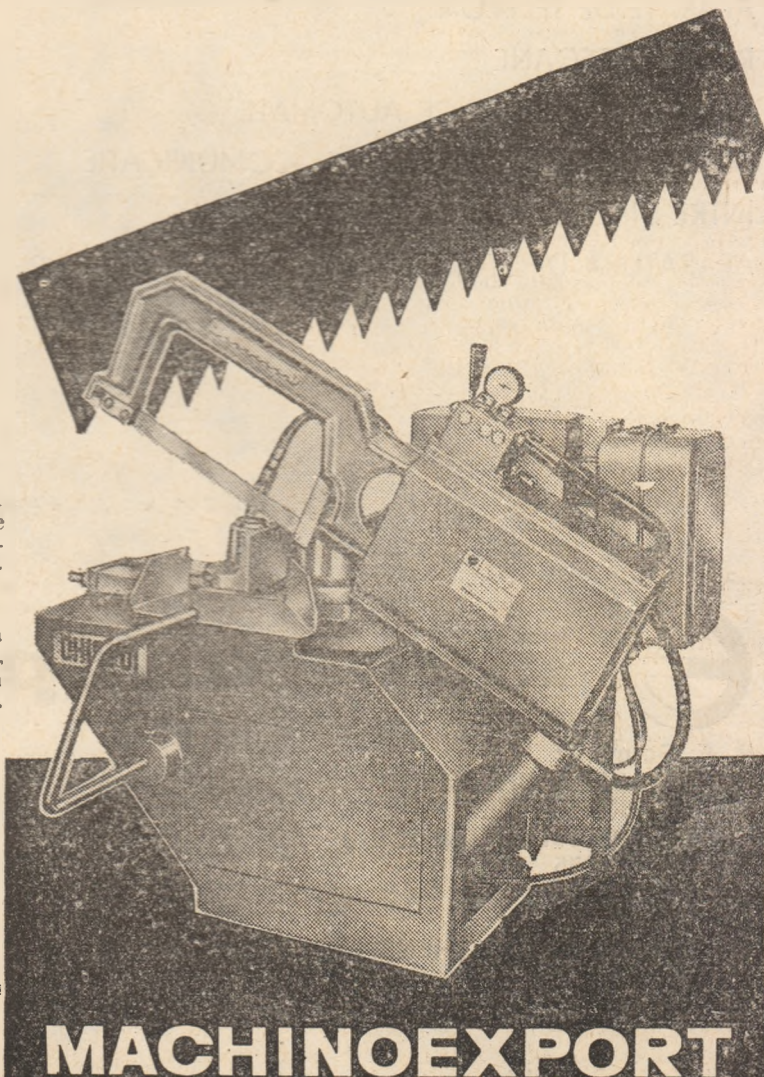
Ferăstrăul mecanic ON—163—01 se folosește la tăierea profilurilor rotunde, drepte și corniere în metale feroase și neferoase, în cele mai obișnuite dimensiuni. Poate executa tăieturi oblice pînă la 45°. Transmisia complet mecanizată îndeplinește toate mișcărilor de lucru și avans.

ON—163—01 este o mașină de greutate redusă și ieftină și se poate folosi oriunde este nevoie de operații de tăiere, deoarece se manevrează foarte ușor. Se recomandă în special pentru utilizarea în întreprinderi mici, ateliere etc.

Caracteristici tehnice :

- Secțiunea maximă de tăiere :
— rotundă $\varnothing$ 170 mm
— pătrată $\varnothing$ 150x150 mm
- Secțiunea maximă de tăiere sub 45° $\varnothing$ 110 mm
- Lungimea ferăstrăului 350 mm
- Cursa pinzei 100 mm
- Numărul de curse duble ale pinzei 160 curse duble/min
- Puterea motorului electric principal 0,75 kW
- Greutatea totală 300 kg

MACHINOEXPORT

MACHINOEXPORT

PUBLICOM

PIAȚA MONETARĂ INTERNACIONALĂ

CURSURI

Marca	Curs central 1973	Curs la 16.VI. 1975	Curs la 20.VI. 1975	Abateroa ¹⁾ în % a cursului valutar în ziua de 20.VI.1975 față de:	Abateroa ¹⁾ în % a cursului dolara în ziua de 20.VI.1975 față de:	Abateroa ²⁾ în % a cursului dolara în ziua de 20.VI.1975 față de:
Marca vest-germană	2,66904	2,6990	2,3315	2,3400	+14,06	+15,34
Francul elvețian	3,3855	3,2500	2,4830	2,4920	+35,85	+30,41
Francul francez	4,60414	4,7025	3,9850	3,9915	+15,35	+17,81
Yenul japonez	308,0	280,2	294,00	293,50	+4,80	-4,66
Florinul olandez	2,78117	2,8260	2,3900	2,4110	+15,35	+17,21
Francul belgian	40,334	41,10	34,79	34,94	+15,44	+17,63
Lira italiană	523,50	607,0	624,00	626,10	-10,59	-3,05
Lira sterlină ²⁾	2,8952	2,3250	2,2787	2,2743	-21,45	-2,18
Prețul aurului la Londra ³⁾	-	103,87	164,0	163,50	-	-

1) revalorizare (apreciere de fapt); - devalorizare (deprecieri de fapt); 2) dolari pentru 1 liră sterlină; 3) prețul aurului în dolari/uncie, primul fixing.

ÎN SĂPTĂMINA 16-20 iunie a.c. cursul dolarului a avut o evoluție neuniformă în raport cu principalele valute occidentale. Astfel, față de francul francez și francul elvețian dolarul a înregistrat o slăbire, în raport cu lira sterlină s-a întărit, iar față de marca vest-germană a oscilat în jurul valorilor înregistrate în săptămâna anterioară.

În săptămâna analizată **lira sterlină** a continuat să se deprecieze față de toate valutele principale, atingând un nou nivel record de depreciere de 26,7% față de paritățile stabilite în luna decembrie 1971. Principala cauză a scăderii cursului lirei sterline pare să fie îngrijorarea că diferențele substanțiale, în creștere, dintre ritmul inflației în Anglia și cel din celelalte țări occidentale vor afecta grav competitivitatea exporturilor engleze. În luna aprilie a.c., costul vieții a crescut în Anglia cu 3,9%, inflația la finele anului 1975

ar putea să depășească 25% față de 17,5% în 1974, apoi să scadă în cursul anului 1976 până la 20%.

În ultimele 10 luni până în aprilie a.c., prețurile de producție ale industriei engleze a crescut cu 18% mai mult decât ale principalilor concurenți iar deprecierea ponderată a lirei sterline de 7,5% (în aceeași perioadă) a putut compensa numai în parte acest dezavantaj.

Poziția lirei sterline pe piețele valutare este influențată negativ și de creșterea deosebită a datoriei externe a Angliei ca urmare a volumului foarte ridicat al împrumuturilor contractate pe piețele externe pentru a face față deficitelor crescînde ale balanței de plăți, precum și de sporirea șomajului și degradarea climatului social ca

VALUTA	Termen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
DOLARUL S.U.A.	1LUNA				5,125	5,9875					
	3LUNI				5,3125	6,125					
	6LUNI					6,625	6,9375				
FRANCUŁ ELVEȚIAN	1LUNA	3,00			3,875						
	3LUNI	3,00			3,975						
	6LUNI				4,375	4,875					
MARCA R.F.G.	1LUNA				4,375	4,9375					
	3LUNI				4,50	4,9375					
	6LUNI				4,8125	5,25					

Nivelul orientativ al dobinzilor pe piața eurovalutei în perioada 16-20 iunie 1975 (nivel minim și maxim)

urmare a posibilității izbucnirii unor greve de amploare ale metalurgiștilor și ale lucrătorilor de la căile ferate.

Francul francez a continuat să se întărească față de toate valutele occidentale: pe o bază medie ponderată cu comerțul exterior, francul francez s-a întărit cu peste 6% de la începutul anului 1975, și cu peste 14% în ultimele luni, atingînd relații de curs care-i pot facilita reîntoarea în sistemul fluctuării în comun (așa-zisul șarpe validar).

Cauzele întăririi francului sînt numeroase, printre care în primul rînd îmbunătățirea situației balanței comerciale și a balanței de plăți. Față de un deficit comercial de 275 milioane dolari în tri-

Taxe oficiale a scontului în unele țări capitaliste la data de 21 iunie 1975

Anglia ¹⁾	10,0 %	Japonia	8,0 %
Austria	6,0 %	Luxemburg	6,50 %
Belgia	6,50 %	Norvegia	5,50 %
Canada	8,25 %	Olanda	6,0 %
Daneamarca	8,0 %	Suedia	7,0 %
Elveția	4,50 %	S.U.A.	6,0 %
Finlanda	9,25 %		
Franta	9,50 %		
F.R.Germania	4,50 %		
Israel	6,0 %		
Italia	7,0 %		

x) Dobînda minimă de împrumut (Minimum lending rate)

mestrul IV. 1974, în trimestrul I. 1975 s-a realizat un excedent de 350 milioane dolari și de 390 milioane dolari în luna aprilie a.c. În primele patru luni a.c. balanța de plăți curente a fost aproape echilibrată.

Nivelul dobinzilor pe piața monetară franceză, deși în scădere, a fost permanent mai ridicat decît pe alte piețe monetare determinînd aflurii de capitaluri pe termen scurt în Franța, fapt ce a influențat pozitiv cursul francului francez pe piețele valutare internaționale.

Teodor GIURGIU

Producția și comerțul de mașini-unelte

CONFORM estimărilor efectuate de revista „American Machinist”, valoarea producției mondiale de mașini-unelte s-a ridicat anul trecut la circa 13 miliarde dolari; se apreciază că sporul față de 1973 (de 18%) se datorează în cea mai mare parte creșterii inflaționiste a prețurilor. În ceea ce privește repartitia geografică a producției țărilor capitaliste, Europei occidentale i-au revenit 44% (față de 41% în 1973). S.U.A. — 16% (15%). Japonici — 12% (13%) etc. R. F. Germania și-a menținut poziția de cel mai important producător, înregistrînd o creștere de circa 19% în cursul anului trecut; ea este

urmată de S.U.A. (+25%), Japonia (+13%) s.a.

Se evaluează că aproximativ două-cincimi din producția mondială de mașini-unelte au luat calea exportului, îndreptîndu-se în proporție de peste

două-treimi tot în țări producătoare. După cum evidențiază datele din tabelul alăturat, R.F.G. este și cel mai de seamă exportator din lume, depășind valoarea cumulată a exporturilor de mașini-unelte ale urmă-

toarelor (în ordinea importanței) șase țări capitaliste producătoare. Alături de Elveția, R.F.G. deține și una dintre cele mai ridicate ponderi ale exportului în cadrul producției naționale de mașini-unelte: dintre principalii producători menționați, cel mai scăzut nivel relativ al exporturilor de mașini-unelte apare în Japonia (vezi tabelul). În ceea ce privește importurile de mașini-unelte, anul trecut acestea au cunoscut o creștere considerabilă, deosebit în S.U.A. și Japonia (cu peste 50%). Se remarcă faptul că, deși toate țările capitaliste examinate importă mașini-unelte, balanța export-import a fost net favorabilă în cazul R.F.G. și Elveției, fiind deficitară doar în cazul Franței.

N. P.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Mașini-unelte: indicatori pe 1974

Tara	Producția	Export	Import	Balanța exportului în valoarea producției (%)
R.F.G.	2762,0	1968,0	239,8	71,3
S.U.A.	2100,0	480,0	258,0	22,9
Japonia	1533,3	230,0	148,7	15,0
Italia	756,4	302,6	234,5	40,0
Franța	591,8	250,8	310,2	42,4
Anglia	537,8	251,0	224,7	46,7
Elveția	483,9	392,9	75,0	81,2

Sursa: după „L'Usine Nouvelle”, nr.10/1975.

Energia electrică în anii

„vacilor slabe“

MARCEL BOITEUX, directorul general al companiei „Electricité de France“, de-

mânate pînă în 1980... Chiar și investițiile destinate creșterii productivității, dacă nu sînt imediat rentabile”. Este vorba mai ales de investițiile pentru electricitate din surse atomice. Or, necesitatea pentru Franța de a stimula producția de energie atomoelectrică este imperioasă și rezultă

„Ritualul“ costisitor al fumatului

ÎN ULTIMII 50 de ani fumatul a devenit cel mai răspîdit „ritual“ al timpurilor moderne. Consumul de țigări, raportat la numărul de locuitori, a crescut în această perioadă atît în Europa Occidentală cît și în S.U.A. de peste 5 ori și continuă să crească într-un ritm accelerat. În prezent însă, după ce numeroase studii și cercetări au dovedit că fumatul constituie un pericol major pentru sănătatea oamenilor, tot mai multe țări depun eforturi pentru a inversa această tendință.

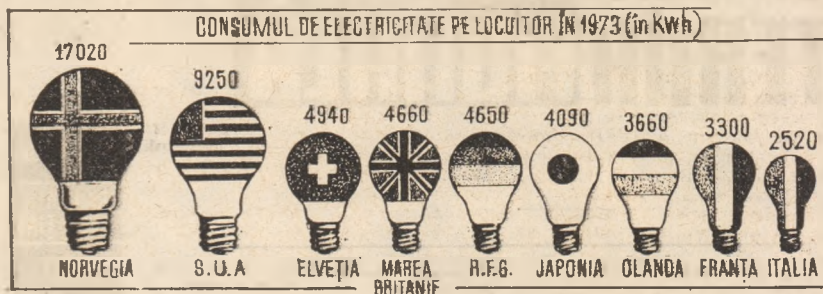
În S.U.A., de exemplu s-a introdus obligativitatea inscrierii pe fiecare pachet de țigări a unui avertisment privind caracterul dăunător al fumatului pentru sănătate. Tot în această țară au fost interzise reclamele la televiziune pentru diferitele mărci de țigări. Aceeași măsură — extinsă și la reclama tipărită — va intra în vigoare în Norvegia de la 1 iulie. În Franța, de asemenea, se elaborează de cîteva luni detaliile unei ample și de durată campanii împotriva fumatului. Cel mai temerar

obiectiv și l-a propus însă în acest domeniu Suedia — de a deveni o țară de nefumători începînd cu generația care se va naște anul viitor. Măsurile avute în vedere sînt gradate și cuprind o sferă vastă de probleme: interzicerea reclamei, extinderea locurilor restrictive pentru fumat, creșterea prețurilor la țigări într-un procent anual de 10%, alocarea unui fond bugetar (pînă în prezent unic în lume) pentru un amplu proces educațional privind implicațiile fumatului. Pe străzile orașelor suedeze se pot vedea deja alifise de genul celui alăturat, însoțite de explicația că fumatul este un obicei nu numai dăunător, ci și costisitor.

Albania: expansiunea comerțului exterior

ÎN PERIOADA postbelică comerțul exterior al R.P. Albania s-a dezvoltat în ritm rapid. Comparativ cu nivelul anului 1933 — informează revista „L'Albanie Nouvelle“ — volumul exporturilor a fost de 7 ori

clara nu de mult: „Este clar că vom cunoaște cîteva ani ai vacilor slabe. Confortul sau simpla comoditate tehnică sau administrativă vor trebui să aștepte zile mai bune... Investițiile necesare vor fi a-

printre altele din situația comparativă a consumului de electricitate, care situează Franța într-o stare de „subdezvoltare“ în acest domeniu, după cum se apreciază în revista „L'Expansion“.

mai mare în 1960, de 12 ori în 1970, urmînd să sporească de 22 ori în 1975. Totodată, nomenclatura articolelor de export s-a extins de la 48 în 1938 la 200 în 1973.

Dacă înainte de război Albania exporta aproape numai produse agricole, în prezent ea furnizează minereuri, metale neferoase, cabluri electrice, produse ale industriei chimice, alimentare și ușoare, ale prelucrării petrolului materiale de construcții etc. Exporturile de produse industriale finite au crescut de 3,5 ori în perioada 1960—1973, astfel încît ponderea lor în ansamblul exportului a sporit considerabil.

Bulgaria: dezvoltarea unei industrii „de vîrf“

EXPANSIUNEA rapidă din ultimul deceniu a industriei electronice și electrotehnice bulgare a condus la sporirea ponderii sale în cadrul producției globale a construcțiilor de mașini; se apreciază că această pondere va ajunge la 47% la sfîrșitul anului 1975. Totodată, în ceea ce privește exportul de produse ale industriei electronice și electrotehnice (raportat pe locuitor) Bulgaria se apropie de țări dezvoltate ca S.U.A., Japonia, Italia sau Franța.

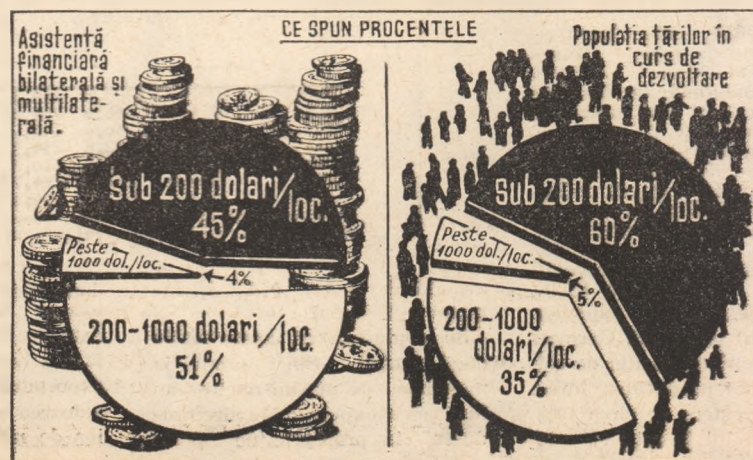
În cadrul exportului menționat, predomină tehnica electronică de calcul, Bulgaria specializîndu-se în fabricarea de instalații periferice. În același timp — după cum relatează publi-

cația Camerei bulgare de comerț și industrie „Informații economice din Bulgaria“ (nr. 4 1975) — se dezvoltă cooperarea cu firme din țări capitaliste, în special prin încheierea unor acorduri pe termen lung. Astfel se lărgeste colaborarea cu societăți din Franța (Thomson-Brand, L.T.T. S.A.T.), din R.F.G. (Siemens, Brauknecht), Austria, Elveția, Finlanda, Norvegia, Japonia etc.

O reevaluare necesară

ÎNTR-UN STUDIU de Maurice J. Williams, președintele Comitetului de asistență pentru dezvoltare al O.C.D.E., se subliniază necesitatea unei reevaluări fundamentale a politicilor de cooperare dintre țările capitaliste dezvoltate și țările în curs de dezvoltare în care, cum arată autorul, sute de milioane de oameni trăiesc atît de aproape de limita subsistenței încît o modificare bruscă a mediului lor fizic sau economic îi poate arunca într-o situație de criză disperată.

Graficul de jos, care însoțește articolul amintit, scoate în evidență unul din aspectele care arată urgența acestei reevaluări. În țările cu un produs național brut pe locuitor de sub 200 de dolari trăiau în 1973 nu mai puțin de 60% din populația „lumii a treia“. Dar ele nu primeau decît 45% din asistența financiară acordată țărilor în curs de dezvoltare, asistență care oricum se situează departe în urma nevoilor reale pentru o reducere a decalajelor existente.

EFECTELE VARIAȚIILOR TAXEI OFICIALE A SCONTULUI

ACȚIUNEA taxei scontului asupra cursurilor valutare poate fi concepută în două feluri: prin intermediul prețurilor și al schimburilor de mărfuri, pe de o parte, printr-o acțiune directă asupra mișcărilor de capitaluri, pe de altă parte.

Se pretinde, în primul caz, că urcarea taxei scontului ar avea drept rezultat o descurajare a tranzacțiilor cu mărfuri și titluri mobiliare și deci o scădere a prețurilor mărfurilor și titlurilor. Această scădere a prețurilor ar constitui o primă la export, iar dezvoltarea exporturilor de mărfuri și titluri ar produce astfel o schimbare favorabilă în raporturile de plăți cu străinătatea ale țării considerate.

Acțiunea taxei scontului asupra cursurilor valutare se exercită în fapt mult mai direct prin intermediul mișcărilor de capitaluri în căutare de plasamente pe termen scurt, mișcări care se declanșează mult mai rapid decât acelea de mărfuri. Urcarea taxei scontului poate frâna ieșirile de capitaluri și chiar atrage capitaluri din străinătate, deoarece — în cazul în care nu intervin alte considerente — în special acelea privind securitatea fondurilor — capitalurile rămân sau se îndreaptă acolo unde dobinda este mai remuneratoare.

Se poate însă întâmpla, chiar într-un regim de liberă convertibilitate, ca urcarea taxei scontului să rămână fără efect asupra mișcărilor de capitaluri. În primul rând, urcarea taxei scontului trebuie să fie suficient de mare pentru ca această taxă să se situeze în țara considerată la un nivel superior aceluia din străinătate. În al doilea rând, acțiunea urcării taxei scontului asupra plasamentelor de capitaluri are un caracter temporar: urcarea taxei scontului poate atrage capitalurile străine, dar aceste capitaluri sînt plasate pe termen scurt și pot fi deci repatriate ușor de proprietarii lor. În sfîrșit, acțiunea taxei scontului poate fi paralizată de factori psihologici, cunoscînd că previziunile cu privire la situația monetară, economică sau politică a unei țări exercită o influență mult mai mare asupra mișcărilor de capitaluri și asupra cursurilor valutare decât majorarea taxei scontului.

Dacă în perioadele de avînt economic prețurile cresc și se prevede că această creștere va dura, întreprinzătorii nu vor ezita să-și procure, chiar la o dobîndă mai ridicată, creditele necesare dezvoltării activității productive. Urcarea taxei scontului nu va putea împiedica în aceste condiții nici mărirea producției și nici tendința spre speculație. Pe de altă parte, dacă în perioadele de recesiune prețurile scad — ipoteză care însă nu se verifică, după cum se știe, în cazul actualei crize economice din Occident — se va apela mai puțin la credite, cu toată scăderea taxei oficiale a scontului. Perspectivele unor beneficii importante în timpul perioadelor de avînt economic și temerile de pierderi grave în timpul perioadelor de recesiune exercită desigur o influență mult mai mare asupra utilizării creditelor decât variațiile taxei scontului. Cu alte cuvinte, se poate spune că impulsul vine de la prețuri și el se repercutează asupra volumului creditelor și asupra taxei scontului.

Gh. Danielopolu

Alvin H. Hansen

Matei Mihăilescu. București — Cunoscutul economist american Alvin Hansen, care a încetat din viață recent, a fost, după expresia lui Paul Samuelson, principalul interpret american al teoriei lui Keynes, avînd în același timp un rol important în elaborarea politicii economice a guvernului S.U.A. în perioada New Deal-ului și cea imediat postbelică.

Născut în 1887 (părinții săi fiind danezi), A. Hansen a fost profesor la universitățile Minnesota (1919—1937) și Harvard (1937—1960). Adept în anii tinereții al teoriei neoclasice, A. Hansen a îmbrățișat — după publicarea în 1936 a celebrei lucrări a lui Keynes — ideile acestuia, în teorie și în practică. Astfel, el a subliniat rolul deficitului bugetar deliberat în depășirea perioadelor de criză, contribuind de asemenea substanțial la adoptarea în 1946 în S.U.A. a Legii privind utilizarea forței de muncă, care stabilește responsabilitățile guvernului în această privință. Intre altele, el a formulat doctrina unei posibile stagnări pe termen lung a economiei capitaliste („Restabilirea integrală sau stagnare”, 1938). După numeroase lucrări consacrate teoriei ciclurilor economice, prima datînd din 1921, A. Hansen a abordat tema ca: „Problemele economice ale anilor '60”, „Dolarul și sistemul monetar internațional” (1965).

P.N.B. pe locuitor

Gh. Enache. Brăila — În perioada de după apariția în „Revista economică” a datelor statistice privind produsul pe locuitor în țările nesocialiste (nr. 19/1975, p. 28) au fost publicate unele cifre mai recente care pot prezenta interes pentru dv.

1) Informații preliminare referitoare la S.U.A. (din surse elvețiene re-luate de săptămînalul a-

merican *Newsweek* în numărul său datat 19 mai a.c.) arată că în 1974 produsul național brut pe locuitor al acestei țări, evaluat în prețurile curente la 6 595 dolari, a fost depășit pentru întia oară de trei țări capitaliste dezvoltate: Elveția (7 270 dolari), Suedia (6 840 dolari) și Danemarca (6 800 dolari). S-au apropiat de asemenea foarte mult de nivelul S.U.A. alte două țări: Canada cu 6 340 dolari și R.F.G. cu 6 215 dolari.

2) Date bazate pe o metodologie unitară și pentru un număr suficient de mare de țări pentru a permite comparații internaționale întemeiate au fost publicate foarte recent de O.C.D.E. pe anul 1973 (nu am dispus de aceste cifre în momentul apariției articolului menționat la început). Statisticienii de la O.C.D.E. au evaluat produsul intern brut al S.U.A. pe 1973, în prețurile aceluia an, la 6 170 dolari. Acest nivel a fost depășit încă de atunci de către Elveția, cu 6 190 dolari, iar Suedia, cu 6 140 dolari, s-a apropiat foarte mult de el. În prețurile curente, și dacă se face abstracție de posibilitatea unor deformări ca urmare a metodologiei folosite, se poate deci considera mai degrabă că acest grup de trei țări se afla — prin prisma P.N.B. pe locuitor — aproximativ la același nivel de dezvoltare. Vă reamintim că potrivit unor date preliminare — și după o altă metodologie, aceea a O.N.U. — care au fost publicate în „Revista economică” nr. 19/1975, Elveția avea în 1973 un P.N.B./loc. reprezentînd 85% din cel al S.U.A.

Proteine vegetale

Ștefania Manolache, Giurgiu — Investigațiile privind posibilitatea obținerii de proteine de origine vegetală pentru a suplini insuficiența proteinelor animale din alimentația populației globului își extind mereu a-

ria preocupărilor. În prezent, după soia și colza, o plantă furajeră bine cunoscută — lucerna — este chemată să contribuie la lichidarea penuriei de proteine.

După un procedeu american mai vechi de obținere a așa-numitei proteine „verzi” (destinată hranei animalelor), a apărut procedeu ungar Kollo, care permite obținerea de proteine „albe” (utilizabile în alimentația omului), procedeu adoptat de pe acum în cîteva țări europene.

La o dată mai recentă în Franța a fost brevetat, în același scop, procedeuul Franco-Luzerne, produsele respective fiind expuse la ultimul Salon internațional de alimentație din Paris. Pînă în prezent, proteina „albă” a fost fabricată doar în uzine-pilot, trecerea la producția pe scară industrială fiind prevăzută din anul viitor.

Menționăm că în țara noastră s-a constituit societatea mixtă de producție „RONIPROT” în cooperare cu o firmă japoneză care are ca obiect producerea proteinelor sintetice.

Insule artificiale

Coralia Smarandache, Constanța — Unul din cele mai importante proiecte de genul celor de care vă interesați se referă la o insulă de 20 mîle pătrate pe care 28 firme industriale intenționează, potrivit revistei *Newsweek*, s-o creeze din deseuri și gunoaiice în Marea Nordului, la 40 de mîle de țărmul olandez. Costul său este estimat la 2,7 miliarde dolari. Pe insulă ar urma să fie amplasate mai multe obiective industriale: o rafinărie, uzine chimice, uzine de melucrare a descurilor, o centrală nucleoaroelectrică, porturi pentru transportul de gaze naturale lichefiate, utilizînd în total o forță de muncă permanentă de 30 000 de oameni. Construirea ei ar dura opt ani și ar necesita 12 000 de muncitori.

O. N. U.

(Urmare din pag. 24)

tr-o inițiativă care datează de trei ani și care va prilejui, din nou, discuții aprofundate cu ocazia celei de-a XXX-a sesiuni a Adunării Generale. Este vorba de punctul intitulat „Creșterea rolului O.N.U. în menținerea și întărirea păcii și securității internaționale, în dezvoltarea cooperării între toate națiunile și în promovarea normelor dreptului internațional în relațiile dintre state”. Faptul că, la ultima sesiune a Adunării Generale, proiectul de rezoluție cu privire la acest punct a fost prezentat în numele a 52 de coautori și a adoptat în unanimitate este de bun augur pentru viitoarele dezbateri. As aminti, de asemenea, faptul că numele României a figurat pe 25 de rezoluții ale Adu-

nării Generale avînd teme importante ca: definiția agresiunii, Carta drepturilor și îndatoririlor economice ale statelor, Declarația cu privire la întărirea securității internaționale, Decențiul dezarmării, instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

● Care sint, după părerea dv., perspectivele de dezvoltare a activității Centrului de Informare al O.N.U. la București ?

— Faptul că Centrul de informare al O.N.U. la București a fost deschis la 26 iunie 1970, însăși ziua aniversării semnării Cartei de la San Francisco, este foarte semnificativ pentru interesul pe care România îl acordă Națiunilor Unite. Acest Centru face parte dintr-o constelație de 55 de unități similare care, împreună cu serviciile centrale similare de la New York, și în numele lor, deservește astăzi cele 136 state membre ale O.N.U. Centrul de la

București pune la dispoziția cercurilor științifice și culturale ale țării, instituțiilor și asociațiilor academice, precum și școlilor, ministerelor, presei, într-un cuvînt marelui public, o documentare autentică, în conformitate cu normele stabilite de Națiunile Unite, avînd ca misiune să răspundă, pe măsura posibilităților, tuturor exigențelor.

Bineînțeles, Centrul a fost și va rămîne mereu asociat la toate marile evenimente legate de Națiunile Unite care s-au desfășurat sau se vor desfășura la București și se va strădui să-și îndeplinească rolul care îi revine în materie de informare. În acest sens, retrospectiva unei activități de cinci ani imi îngăduie să spun că mă felicit pentru faptul că am fost însărcinat cu această misiune în România, unde toate relațiile mele personale și de lucru au fost marcate de un spirit de adevărată cooperare și prietenie.

Produsele textile

(Urmare din pag. 28)

creșteri de prețuri pe piață și la țesăturile de lână.

Covoarele au avut o situație specială în cadrul industriei textile, și care a fost și este determinată atât de volumul și structura cheltuielilor populației cât și de situația industriei construcțiilor de locuințe. Primul factor a fost analizat în partea introductivă a prezentului capitol. În ceea ce privește industria construcțiilor de locuințe, aceasta, după industria automobilelor și cea textilă, a fost ramura cel mai mult lezată de actuala depresiune economică. S-a ajuns chiar în situația ca în unele țări ale Europei Occidentale, multe locuințe chiar terminate, să nu fie ocupate de locatari. Ca o consecință, cererea de covoare a scăzut mult pe piața mondială.

În prezent nu s-a constatat nici o îmbunătățire a cererii pe piețele occidentale însă s-a înregistrat o învioreare în țările din Orient, din care o parte sint ele incele producătoare de covoare.

Deși cererea pe ansamblu se menține relativ scăzută, prețurile în general s-au stabilizat și se așteaptă în viitor ușoare creșteri generate de majorarea prețului la materiile prime.

Țesăturile de mătase artificială. În perioada actuală în care recesiunea economică capitalistă nu dă încă semne convingătoare de slăbire, piața acestora continuă să fie defavorabilă vânzătorilor, în branșa respectivă stocurile diverselor canale de distribuție continuând să fie relativ mari.

Pentru a ieși cât mai repede din această situație defavorabilă, producătorii au luat măsuri de diversificare la maximum a producției, iar pe de altă parte de valorificare a țesăturilor mai ales sub formă de confecții mai accesibile marelui public. Pe piața s-au remarcat și cazuri în care țesăturile din mătase artificială se vind chiar fără profit, pentru a nu crea noi stocuri a căror finanțare costă mult. Totuși în ultimele săptămâni volumul de tranzacții tinde să se îndrepte către un regim normal, care va rezulta din absorbția lentă a stocurilor.

Țesăturile de in și de cinepă în perioada de vîrf a recesiunii au pierdut unii consumatori care s-au îndreptat către țesăturile din fibre sintetice care erau substanțial mai ieftine. De altfel, piața solicită într-o proporție din ce în ce mai mare țesături de in în amestecuri cu alte fibre, ceea ce ieftinește prețul țesăturii.

După o conjunctură foarte slabă care a durat aproximativ pînă la sfîrșitul trimestrului I.1975, în prezent piața acestora trece printr-o perioadă de calm.

Fenomenele menționate i-au determinat pe producători să ia noi măsuri de diversificare a producției și de sporire a calității, prin utilizarea unor procedee de finisaj superioare, precum și elaborarea de sortimente în compoziții moderne.

Pe piața țesăturilor de in/cinepă se așteaptă de asemenea ca în perioada următoare să apară treptat unele semne de învioreare care să ducă la sporirea volumului de tranzacții și majorarea prețurilor.

În concluzie, după anul 1974, care a fost aproape în întregime un an de recesiune economică, situația industriei textile nu s-a mai înrăutățit în trimestrul I al anului 1975, activitatea din această ramură rămînind la cotele sale minime înregistrate anterior.

Modernizarea sistemelor de conducere

(Urmare din pag. 16)

bunc, centrala brașoveană, în același timp ea găsind și o soluție rațională de unificare și actualizare lunară — prin utilizarea mijloacelor de prelucrare automată a datelor — a structurilor organizatorice, deocamdată numai la una din unitățile sale : Întreprinderea de autocamioane — Brașov.

● Ce precizări puteți face cititorilor în legătură cu dezbaterile problemelor perfecționării sistemului informațional ?

— Centrala din Brașov a prezentat participanților la simpozion principalele concluzii rezultate din aplicarea conducerii prin excepție utilizînd prelucrarea automată a date-

lor. De asemenea, rezultate importante au fost înregistrate în cadrul unităților ei pe linia utilizării calculatorului în gestiunea întreprinderilor, ca și în proiectarea unui sistem informațional de conducere modern în curs de implementare concomitentă la Întreprinderea Autobuzul București, Întreprinderea de autocamioane Brașov și Întreprinderea mecanică Mucsel.

● Ce apreciere generală de ansamblu poate fi dată schimbului de experiență ?

— Referatele prezentate au oferit un cîmp amplu discuțiilor. De altfel, colectivul de oameni ai muncii de la I.M. Mucsel a dedicat ultimul succes înregistrat cu ocazia recentului concurs internațional din Anglia — cîștigarea locului I pe echipe (din 130 de concurenți) și obținerea trofeului Blue Peter — „Safari”, pentru autorismul de teren ARO — Zilei constructorilor de mașini din Republica Socialistă România.

Deci, în sectorul produselor finite textile, piața capitalistă se caracterizează în prezent mai curînd printr-o acalmie decît printr-o învioreare. De fapt, s-ar putea spune că în acest sector este mai mult un reviriment al prognozelor decît al pulsului activității industriale. Majoritatea prognozelor apreciază că recesiunea economică va fi lichidată printr-un proces treptat care va lua sfîrșit odată cu ultimele luni ale anului în curs și eventual primele luni ale anului viitor. Aceste prognoze au la bază următoarele argumente :

— încetinirea ritmului de deflație în ultima perioadă, țînid seama de faptul că în timp ce pe ansamblul Europei Occidentale, rata lunară medie a inflației în anul 1974 a fost de +1.1%, în luna februarie 1975 aceasta a fost de numai 0.5% în R.F.G., 0.3% în Elveția, 0.3% în Olanda, 0.6% în S.U.A. și de 0.8% în Franța ; ulterior aceste procente au continuat să scadă ;

— atenuarea crizei valutare ;
— ieftinirea creditului bancar și comercial, la creditul bancar dobinda în ultimele luni fiind în lumea occidentală în jur de 10%.

Un element care se speră că va avea o influență mare asupra situației industriei textile este atenuarea și perspectivele de rezolvare a crizei energetice care vor duce la degrevarea unor sume importante din bugetul principalelor țări consumatoare și la rezolvarea — cel puțin parțială — a dezechilibrului balanței de plăți, ceea ce va avea ca ultimă consecință sporirea cheltuielilor populației pentru produse textile.

Un alt element încurajator îl constituie reducerea continuă a stocurilor excesive. Astfel, reprezentanții trustului chimic DU PONT din Statele Unite apreciază că datorită scăderii producției există perspectiva ca stocurile să se situeze în anul 1975 la nivele normale.

În consecință, deși există elemente suficiente care să justifice perspective mai favorabile pentru industria textilă, nu este probabil ca ieșirea totală din recesiunea economică să se producă înainte de sfîrșitul anului 1975.

Deși cererea de produse textile pe piața se va menține destul de scăzută mai ales pentru exportatori, aceștia, datorită concurenței foarte ascuțite existente pe un segment de piață îngustat, vor fi nevoiți în continuare să practice prețuri destul de scăzute, putînd realiza doar unele majorări ne semnificative.

revista economica

editată de

CONSILIUL SUPREM
AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE
ȘI SOCIALE

Institutul Central de Cercetări
Economice

Sumarul numărului 26 din 27 iunie 1975

- Documentele Congresului al XI-lea — ghid în acțiune. Obiectivele creșterii economiei naționale în contextul demografic potențial (Nicolae Ristea, Corneliu Tănase) 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Studii-analize. Cheltuielile neeconomice. Cauze și posibilități de lichidare (Maria Ioniță, Nicolae Hirizan) 3
- Investiții — construcții. De la realizări la cerințe, o activitate complexă de perfecționare (dr. Petre Rotaru) 5
- Considerații asupra sistemului de indicatori ai eficienței activității economice (I) (conf. univ. dr. Constantin Bărbăcioru) 8
- Strategie și economicitate în sporirea producției de cereale (prof. dr. O. Parpală) 10
- Dinamism și competitivitate — dominante ale activității de comerț exterior (Convorbire cu tovarășul Dumitru Gheorghisan) 12

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Cîincinalul revoluției tehnico-științifice Cum îl pregătim ? În dezbateri : Organizarea și conducerea unui proces complex. Asigurarea cu cadre a unităților industriale (I) (Iulian Bădin, Ion Manea) 14
- Organizarea în sprijinul producției. Modernizarea sistemelor de conducere (Alexandru Blaga) 16

TEORII-IDEI

- Studiul previzional al resurselor și necesarului de apă. (dr. Paul Dimitriu, ing. Adrian Vasilescu) 17
- Școli—curenți—economisti : Controverse în istoriografia economică nord-americană (dr. George Dobre) 20
- Convorbiri economice cu Alexander King (Interviu de Dinu Dragomirescu) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Organizația Națiunilor Unite, această vastă constelație internațională (Interviu cu S.A. Chedid, directorul Centru'ui de informare al Națiunilor Unite la București). 24
- Tendințe — conjuncturi 25
- Studiu conjunctural : Tendințele pieței externe a produselor textile (Elena Barbu, Gabriel Nicolescu) 26
- Piața monetară internațională 29

COLEGIUL DE REDACȚIE :

Virgiliu Anghelescu (secretar general de redacție), Stere Goga, Ioniță Olteanu (redactor șef adjunct), Maria D. Popescu, Ilie Șalapa (redactor șef).

Redacția și administrația : Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1, telefon 12 13 69
Cont. I.S.I.A.P. nr. 61.03.01.53 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București

COOPERAȚIA DE CONSUM VĂ INVITĂ LA SATUL DE VACANȚĂ — CONSTANȚA

La extremitatea cartierului Tomis-Nord din Constanța, chiar la intrarea în Mamaia, se află unul dintre cele mai frumoase complexe turistice ale cooperăției de consum **SATUL DE VACANȚĂ CONSTANȚA**, alcătuit din 25 unități de alimentație publică construite în stilul gospodăriilor țărănești din cele mai frumoase zone ale țării.

Într-o ambianță folclorică pitorească, oaspeții au posibilitatea să servească micul dejun, prânzul și cina, să aprecieze gustoasele mâncăruri tradiționale, specifice diferitelor zone ale țării noastre. Unele dintre aceste case oferă și posibilități de cazare.

Safinamentul modelii actuale impune utilizarea, pentru confecționarea rochiilor de după-amiază, de vizită, cit și a toaletelor de seară, a țesăturilor din mătase naturală și în amestec cu alte fibre, ușoare și suple tip crepe de Chine, crepe Georgette, surah, imprimate într-o varietate mare de desene florale, geometrice, desene cu influențe picturale impresioniste, postimpresioniste etc.

Pentru această categorie de confecții se mai recomandă și voaluri ușoare și transparente: Elvira, Talia, Otilia, cit și triplul voal Brîndușa și Zoe, ulei și imprimat.

Din țesăturile uni și imprimate se mai pot realiza bluze elegante, taloare, garnituri de manșete și gulerase cu sau fără broderie, funde și esarte, care conferă distincție.

Magazinele din București: „Borangica” — str. Lipscani 38, „Circubeni” — str. Lipscani 35, „Nouății” — Calea Victoriei 23, „Calea Jecovei” — Bd. Maghera 1-3, „Ruxandra” — Calea Victoriei 114, „Somosana” — Bd. Gh. Gheorghiu-Dej 1, „Ciresica” — Bd. Gh. Gheorghiu-Dej 43, precum și magazinele specializate din țară au selecționat pentru dvs. un sortiment bogat de țesături, batieuri și esarte (imprimate și uni) din mătase naturală, într-o mare varietate de desene și culori.